

Zrozumienie antysemitycznych przestępstw z nienawiści i zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim

Praktyczny przewodnik

Opublikowane przez OBWE Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka
(ODIHR)

Ul. Miodowa 10
00-251 Warszawa
Polska

www.osce.org/odihr
© OSCE/ODIHR 2018

Wszystkie prawa zastrzeżone. Treść niniejszej publikacji można swobodnie wykorzystywać i kopiować w celach edukacyjnych i innych celach niekomercyjnych, pod warunkiem, że każdemu takiemu wykorzystaniu towarzyszy wskazanie ODIHR OBWE, jako źródła.

ISBN 978-92-9234-971-4

Okładka zaprojektowana przez Nonę Reuter

Wydrukowano w Polsce przez Mdruk

Zrozumienie antysemyckich przestępstw z nienawiści i zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim

Praktyczny Przewodnik

Podziękowania

Biuro ODIHR chciałoby wyrazić swoją wdzięczność dla organizacji Anti-Defamation League (ADL) oraz następującym ekspertom, których wkład w opracowanie niniejszego przewodnika był zasadniczy:

- ▶ Rabin Andrew Baker, Osobisty Przedstawiciel Przewodniczącego OBWE ds. Walki z Antysemityzmem, Stany Zjednoczone
- ▶ Stacy Burdett, Wiceprzewodnicząca ds. Kontaktów z Rządem, Rzecznictwa i Zaangażowania Społeczności, Anti-Defamation League (ADL), Stany Zjednoczone
- ▶ Jakub Cygan, Główny Specjalista, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Polska
- ▶ Paul Giannasi, Kierownik Międzyrządowego Programu ds. Walki z Przestępstwami z Nienawiści, Ministerstwo Sprawiedliwości, Wielka Brytania
- ▶ Gabriela Jiraskova, Konsultant ds. Zarządzania Kryzysowego, World Jewish Congress (WJC), Republika Czeska
- ▶ Robin Sclafani, Dyrektor, CEJI-Jewish Contribution to an Inclusive Europe, Belgia
- ▶ Michael Wine, Dyrektor, Rząd i Stosunki Międzynarodowe, Community Security Trust (CST), Wielka Brytania

Spis treści

Przedmowa	vii
Streszczenie	ix
Wstęp	1
CZĘŚĆ PIERWSZA. ZROZUMIENIE WYZWANIA	5
I. Kontekst antysemickich przestępstw z nienawiści w regionie OBWE	5
<i>Rozpowszechnienie i trwałość stereotypów antysemickich</i>	6
<i>Konflikt na Bliskim Wschodzie jako usprawiedliwienie antysemickich przestępstw z nienawiści</i>	6
<i>Antysemickie przestępstwa z nienawiści a pamięć o Holokauście</i>	7
II. Główne cechy antysemickich przestępstw z nienawiści w regionie OBWE	8
III. Skutki antysemickich przestępstw z nienawiści w regionie OBWE	11
CZĘŚĆ DRUGA. WYPACOWANIE SKUTECZNYCH REAKCJI RZĄDÓW	18
I. Zobowiązania międzynarodowe	18
II. Główne zasady	24
1. <i>Oparte na prawach człowieka</i>	24
2. <i>Skoncentrowane na ofierze</i>	24
3. <i>Niedyskryminujące</i>	25
4. <i>Partycypacyjne</i>	25
5. <i>Wspólne</i>	25
6. <i>Oparte na współpracy</i>	26
7. <i>Empatyczne</i>	26
8. <i>Wrażliwe na płęć</i>	26
9. <i>Transparentne</i>	26
10. <i>Holistyczne</i>	27
III. Kroki praktyczne	27
1. <i>Uznanie problemu</i>	27
2. <i>Ocena zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa i zapobieganie atakom</i>	30
3. <i>Podnoszenie świadomości</i>	32
4. <i>Budowanie zaufania pomiędzy rządem a społecznościami żydowskimi</i>	34
5. <i>Zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim i miejscom pamięci, w tym podczas wydarzeń specjalnych</i>	37

6. Praca ze społecznościami żydowskimi w celu stworzenia systemów zarządzania kryzysowego	39
7. Rozpoznawanie i odnotowywanie antysemitycznej motywacji przestępstw z nienawiści	39
8. Uzyskiwanie dowodów na potrzeby społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa poprzez pracę z nimi w celu zbierania danych na temat przestępstw z nienawiści	44
9. Wspieranie społeczności w przypadku ataku	46
10. Zapewnienie wsparcia dla ofiar ataków antysemitycznych	48
ZAŁĄCZNIKI	51
Załącznik 1. Przegląd wskaźników uprzedzeń	52
Załącznik 2. Kazusy	58
Załącznik 3. Tabela podsumowująca	61
Załącznik 4. Community Security Trust: Przewodnik funkcjonariusza policji po judaizmie	68
Załącznik 5. Święta żydowskie 2017-2022	76
Załącznik 6. „Robocza definicja antysemityzmu”, przyjęta przez International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)	79

Przedmowa

Śmiertelne ataki antysemickie, które miały miejsce w ostatnich latach w Tuluzie, Brukseli, Paryżu, Kopenhadze i w innych miejscach stworzyły powszechne poczucie strachu i niepewności wśród społeczności żydowskich i podkreśliły pilną potrzebę intensyfikacji wysiłków na rzecz walki z antysemityzmem.

Brutalne akty antysemickie, kierowane przeciwko Żydom lub osobom postrzeganym jako Żydzi, kwestionują wartości wolnego, demokratycznego i otwartego społeczeństwa. Takie przestępstwa, jak profanacja cmentarzy, ataki na synagogi, żydowskie ośrodki kultury, pomniki Holokaustu lub izraelskie instytucje mogą mieć wpływ na życie Żydów w całym regionie OBWE. W niektórych państwach uczestniczących antysemickie przestępstwa z nienawiści uszkodziły lub zniszczyły nieliczne ocalałe ślady kultury żydowskiej, które przetrwały Holokaust.

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) OBWE ma za zadanie udzielać wsparcia państwom uczestniczącym, podejmującym wysiłki w przeciwdziałaniu antysemityzmowi. W 2014 roku, Deklaracja Rady Ministerialnej OBWE z Bazylei na temat: „Zwiększenia wysiłków na rzecz zwalczania antysemityzmu” wezwała ODIHR do oferowania państwom uczestniczącym najlepszych praktyk w zakresie walki z antysemityzmem¹. Warto wspomnieć, że wcześniej podjęta w Kijowie Decyzja Rady Ministerialnej OBWE o wolności myśli, sumienia, religii lub przekonań wezwała rządy do podjęcia działań w celu zapobiegania i ochrony przed atakami na wspólnoty religijne².

W niniejszym przewodniku ODIHR oferuje konkretne rekomendacje, aby przełożyć te zobowiązania na działania praktyczne. Składamy podziękowania ekspertom z całego regionu, którzy wnieśli swój wkład w opracowanie dobrych praktyk wdrożonych w różnych państwach uczestniczących OBWE. Zachęcamy państwa uczestniczące do wykorzystania tego praktycznego przewodnika jako punktu wyjścia do otwartej i przemyślanej oceny problemu antysemityzmu oraz wypracowania polityki i działań w celu zmierzenia się z tym problemem.

Niniejsza publikacja jest częścią Projektu ODIHR „Words into Action”, sfinansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Niemiec. Uznaje ona potrzebę odpowiadania na konkretne wyzwania stwarzane przez antysemityzm w sposób mocno zakotwiczony w międzynarodowym prawie praw człowieka i zobowiązaniach OBWE. Mamy nadzieję, że może ona również posłużyć jako model dla zapewnienia bezpieczeństwa

1 Deklaracja Rady Ministerialnej OBWE Nr 8/14, „Deklaracja o zwiększeniu wysiłków na rzecz zwalczania antysemityzmu”, Bazylea, 5 grudnia 2014 r., <<http://www.osce.org/cio/130556?download=true>>.

2 Decyzja Rady Ministerialnej OBWE Nr 3/13, „Wolność myśli, sumienia, religii lub przekonań”, Kijów, 6 grudnia 2013 r., <<http://www.osce.org/mc/109339?download=true>>.

i zrozumienia doświadczeń innych społeczności, narażonych na przestępstwa z nienawiści.

Michael Georg Link
Dyrektor ODIHR

Streszczenie

Jakie są wyzwania?

Antysemickie prześladowania, akty przemocy lub dyskryminacji są wymierzone w żydowskie kobiety, mężczyzn, chłopców i dziewczęta oraz ludzi postrzeganych jako Żydzi w całym regionie OBWE. Instytucje żydowskie, w tym synagogi, szkoły i cmentarze, a także podmioty lub wydarzenia związane z Izraelem, są również celem przemocy i wandalizmu.

Przestępstwa i groźby z nienawiści na tle antysemickim wywierają głęboki wpływ nie tylko na ofiary konkretnych ataków, ale także na codzienne życie Żydów i społeczności żydowskich na różne sposoby:

- Strach przed uczestnictwem w nabożeństwach, wejściem do synagogi lub noszeniem wyróżniającego stroju czy symboli religijnych negatywnie wpływa na prawa poszczególnych osób i społeczności w zakresie praktykowania ich wyznania lub przekonań;
- Z powodu strachu, Żydzi mogą unikać publicznego utożsamiania się jako osoby pochodzenia żydowskiego, wyrażania swojej tożsamości kulturowej lub uczestniczenia w żydowskich wydarzeniach kulturalnych – co praktycznie wyklucza Żydów z życia publicznego;
- W szkole, w miejscu pracy, w miejscach publicznych lub na portalach społecznościowych, osoby pochodzenia żydowskiego często dokonują autocenzury i mogą być powściągliwi w wyrażaniu współczucia lub poparcia dla Izraela, aby uniknąć napiętnowania;
- Przemoc antysemicka zmusiła żydowskie szkoły i organizacje młodzieżowe w wielu państwach uczestniczących OBWE do pracy w warunkach wymagających zwiększonych środków bezpieczeństwa. Nawet najmłodsze dzieci rosną z poczuciem strachu i świadomością narażenia na niebezpieczeństwo;
- Konieczność tworzenia lub zaostrenia środków bezpieczeństwa jest obciążeniem finansowym często ponoszonym przez instytucje żydowskie, zamiast przez rządy, co powoduje przekierowanie środków, które mogłyby zostać przeznaczone na cele religijne, kulturalne i edukacyjne.

Przemoc antysemicka stanowi zatem zagrożenie dla bezpieczeństwa fizycznego społeczności żydowskich jak i wzbudza poczucie strachu i niepewności wśród członków tych społeczności.

Dlaczego jest to powodem do niepokoju dla państw uczestniczących?

Państwa uczestniczące OBWE zobowiązały się do rozpoznawania, rejestrowania oraz raportowania przestępstw z nienawiści motywowanych uprzedzeniami antysemitycznymi, jak i wspierać wysiłki instytucji OBWE zmierzające do opracowania skutecznych i wszechstronnych środków reagowania na przestępstwa z nienawiści.

Zgodnie z międzynarodowym prawem praw człowieka, państwa mają obowiązek wprowadzenia ustawowego zakazu popierania nienawiści religijnej, stanowiące podżeganie do dyskryminacji, wrogości lub gwałtu³. Państwa uczestniczące OBWE zobowiązały się do „dołożenia starań w celu zapobiegania i ochrony przed atakami skierowanymi wobec osób lub grup, ze względu na wolność myśli, sumienia, religii lub przekonań”⁴.

Co mogą zrobić rządy?

Rządy mogą podejmować szereg działań w celu zajęcia się problemem antysemityzmu. Mogą one:

- **Uznać**, że antysemityzm jest problemem, który stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i stabilności i musi być przedmiotem konsekwentnych działań rządów;
- **Oceńać ryzyko i zapobiegać atakom** poprzez wzmocnienie współpracy między organami ścigania a społecznościami żydowskimi w oparciu o oficjalne drogi komunikacji, zasady przejrzystości oraz wspólnego planowania i podejmowania decyzji;
- **Podnosić świadomość**, pomagając przywódcom politycznym, pracownikom wymiaru sprawiedliwości, społeczeństwu obywatelskiemu i opinii publicznej zrozumieć zjawisko antysemityzmu, jego negatywne skutki oraz wskazywać w jaki sposób przeciwstawiać mu się poprzez budowanie kompetencji oraz działania informacyjno-edukacyjne;
- **Budować zaufanie** poprzez rozwój i instytucjonalizację partnerskiej współpracy z instytucjami i przedstawicielami społeczności żydowskiej;
- **Poprawiać ochronę bezpieczeństwa** żydowskich społeczności i ich placówek, poprzez wzmocnione patrole policji i udzielanie pomocy finansowej;
- **Brać pod uwagę wiedzę żydowskich społeczności przy tworzeniu systemów zarządzania kryzysowego**, aby zapewnić jak najlepsze wspólne planowanie i reagowanie w sytuacjach nadzwyczajnych;
- **Rozpoznawać i rejestrować** wszelkie antysemityczne motywacje podczas prowadzenia śledztw i ścigania czynów przestępczych oraz wyczułać organy ścigania na

---

3 Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych 2200 a (XXI), „Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych” z 16 grudnia 1966 r., wejście w życie 23 marca 1976 r., artykuł 20.2, <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

4 Decyzja Rady Ministerialnej, Kijów 3/13, *op. cit.*, uwaga 2.

konkretne cechy antysemitycznych przestępstw z nienawiści, w tym na sytuacje, gdy krytyka Izraela przeradza się w działania antysemityczne⁵;

- **Dokumentować potrzeby dotyczące bezpieczeństwa** społeczności żydowskich, współpracując z nimi przy gromadzeniu zdezagregowanych danych, również według kryterium płci, oraz wymieniając informacje o przestępstwach i zagrożeniach antysemitycznych;
- **Wspierać społeczność żydowską**, wykazując solidarność w przypadku ataku i/lub zagrożenia; tego rodzaju działania mogą obejmować np. specjalne patrole policji i publiczne potępienie wszelkich antysemitycznych przestępstw z nienawiści oraz nadawanie tonu reakcji społeczeństwa, która dyskredytuje, odrzuca i marginalizuje antysemityzm oraz inne formy nietolerancji i dyskryminacji;
- **Udzielać wsparcia ofiarom** i pomocy społecznościom w powrocie do codziennego życia po ataku; i
- **Docierać do opinii publicznej z przekazem**, że przestępstwa z nienawiści, nietolerancja i dyskryminacja w odniesieniu do jakiegokolwiek grupy stanowią zagrożenie dla całego społeczeństwa.

---

5 Zbieranie danych o przestępstwach na tle nienawiści i mechanizmy monitorowania, *Praktyczny przewodnik* (Warszawa: OBWE/ODIHR, 2014), <<http://www.osce.org/odihr/datacollectionguide?download=true>>.

Wstęp

Kontekst

W kwietniu 2004 roku rząd Niemiec był gospodarzem konferencji wysokiego szczebla OBWE w Berlinie, poświęconej współczesnym problemom związanym z antysemityzmem. Będąca jej wynikiem „Deklaracja Berlińska” podkreśliła, że antysemityzm przyjął nowe formy od czasów Holokaustu i stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i stabilności w regionie OBWE⁶. Podkreśliła ona także, że wydarzenia na Bliskim Wschodzie w żadnym przypadku nie usprawiedliwiają antysemityzmu.

W czerwcu 2013 roku, ODIHR i ukraińskie przewodnictwo w OBWE zwołały spotkanie eksperckie zatytułowane „Zaspokojenie potrzeb bezpieczeństwa społeczności żydowskich: wyzwania i dobre praktyki”, aby wskazać problemy stojące przed społecznościami żydowskimi. Na spotkaniu ekspertów powstał szereg kompleksowych zaleceń⁷.

W listopadzie 2014 roku, przywódcy polityczni, przedstawiciele organizacji rządowych i międzyrządowych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego zgromadzili się w Berlinie, aby przyjrzeć się współczesnym przejawom antysemityzmu w regionie OBWE i dokonać ponownej oceny „Deklaracji Berlińskiej” po dziesięciu latach. Podsumowując to wydarzenie znane jako „Konferencja Berlińska - Plus Dziesięć”, szwajcarskie przewodnictwo w OBWE doszło do wniosku, że antysemityzm pozostaje zagrożeniem dla stabilności i bezpieczeństwa w regionie OBWE i wezwało „organy ścigania do podjęcia działań wobec bardzo realnych zagrożeń dla bezpieczeństwa społeczności żydowskich”⁸.

W oparciu o te wnioski, a także o zalecenia opracowane przez społeczeństwo obywatelskie, na Radzie Ministerialnej OBWE w Bazylei w 2014 roku została przyjęta Deklaracja Rady Ministerialnej na temat „Wzmocnienia wysiłków na rzecz walki z antysemityzmem”. Wezwała ona państwa uczestniczące do „zintensyfikowania wysiłków na rzecz realizacji istniejących zobowiązań OBWE, związanych z monitorowaniem i gromadzeniem danych dotyczących przestępstw z nienawiści, w tym przestępstw motywowanych antysemityzmem”. Deklaracja OBWE wezwała ODIHR do wsparcia państw uczestniczących w OBWE w ich wysiłkach, aby „ułatwić współpracę pomiędzy urzędnikami

6 „Deklaracja berlińska”, wnioski bułgarskiego Przewodnictwa OBWE, informacje dostarczone przez bułgarskie Przewodnictwo OBWE 2004, < <http://www.osce.org/cio/31432?download=true>>.

7 Konferencja ekspercka na temat spełnienia potrzeb w zakresie bezpieczeństwa wśród społeczności żydowskich w regionie OBWE: wyzwania i dobre praktyki”, OBWE/ODIHR, 13 czerwca, 2013, s. 5, < <http://www.osce.org/odihr/105253?download=true>>.

8 10-lecie Konferencji Berlińskiej OBWE na temat antysemityzmu Wydarzenie Okolicznościowe na wysokim szczeblu w Berlinie, wnioski Przewodnictwa szwajcarskiego OBWE, informacje przekazane przez szwajcarskie Przewodnictwo OBWE 2014, 12-13 listopada 2014 r., <<http://www.osce.org/odihr/126710?download=true>>.

rządowymi a społeczeństwem obywatelskim w sprawach dotyczących antysemityzmu, w tym przestępstw z nienawiści”⁹.

Dlaczego ten przewodnik jest potrzebny?

Prześladowania, przemoc i dyskryminacja mają negatywny wpływ na codzienne życie Żydów i społeczności żydowskich oraz na ich korzystanie z praw człowieka i podstawowych wolności. Poziom zagrożenia wobec niektórych społeczności żydowskich w regionie OBWE jest wysoki i zagrożenie jest zabezpieczone. Społeczności żydowskie nie posiadają niezbędnych środków i możliwości, aby w pełni reagować na wyzwania związane z ich bezpieczeństwem. Co więcej, zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim jest obowiązkiem rządów. Organy ścigania ponoszą główną odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim, tak samo, jak w przypadku wszystkich innych osób lub grup. Gdy społeczności żydowskie borykają się z zagrożeniami większymi niż inni, ich ochrona zasługuje na większą uwagę ze strony policji i innych organów ścigania.

„Rządy ponoszą główną odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa swoim obywatelom. Potwierdzają one również swoje fundamentalne zobowiązanie do zapewnienia wolności wyznania. Jednak potrzeby w zakresie bezpieczeństwa i obciążenia finansowe wielu społeczności żydowskich wystawiają te zasady na poważną próbę. A zatem, te dość elementarne wyzwania o charakterze zdecydowanie praktycznym, w ostatecznym rachunku stanowią zagrożenie egzystencjalne dla przyszłości życia Żydów w regionie OBWE”. – *Rabin Andrew Baker, osobisty przedstawiciel przewodniczącego OBWE ds. walki z antysemityzmem*

W tym przewodniku przedstawiono praktyczne kroki, których podjęcie zaleca się rządów w celu zaspokojenia potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa, we współpracy i partnerstwie z tymi społecznościami. Przewodnik ma za zadanie pomóc rządów w ocenie ryzyka i potrzeb w zakresie bezpieczeństwa oraz w zwiększeniu kompetencji pracowników organów ścigania i instytucji w zaspokajaniu potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa. Ponadto, przewodnik zajmuje się zagadnieniami powiązаныmi, na przykład, problemem niezgłaszania i odnotowywania antysemitycznych przestępstw z nienawiści.

Cel i zakres i cel niniejszego przewodnika

Niniejsza publikacja skupia się szczególnie na działaniach, jakie mogą podejmować osoby odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów związanych z antysemitycznymi przestępstwami z nienawiści i z potrzebami społeczności żydowskich w zakresie

---

9 Deklaracja Rady Ministerialnej Bazylea 8/14, *op.cit.*, uwaga 1.

bezpieczeństwa. Uzupełnieniem publikacji jest praca programowa ODIHR w dziedzinie walki z antysemityzmem w zakresie przestępstw z nienawiści, edukacji i tworzenie koalicji¹⁰.

Pomimo, że ten praktyczny przewodnik jest przeznaczony przede wszystkim dla urzędników państwowych i przedstawicieli politycznych, może być również przydatny dla przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i szerszego ogółu. Celem przewodnika jest:

- Podnoszenie świadomości na temat problemów w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich;
- Budowanie kompetencji urzędników państwowych (zarówno decydentów, jak i policjantów) i ekspertów ds. bezpieczeństwa, aby zrozumieć cechy antysemitycznych przestępstw z nienawiści i określić praktyczne kroki, jakie można podjąć w celu zapewnienia bezpieczeństwa społecznościom żydowskim;
- Wspieranie funkcjonariuszy organów ścigania w ich wysiłkach zmierzających do rozpoznawania, odnotowywania i reagowania na antysemityczne przestępstwa z nienawiści;
- Ułatwianie wymiany najlepszych praktyk przyjętych w różnych państwach uczestniczących OBWE, ze szczególnym uwzględnieniem modeli partnerskiej współpracy pomiędzy organami ścigania a społecznościami żydowskimi;
- Promowanie dialogu i współpracy pomiędzy lokalnymi funkcjonariuszami organów ścigania a członkami społeczności żydowskiej, w tym osobami zawodowo zajmującymi się bezpieczeństwem oraz wolontariuszami ze społeczności żydowskiej oraz przedstawianie praktycznych wskazówek dotyczących tworzenia trwałych relacji partnerskich w walce z antysemityzmem; oraz
- Wspieranie działań społeczeństwa obywatelskiego poprzez udzielanie informacji na temat obowiązków rządów w zakresie problemów bezpieczeństwa związanych z antysemityzmem, do wykorzystania przy współpracy z rządami.

---

10 ODIHR wspiera urzędników rządowych w projektowaniu i opracowywaniu mechanizmów monitoringu i zbierania danych na temat przestępstw z nienawiści. Ponadto, programy ODIHR w zakresie budowania potencjału obejmują: *Szkolenie na temat przestępstw z nienawiści dla funkcjonariuszy organów ścigania (TAHCLE): Opis programu*, (Warszawa: ODIHR, 2012), <<http://www.osce.org/odihr/tahcle>> oraz *Szkolenie „Prokuratorzy a przestępstwa z nienawiści” (PAHCT) Opis programu*, (Warszawa: ODIHR, 2014) <<http://www.osce.org/odihr/pahct>>; oraz szereg materiałów szkoleniowych ODIHR na temat zwalczania antysemityzmu, dostępnych pod adresem: <www.osce.org/odihr/120546>, w tym: *Zwalczanie antysemityzmu: Dlaczego i jak? Podręcznik dla szkoleniowców* (Warszawa: ODIHR 2007), <<http://www.osce.org/odihr/29890?download=true>>; oraz *Nauczanie o Holokauście i antysemityzmie: przegląd i analiza metod edukacyjnych* (Warszawa: ODIHR 2006), <http://www.osce.org/odihr/18818?download=true>.

Jak został opracowany ten przewodnik?

Niniejszy przewodnik został opracowany w ramach obszernego procesu konsultacji z szerokim udziałem międzynarodowych i krajowych ekspertów i pracowników organów ścigania. ODIHR przeprowadził serię spotkań roboczych w Wiedniu, Warszawie, Tuluzie i Kijowie w celu identyfikacji kluczowych zagadnień i dobrych praktyk, powstałych w kontekstach regionalnych i krajowych.

Jaka jest struktura tego przewodnika?

Część pierwsza zawiera omówienie kontekstów przestępstw na tle antysemitycznym popełnianych w regionie OBWE, a także główne cechy tego rodzaju przestępstw z nienawiści. Są w niej również określone konsekwencje antysemitycznych przestępstw z nienawiści oraz wyzwania dla bezpieczeństwa w codziennym życiu Żydów, społeczności żydowskich i instytucji.

Część druga wyjaśnia, że rządy powinny reagować na antysemityczne przestępstwa z nienawiści i rozwiązywać problemy w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich oraz wskazuje w jaki sposób mogą one to robić skutecznie. Opierając się na zobowiązaniach OBWE i innych międzynarodowych standardach praw człowieka, część ta wymienia kluczowe zobowiązania rządów, jak i przedstawia zasady, które powinny leżeć u podstaw polityki i inicjatyw rządowych w tej dziedzinie. Część druga przedstawia również dziesięć praktycznych kroków, jakie mogą podejmować rządy w odpowiedzi na antysemityczne przestępstwa z nienawiści i potrzeby społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa.

Załączniki zawierają dodatkowe informacje, mające pomóc urzędnikom państwowym i innym osobom w postępowaniu wobec antysemitycznych ataków. W **Załączniku 1** przedstawiono przegląd wskaźników uprzedzenia, który może pomóc urzędnikom określić, kiedy przestępstwo należy rozpatrywać i ścigać jako antysemityczne przestępstwo z nienawiści. **Załącznik 2** stanowi zestawienie konkretnych przypadków przestępstw, które mogą być wykorzystane do budowania kompetencji urzędników i innych osób w zakresie rozpoznawania antysemitycznych przestępstw z nienawiści, budowania stosunków partnerskich ze społecznościami żydowskimi w zakresie bezpieczeństwa i opracowania działań, opartych na poszanowaniu standardów i zobowiązań w zakresie praw człowieka. W **Załączniku 3** przedstawiono tabelę zawierającą zestawienie proponowanych działań, jakie mogą podejmować zainteresowane strony. Tabela ta może być przydatna do uświadamiania najważniejszym zainteresowanym, takim jak parlamentarzyści, przywódcy religijni i, urzędnicy, że społeczności żydowskie stają przed problemami w zakresie bezpieczeństwa. **Załącznik 4** stanowi skróconą wersję *Podręcznika funkcjonariusza policji o judaizmie*, opracowanego przez *Community Security Trust (CST)*. **Załącznik 5** przedstawia kalendarz świąt żydowskich. **Załącznik 6** zawiera "roboczą definicję antysemityzmu", przyjętą przez *International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)*.

Zrozumienie wyzwania

I. Kontekst antysemitycznych przestępstw z nienawiści w regionie OBWE

Przestępstwa z nienawiści są czynami przestępczymi motywowanymi uprzedzeniami w stosunku do określonej grupy ludzi. Wszystkie przestępstwa z nienawiści mają dwie wyróżniające je cechy: (1) są czynami, które stanowią przestępstwo w świetle prawa karnego i (2) przy popełnianiu przestępstwa, sprawca kieruje się uprzedzeniami¹¹. Antysemityzm jest jednym z uprzedzeń, które sprawiają, że dane przestępstwo jest zaliczane do przestępstw z nienawiści.

Antysemityzm może być jedynym motywem przestępstwa z nienawiści lub jednym z szeregu motywów. Na przykład, napad może być motywowany chciwością. Ale jeśli ofiara została wybrana właśnie dlatego, że jest Żydem lub Żydówką, to zdarzenie to można zakwalifikować jako przestępstwo z nienawiści.

Motywacja związana z uprzedzeniami antysemitycznymi może również nakładać się i wiązać z innymi uprzedzeniami, w szczególności z rasizmem lub seksizmem. Na przykład, antysemityczne przestępstwa z nienawiści mogą być oparte na stereotypowych wyobrażeniach o Żydach i postrzeganiu Żydów przez sprawcę jako niższej rasy. Podobnie, stereotypowe wyobrażenia na temat ról płci i tożsamości seksualnej mogą nakładać się na uprzedzenia o Żydach i stanowić dodatkowy motyw ataku. Na przykład, atak na osobę, która jest zarówno Żydem, jak i gejem może mieć dwa motywy związane z uprzedzeniami, jeśli napastnik wybrał ofiarę z powodu tych cech.

Organy kierownicze, instytucje oraz państwa uczestniczące OBWE uznały, że antysemityzm i antysemityczne przestępstwa z nienawiści pozostają poważnym – a w niektórych przypadkach rosnącym – problemem w regionie OBWE. W deklaracji przyjętej przez przewodnictwo OBWE na Konferencji Berlińskiej - Plus Dziesięć, wyrażono głębokie zaniepokojenie z powodu brutalnych ataków i zabójstw Żydów, gróźb kierowanych do społeczności i instytucji żydowskich, antysemitycznych wypowiedzi w internecie i w innych miejscach, jak również negowania i trywializacji Holokaustu¹².

11 W celu pełniejszego omówienia charakteru przestępstw z nienawiści: zobacz *Zapobieganie i reagowanie na przestępstwa z nienawiści*, (Warszawa: ODIHR 2009), s. 15-26, <<http://www.osce.org/odihr/39821?download=true>>.

12 Konferencja Berlin Plus Dziesięć, *op. cit.*, uwaga 8.

W niektórych przypadkach antysemitki aspekt przestępstwa z nienawiści może być wyraźny. W innych zaś przypadkach konieczne może być zniuansowane zrozumienie antysemitki stereotypów i kodów, które mogą nie być oczywiste dla przeciętnej osoby.

Rozpowszechnienie i trwałość stereotypów antysemitki

Na obszarze OBWE antysemitki istnieje od wielu wieków. Państwa uczestniczące OBWE uznały „rolę, jaką istnienie antysemitki odegrało w całej historii jako jedno z głównych zagrożeń dla wolności”¹³. Choć oficjalnie jest odrzucony i potępiony przez kraje uczestniczące OBWE, antysemitki nadal przejawia się zarówno w otwartych, jak i w ukrytych formach. Tradycyjne stereotypy antysemitki i teorie spiskowe mogą wyjść na pierwszy plan w kontekście ataków antysemitki, stanowiąc motyw główny lub dodatkowy motyw ataku. Mogą one zawierać takie kłamstwa, jak to, że „Żydzi” są bogaci i chciwi, że są w zмовie, aby kontrolować świat, lub że „Żydzi” są mordercami Jezusa Chrystusa. Takie oszczerstwa są nadal powszechne w regionie OBWE. Ankieta przeprowadzona przez ADL w 42 państwach uczestniczących wykazała, że co czwarty ankietowany zgadza się z większością negatywnych stereotypów o Żydach¹⁴.

Dążąc do udzielenia wskazówek na temat tego, czym jest antysemitki, *International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA) przyjął „robotczą definicję antysemitki”, która brzmi: „Antysemitki to pewien sposób postrzegania Żydów, który może być wyrażony jako nienawiść do Żydów. Retoryczne i fizyczne przejawy antysemitki kierowane są w wobec Żydów lub osób niebędących Żydami oraz/lub ich mienia, wobec instytucji i obiektów religijnych społeczności żydowskich”¹⁵

Konflikt na Bliskim Wschodzie jako usprawiedliwienie antysemitki przestępstw z nienawiści

W Deklaracji Berlińskiej z 2004 roku, państwa uczestniczące uznały, że „międzynarodowe wydarzenia lub problemy polityczne, w tym te w Izraelu lub w innych krajach Bliskiego Wschodu, nigdy nie mogą służyć jako usprawiedliwienie antysemitki”.¹⁶ Jest to jeden z wielu dokumentów OBWE, które zawierają to stwierdzenie. Niemniej jednak, polityka i działania rządu Izraela są nadal wykorzystywane w niektórych częściach regionu OBWE jako pretekst do popełnienia przestępstw na tle antysemitki. W deklaracji przyjętej przez przewodnictwo OBWE dziesięć lat później, państwa uczestniczące OBWE uznały, że „antysyjonizm jest często przykrywką dla antysemitki”¹⁷.

13 Decyzja Rady Ministrów OBWE Nr 6/02, „Deklaracja ministrów w Porto”, Porto, 6-7 grudnia 2002 r., <<http://www.osce.org/mc/40521?download=true>>.

14 ADL Global 100, „Indeks antysemitki”, <<http://global100.adl.org/>>.

15 Posiedzenie plenarne IHRA w Bukareszcie - decyzja w sprawie przyjęcia prawnie wiążącej robotczej definicji antysemitki. Informacje przedstawione przez IHRA, Przewodnictwo rumuńskie, 26 maja 2016 r., <https://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf>. Cały tekst pracy definicji robotczej można znaleźć w Załączniku 6.

16 Deklaracja berlińska, *op. cit.*, Uwaga 6.

17 Berlin Plus Dziesięć, *op. cit.*, Uwaga 8.

Zauważyły one, że „robocza definicja antysemityzmu, rozpowszechniana przez EUMC w 2005 roku i przejęta przez organizacje monitorujące w różnych państwach uczestniczących OBWE, nadal jest użytecznym dokumentem służącym rządowi i społeczeństwu obywatelskiemu do wyjaśniania tego, że antysemityzm jest często przykrywką dla antysemityzmu, a społeczności żydowskie często stają się celem antyizraelskich sentymentów.”¹⁸ Takie incydenty mogą wzmacniać, gdy rośnie napięcie na Bliskim Wschodzie.

Groźenie osobie lub atakowanie osoby z powodu jej rzeczywistej lub domniemanej tożsamości żydowskiej jest aktem antysemityzmu. Groźenie osobie lub atakowanie osoby z powodu jej tożsamości izraelskiej również może być aktem antysemityzmu. Takie zdarzenie może być niesłusznie przedstawione, jako czyn motywowany opinią polityczną, a nie antysemityzmem. W takich przypadkach organy ścigania mają obowiązek dokładnego zbadania jakimi uprzedzeniami była motywowana napaść. Jeżeli ofiara jest w tym przypadku w sposób oczywisty wybrana z powodu swojej chronionej cechy – swojej rzeczywistej lub domniemanej tożsamości religijnej, etnicznej lub narodowej – zdarzenie to należy uznać za przestępstwo z nienawiści¹⁹.

To, co mogłoby się wydawać, lub jest przedstawiane jako krytyka działań rządu Izraela, w rzeczywistości może być oparte na założeniach i przekonaniach antysemickich, które po prostu są stosowane do syjonizmu oraz konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Często świadczą o tym antysemickie slogany i obelgi, które towarzyszą podobnym przestępstwom. Głównym źródłem tych przejawów antysemityzmu jest antysemicka propaganda rozprzestrzeniana w internecie.

Antysemickie przestępstwa z nienawiści a pamięć o Holokauście

Antysemityzm znalazł swój najokrutniejszy wyraz w Holokauście. Ludność żydowska krajów, które obecnie są państwami uczestniczącymi OBWE została prawie całkowicie wydalona i wymordowana w okresie Holokaustu. Jednak pozostałości z życia Żydów przed Holokaustem - takie jak synagogi i cmentarze żydowskie - nadal istnieją w państwach uczestniczących. Antysemickie przestępstwa z nienawiści, które prowadzą do uszkodzenia, oszpeceń i zniszczenia pamiątek z życia Żydów wzbudzają szczególny niepokój, ponieważ wskazują na istnienie antysemityzmu w krajach, w których niezliczeni Żydzi zostali wymordowani z powodu antysemityzmu. Ta sama logika ma zastosowanie do ataków, skierowanych przeciwko zabytkom wzniesionym ku czci żydowskich ofiar Holokaustu. Takie ataki mogą być traktowane jako próby wykluczenia Żydów z życia społecznego z mocą wsteczną. Atakując historię Żydów, przestępcy wysyłają niepokojący sygnał nienawiści i wykluczenia Żydów. Negowanie Holokaustu i sugerowanie, że „Żydzi” chcą skorzystać na Holokauście jest częstą cechą współczesnego

18 *Ibid.* „Robocza definicja” rozpowszechniana przez Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii (EUMC) jest zasadniczo podobna do roboczej definicji przyjętej przez IHRA, jak przedstawiono w Załączniku 6.

19 „Chroniona cecha” jest cechą wspólną grupy, taką jak rasa, język, religia, pochodzenie etniczne, narodowość lub inny podobny wspólny czynnik, który jest szczególnie wskazany jako chronione prawem danego kraju. Aby uzyskać więcej informacji na temat chronionych cech, zobacz *Przepisy dotyczące przestępstw z nienawiści Praktyczny przewodnik*, (Warszawa: OBWE/ODIHR 2009.), <<http://www.osce.org/odihr/36426?download=true>>.

antysemityzmu. Niektóre antysemickie przestępstwa z nienawiści bezpośrednio atakują osoby lub zdarzenia, które przyczyniają się do zachowania pamięci o Holokauście. Znamienne jest to, że wiele antysemickich przestępstw z nienawiści popełnianych jest w dni pamięci ofiar Holokaustu, takie jak 27 stycznia. Holokaust stanowi często punkt odniesienia w antysemickich atakach na ludzi i mienie. Takie hasła jak „Hitler miał rację” są nie tylko obraźliwe, ale mogą być rozumiane jako niejawne groźby przemocy. Negowanie Holokaustu jest antysemickie i w niektórych państwach uczestniczących OBWE pociąga za sobą odpowiedzialność karną.

II. Główne cechy antysemickich przestępstw z nienawiści w regionie OBWE

Żydzi mogą być obiektem napaści z wielu powodów. Mogą być szczególnie narażeni w wyniku kulturalnych lub społecznych czynników, które sprawiają że się wyróżniają, na przykład, jeśli:

- noszą odzież religijną, taką jak *kipa* (nakrycie głowy);
- noszą symbol żydowski, na przykład Gwiazdę Dawida;
- są znane publicznie lub identyfikowane jako przedstawiciele organizacji żydowskiej lub izraelskiej;
- znajdują się w pobliżu synagogi, domu społeczności żydowskiej, szkoły żydowskiej lub koszernego sklepu czy restauracji;
- uczestniczą w żydowskim wydarzeniu publicznym;
- obchodzą święto żydowskie;
- mówią po hebrajsku w miejscach publicznych;
- otwarcie identyfikują się z Izraelem;
- powiesiły *mezuzę* na drzwiach swojego domu lub firmy; oraz²⁰
- zwiedzają obiekty turystyczne, które mają szczególne znaczenie dla społeczności żydowskich.

Przestępstwa na tle antysemickim są także kierowane przeciwko osobom, które są postrzegane jako Żydzi, ponieważ mogą kupować w koszernym supermarkecie, zwiedzać instytucję żydowską lub utrzymywać przyjacielskie lub społeczne stosunki z Żydami. Ataki antysemickie mogą być kierowane wobec działaczy i ekspertów walczących przeciwko antysemityzmowi, promujących zachowanie pamięci o Holokauście lub upowszechniających wiedzę na temat historii i kultury Żydów, którzy nie są Żydami .

---

20 Mezuzę - kawałek pergaminu zapisany konkretnymi wersetami z Tory w języku hebrajskim i przypięty do futryny drzwi.

Zakres przestępstw na tle antysemitycznym jest bardzo szeroki, od głośnych ataków po drobne incydenty, które, jeśli nie spotykają się z odpowiednią reakcją, mogą eskalować. Na podstawie sprawozdań ODIHR dotyczących przestępstw z nienawiści, niektóre rodzaje czynów antysemitycznych, które zaobserwowano w regionie OBWE pogrupowano w działach przedstawionych poniżej .

Morderstwa

W ostatnich latach doszło do zabójstw osób w regionie OBWE w wyniku napaści na tle antysemitycznym, w tym:

- Tuluza: 19 marca 2012 roku., troje dzieci i ojciec jednego z nich zostali zastrzeleni przed szkołą żydowską;
- Burgas: 18 lipca 2012 roku terrorysta-samobójca zdetonował bombę w autobusie na lotnisku w Burgas w Bułgarii, zabijając siedmiu i raniąc 32 obywateli Izraela;
- Overland Park, Kansas: 13 kwietnia 2014 roku trzy osoby zostały zabite w centrum społeczności żydowskiej;
- Bruksela: 24 maja 2014 roku cztery osoby zostały zabite podczas ataku na Muzeum Żydowskie w Belgii;
- Paryż: 9 stycznia 2015 roku, 29 osób było przetrzymywanych jako zakładnicy w markecie koszernym, z których cztery osoby zostały zabite; i
- Kopenhaga: 15 lutego 2015 roku, pracownik ochrony został zabity, a dwóch policjantów zostało rannych podczas ataku na synagogę.

Inne brutalne ataki

Brutalne ataki antysemityczne miały miejsce w wielu państwach uczestniczących OBWE. Takie fizyczne ataki obejmowały:

- Użycie broni, na przykład broni palnej, urządzeń wybuchowych, noży i kijów baseballowych;
- Próby potrącenia ofiar samochodem;
- Pobicia; i
- Chwytnie, popychanie, bicie, płucie lub podobne ataki.

Brutalne ataki antysemityczne mogą powodować poważne urazy fizyczne i psychiczne wymagające hospitalizacji, leczenia i terapii dla ofiar.

Groźby

Konferencja Berlińska Plus Dziesięć w 2014 roku uwidoczniła głębokie zaniepokojenie państw uczestniczących groźbami wobec Żydów i instytucji żydowskich²¹. Groźby antysemitki kierowane były do osób, znanych liderów społeczności, instytucji żydowskich i przedsiębiorstw należących do Żydów. Do gróźb użycia przemocy mogą należeć groźby śmierci i groźby detonacji bomby. Mogą one być przesyłane pocztą, e-mailem lub za pośrednictwem mediów społecznościowych, telefonicznie, osobiście, poprzez graffiti wykonane na murach instytucji żydowskich, lub przekazywane za pomocą innych środków. Groźby mogą zawierać hasła i symbole antysemitki, a także odniesienia do Holocaustu (na przykład, „Żydzi do gazu”), jako skróconej formy odwołania do antysemitki przemocy, zabójstw i zniszczenia.

Groźby antysemitki mogą być również przekazywane za pośrednictwem przedmiotów, np.:

- Świńska głowa umieszczona przed nieruchomością należącą do osoby lub instytucji żydowskiej;
- Trutka na szczury wysłana pocztą do instytucji żydowskiej.

Ataki przeciwko mieniu

Każdy przypadek, w którym slogan lub symbol antysemitki został użyty do uszkodzenia i zniszczenia mienia może być traktowany jako incydent antysemitki, niezależnie od tego, czy dane mienie jest związane ze społecznością żydowską, instytucją żydowską lub Żydami.

Częstymi obiektami ataków na mienie są:

- Synagogi;
- Żydowskie szkoły i przedszkola;
- Żydowskie organizacje społeczne, takie jak szpitale i domy opieki społecznej;
- Cmentarze żydowskie;
- Żydowskie ośrodki kulturalne lub instytucje badawcze;
- Sklepy z koszerną żywnością, koszerne restauracje i inne przedsiębiorstwa należące do Żydów;
- Miejsca pamięci, w tym:
  - ♦ Miejsca Holocaustu, na przykład były obozy koncentracyjne lub miejsca masowych mordów;

---

21 Berlin Plus Dziesięć, *op. cit.*, Uwaga 8.

- ◆ Pomniki Holokaustu, w tym tablice pamiątkowe; i
- ◆ Pomniki na cześć osób, które uratowały Żydów podczas Holokaustu lub są związane z historią lub kulturą żydowską przed lub po Holokaucie;
- Publicznie wystawiane menory; i
- Prywatne domy i samochody osób narodowości żydowskiej.

Podobnie jak w przypadku ataków na ludzi, antysemitki ataki na mienie mogą również mieć za swój obiekt mienie postrzegane jako związane z Izraelem.

Antysemitki ataki przeciwko mieniu mogą obejmować:

- Podpalenia;
- Rzucanie materiałów wybuchowych, takich jak koktajle Mołotowa;
- Rzucanie kamieniami w okna;
- Rysowanie graffiti na murach, drzwiach lub grobach;
- Niszczenie menor, synagog, miejsc pielgrzymek lub grobów masowych związanych z Holokaustem;
- Obalanie nagrobków lub inne uszkodzenia cmentarza; i
- Grawerowanie swastyk.

Wyraz „Żyd” jest w swojej istocie neutralny. Jednak, w danym kontekście, może być zamierzony przez sprawcę jako epitet i wykorzystywany w sposób, którego celem jest obraza. Jest to szczególnie prawdopodobne w kontekście konkretnego przestępstwa.

III. Skutki antysemitki przestępstw z nienawiści w regionie OBWE

Każde antysemitki przestępstwo z nienawiści przypomina o wysokiej częstotliwości występowania i wszechobecności antysemityzmu w danym społeczeństwie. Ponieważ każde antysemitki przestępstwo z nienawiści jest motywowane uprzedzeniem, każdy atak jest również pogwałceniem praw człowieka, zasad tolerancji i poszanowania godności wszystkich ludzi. Popieranie, akceptowanie lub ignorowanie objawów antysemityzmu jest zatem niezgodne z długoterminowymi zobowiązaniami OBWE w zakresie tolerancji i niedyskryminacji.

Każdy incydent antysemitki wysyła przesłanie nienawiści i wykluczenia wobec Żydów i społeczności żydowskich. Każde antysemitki przestępstwo z nienawiści rodzi uczucie strachu i braku bezpieczeństwa zarówno na poziomie jednostki, jak i na poziomie społeczności. Antysemitki przestępstwa z nienawiści, w połączeniu z innymi czynnikami, takimi jak brak wsparcia ze strony rządu czy brak wystarczających środków

na finansowanie środków bezpieczeństwa, mogą stworzyć szerszy problem w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich. Ludność żydowska, która po prostu chce żyć codziennym życiem - chodzić do szkoły, chodzić do pracy, jeździć na wakacje - i wierni, którzy po prostu chcą swobodnie praktykować swoją religię, nosić religijne stroje, chodzić do synagogi, obchodzić święta żydowskie - muszą obawiać się antysemitycznych przestępstw z nienawiści i martwić kwestiami bezpieczeństwa związanymi z antysemityzmem.

Wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na życie religijne

Antysemityczne przestępstwa z nienawiści i problemy w zakresie bezpieczeństwa mogą wpłynąć na życie i praktyki religijne Żydów w wielu aspektach, w tym także:

- Z obawy przed atakiem, ludność żydowska może powstrzymać się od noszenia odzieży religijnej, co wpływa na ich prawo do praktykowania religii;
- Strach przed przestępstwami z nienawiści ma wpływ psychologiczny i może powodować, że Żydzi będą poddawać w wątpliwość ich tożsamość religijną i ich udział w życiu religijnym;
- Jako, że Żydzi często byli celem ataków w drodze do lub w trakcie zbierania się w synagogach, strach przed lub rzeczywiste doświadczenie antysemitycznych przestępstw z nienawiści, wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa podczas udziału w praktykach religijnych;
- Obawa przed antysemitycznymi przestępstwami z nienawiści może doprowadzić do powstrzymywania się od przytwierdzenia mezuzy na drzwiach domów lub wystawiania na widok publiczny menory lub innych symboli.

Wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na wyrażanie tożsamości żydowskiej

Państwa uczestniczące OBWE wyraziły głębokie zaniepokojenie z powodu raportów, które wskazują na to, że Żydzi nie czują się na tyle bezpiecznie, by w sposób widoczny wyrażać swoją religię i publicznie identyfikować się, jako Żydzi w niektórych częściach regionu OBWE²². Oprócz odzieży i symboli religijnych, antysemityczne przestępstwa z nienawiści i zagrożenia w zakresie bezpieczeństwa wpływają na gotowość do wyrażania żydowskiej tożsamości Żydzi mogą powstrzymać się od:

- Przyznawania się w rozmowach, że są Żydami;
- Noszenia symbolu żydowskiego na naszyjniku;
- Przystąpienia do organizacji żydowskiej;
- Udziału w żydowskim wydarzeniu publicznym;
- Otwartego wspierania lub identyfikacji z Izraelem; i

---

22 *Ibid.*

- Mówienia w języku hebrajskim lub jidysz w miejscach publicznych.

W 2012 roku Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) przeprowadziła badanie wśród ośmiu społeczności żydowskich w Europie – w Belgii, Francji, Niemczech, na Węgrzech, we Włoszech, na Łotwie, w Szwecji i w Wielkiej Brytanii – aby ocenić wpływ antysemityzmu na te społeczności²³. Podczas, gdy wyniki badania FRA różniły się w zależności od kraju, średnie wyniki dla ośmiu krajów prezentują się w następujący sposób:

Obawa o możliwość stania się ofiarą

- Czterdzieści sześć procent respondentów martwi się, że stanie się ofiarą antysemitycznych wyzwisk lub prześladowania w ciągu najbliższych 12 miesięcy; i
- Trzydzieści trzy procent martwi się, że stanie się ofiarą fizycznego ataku antysemitycznego w ciągu najbliższych 12 miesięcy.

Unikanie pewnych miejsc

- Dwadzieścia trzy procent ankietowanych unika żydowskich wydarzeń lub miejsc, przynajmniej od czasu do czasu, ze względu na obawy o bezpieczeństwo;
- Spośród tych, którzy doświadczyli incydentu antysemitycznego w ciągu ostatniego roku, 49 procent unika pewnych miejsc w swoich sąsiedztwach, w których nie czują się bezpiecznie; i
- Dwadzieścia jeden procent tych, którzy nie doświadczyli incydentu antysemitycznego również unika takich miejsc.

Unikanie noszenia, przenoszenia lub wystawiania na widok publiczny pewnych atrybutów (takich jak kipa, Gwiazda Dawida, mezuzah itp.), które mogłyby ich identyfikować jako Żydów

- Dwadzieścia procent respondentów unika cały czas;
- Osiemnaście procent unika często;
- Trzydzieści procent unika czasami;
- Trzydzieści dwa procent nigdy nie unika; i
- W trzech z badanych krajów, od 45 do 60 procent respondentów odpowiedziało „zawsze” lub „często”.

²³ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), „Badanie FRA dotyczące doświadczeń osób narodowości żydowskiej i postrzegania dyskryminacji i przestępstw nienawiści w państwach członkowskich Unii Europejskiej”, fra.europa.eu, <<http://fra.europa.eu/en/project/2012/fra-survey-jewish-peoples-experiences-and-perceptions-discrimination-and-hate-crime>>.

Wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na żydowskie instytucje kulturalne

W ostatnich latach żydowskie instytucje kulturalne i muzea musiały podjąć specjalne środki bezpieczeństwa, szczególnie po ataku na Muzeum Żydowskie w Brukseli. Tworzenie infrastruktury bezpieczeństwa wymaga zasobów, które mogłyby być wykorzystane do pracy kulturalno-edukacyjnej.

Wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na młodych ludzi

Współczesne problemy w zakresie bezpieczeństwa na tle antysemitycznym mają wpływ na młodych ludzi i dzieci. W szczególności, jeśli chłopcy i dziewczęta uczęszczają do żydowskiej szkoły, która wymaga uzbrojonej ochrony i innych środków bezpieczeństwa, spotykają się oni z atmosferą niepewności i lęku. Zagrożenie ataku antysemitycznego może ograniczać możliwość uczestniczenia przez żydowskie dzieci w zajęciach prowadzonych na zewnątrz.

Badanie pokazuje, że młodzież szczególnie cierpi z powodu antysemityzmu, i z większym prawdopodobieństwem:

- Doświadcza ustnych obelg antysemitycznych, prześladowania i ataków fizycznych;
- Jest świadkiem ataku antysemitycznego lub doświadcza antysemitycznej dyskryminacji;
- Jest osobiście obiektem gróźb, jest atakowana w internecie lub śledzona w sposób stanowiący groźbę, z powodu przynależności do narodu żydowskiego; i
- Unika pewnych miejsc lub rozważa wyprowadzenie się, ponieważ będąc Żydami obawia się o swoje bezpieczeństwo²⁴.

Wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na emigrację

W cytowanym wyżej badaniu FRA, zapytano respondentów, czy rozważali emigrację w ciągu ostatnich pięciu lat, z tego względu, że nie czują się bezpiecznie jako Żydzi, mieszkając w swoim kraju. Prawie jedna trzecia - 29% - odpowiedziała, że myślała o emigracji. W trzech z badanych krajów, 40 do 48 procent odpowiedziało twierdząco.

Różny wpływ problemów w zakresie bezpieczeństwa na mężczyzn i kobiety

Badanie przeprowadzone przez *Institute for Jewish Policy Research* wykazało, że ogólnie rzecz biorąc, żydowskie kobiety są bardziej skłonne do zmiany swojego zachowania

---

24 Graham, D. i Boyd J., „Lepsze zrozumienie antysemitycznych przestępstw z nienawiści: Czy doświadczenia, postrzeganie i zachowanie europejskich Żydów różni się w zależności od płci, wieku i religijności?”, Instytut Badań nad Polityką Żydowską, 2017. Badanie to zostało przygotowane w odpowiedzi na prośbę i jest finansowane przez ODIHR. Informacje obejmują okres 2008-2012.

w reakcji na antysemityzm, podczas gdy żydowscy mężczyźni są bardziej narażeni na doświadczanie incydentów antysemickich.

Żydowskie kobiety nieco częściej niż żydowscy mężczyźni:

- Unikają odwiedzania obiektów lub wydarzeń żydowskich, przynajmniej od czasu do czasu, ponieważ nie czują się tam bezpieczne jako osoby narodowości żydowskiej (24 procent kobiet i 21 procent mężczyzn); i
- Unikają publicznego ujawniania swojej tożsamości żydowskiej, ponieważ nie czują się bezpiecznie (55 procent kobiet i 50 procent mężczyzn).

Żydowscy mężczyźni, z drugiej strony, z nieco większym prawdopodobieństwem niż żydowskie kobiety:

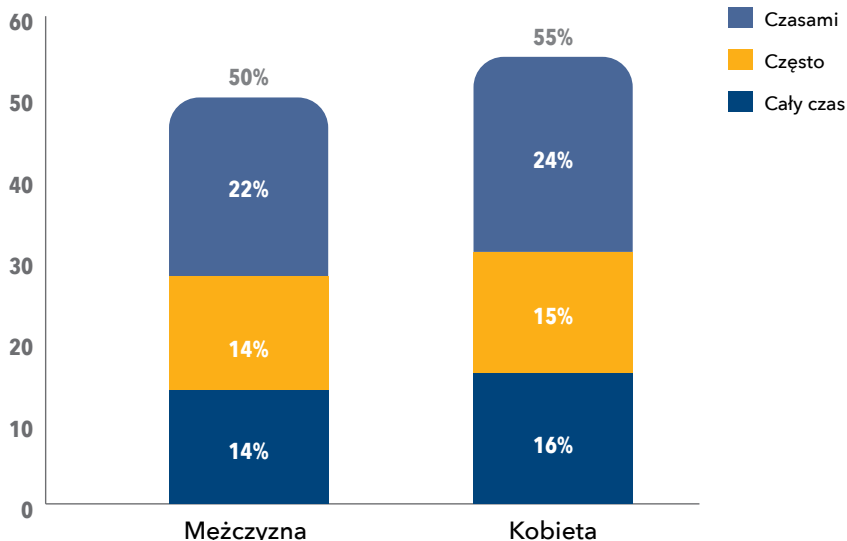
- Doświadczyli słownych obelg antysemickich lub prześladowania (22 procent mężczyzn i 19 procent kobiet) i ataków fizycznych (2,1 procent mężczyzn i 1,1 procent kobiet);
- Byli świadkami ataków antysemickich (27,4 procent mężczyzn, 25,9 procent kobiet); i
- Osobiście doświadczyli antysemickiej dyskryminacji (20 procent mężczyzn i 18 procent kobiet)²⁵.

Poniższe wykresy, zaczerpnięte z tego samego badania, ilustrują, jak antysemityzm może w różny sposób wpływać na mężczyzn i kobiety.

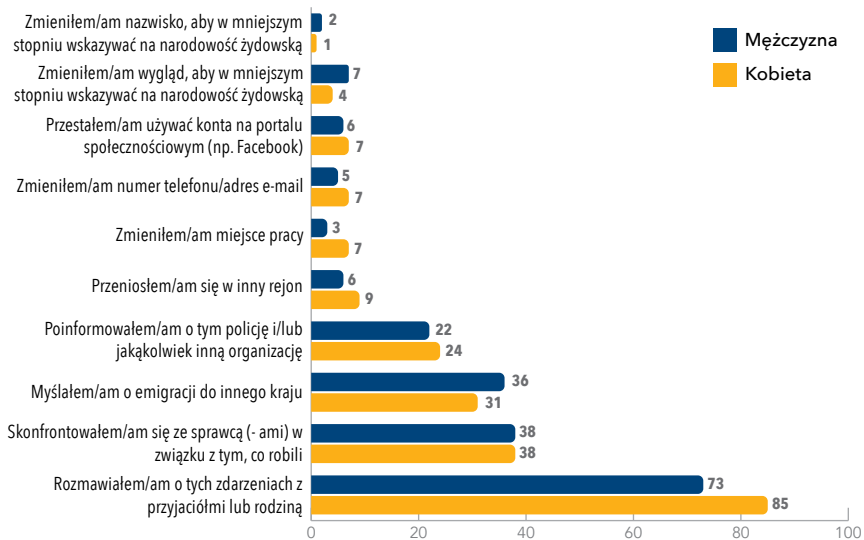

Rysunek 1. Proporcje żydowskich mężczyzn i kobiet, którzy doświadczali różnego rodzaju incydentów antysemickich w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Ankieterom zapytano, czy doświadczali powyższych incydentów.

25 Ibid.

Rysunek 2. Proporcje żydowskich mężczyzn i kobiet, którzy co najmniej czasami ukrywają swoją żydowską tożsamość w miejscach publicznych. (Pytanie: "Czy kiedykolwiek unikałeś/aś noszenia na sobie, przenoszenia lub pokazywania atrybutów, które mogą pomóc ludziom rozpoznać cię jako osobę narodowości żydowskiej w miejscu publicznym, na przykład, noszenia kipy/jarmułki, Magen Dawid/ Gwiazdy Dawida lub szczególnej odzieży, bądź ujawniania mezuzy?")

Rysunek 3. Proporcje mężczyzn i kobiet, którzy podejmują różne działania po doświadczeniu antysemitycznym.

Wypracowanie skutecznych reakcji rządów

I. Zobowiązania międzynarodowe

Zobowiązania OBWE w zakresie wymiaru ludzkiego

Państwa uczestniczące OBWE wielokrotnie potępiały antysemityzm i zobowiązywały się zająć problemem antysemityzmu, począwszy od Kopenhaskiego Dokumentu Konferencji na temat Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w 1990 roku, jeszcze zanim OBWE została oficjalnie utworzona jako organizacja²⁶. W 2007 roku uznały one, że „główna odpowiedzialność za zwalczanie nietolerancji i dyskryminacji spoczywa na państwach uczestniczących, w tym ich przedstawicielach politycznych”²⁷. W 2004 roku państwa uczestniczące OBWE zobowiązały się:

- „Dążyć do tego, aby ich systemy prawne sprzyjały bezpiecznemu środowisku, wolnemu od antysemitów, przemocy lub dyskryminacji we wszystkich dziedzinach życia...;
- Zwalczać przestępstwa z nienawiści, które mogą być wzniecane przez propagandę rasistowską, ksenofobiczną i antysemitów; i
- Gromadzić i przechowywać wiarygodne informacje i dane statystyczne dotyczące przestępstw antysemitów”²⁸.

Decyzje Rady Ministerialnej OBWE w 2006 i 2007 roku, dotyczące tolerancji i niedyskryminacji:

- Wezwały do kontynuowania wysiłków przez przedstawicieli politycznych, w tym parlamentarzystów, by zdecydowanie odrzucać i potępiać przejawy (...) antysemityzmu, dyskryminacji i nietolerancji, w tym przeciwko (...) Żydom (...), a także

26 „Dokument Kopenhaskiego Spotkania Konferencji na temat Ludzkiego Wymiaru KBWE”, 29 czerwca 1990 r., pkt 40, <<http://www.osce.org/odihr/elections/14304?download=true>>.

27 Decyzja Rady Ministerialnej OBWE 10/07, „Tolerancja i niedyskryminacja: promowanie wzajemnego szacunku i zrozumienia”, Madryt, 30 listopada 2007 r., <<http://www.osce.org/mc/29452?download=true>>.

28 Decyzji Stałej Rady OBWE 607, „Zwalczanie antysemityzmu”, 22 kwietnia 2004 roku <<http://www.osce.org/PC/30980?download=true>>.

brutalne przejawy ekstremizmu powiązanego z agresywnym nacjonalizmem i neonazizmem, jednocześnie kontynuując poszanowanie wolności wypowiedzi;²⁹

- Potwierdziły „konieczność determinacji państw uczestniczących w walce ze wszystkimi aktami i przejawami nienawiści, w tym przestępstwami z nienawiści, uznając, że wysiłki niezbędne do odpowiedzi na nie, często wymagają wspólnego podejścia, jednocześnie uznając niepowtarzalność poszczególnych przejawów i podłoża historycznego każdej formy”³⁰.

Różne Decyzje Rady Ministerialnej OBWE uznały konieczność opracowania kompleksowych działań w odpowiedzi na szeroki zakres przestępstw z nienawiści, w tym antysemitycznych przestępstw z nienawiści. Na przykład, w 2009 roku państwa uczestniczące zobowiązały się do:

- „Zbierania, przechowywania i publikowania rzetelnych danych i statystyk o odpowiednim stopniu szczegółowości na temat przestępstw z nienawiści i brutalnych przejawów nietolerancji, w tym liczby przypadków zgłoszonych pracownikom organów ścigania, liczby osób, wobec których wszczęto postępowanie i wobec których wydano wyrok;
- Przyjmowania, w przypadkach, gdy jest to właściwe, konkretnych i dostosowanych do sytuacji przepisów prawnych w walce z przestępstwami z nienawiści, zapewniając skuteczne sankcje karne, uwzględniające powagę takich przestępstw;
- Podejmowania odpowiednich działań w celu zachęcania ofiar do zgłaszania przestępstw z nienawiści, uznając, że niezgłaszanie wszystkich przestępstw z nienawiści uniemożliwia państwowemu opracowanie skutecznej polityki. W związku z tym, należy, w ramach dodatkowych działań, poszukiwać metod, które ułatwiają społeczeństwu obywatelskiemu przyczynienie się do walki z przestępstwami z nienawiści;
- Wprowadzania lub dalszego rozwoju szkoleń zawodowych i działań mających na celu budowanie kompetencji pracowników organów ścigania, prokuratury i organów sądowych zajmujących się przestępstwami z nienawiści;
- We współpracy z odpowiednimi podmiotami, zbadania możliwości udzielenia ofiarom przestępstw z nienawiści dostępu do doradztwa, pomocy prawnej i konsularnej, a także skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości;
- Szybkiego dochodzenia w sprawie przestępstw z nienawiści i zapewniania, że motywy tych, którzy zostali skazani za przestępstwa z nienawiści zostaną uznane i publicznie potępione przez odpowiednie organy władzy i przez przywództwo polityczne;
- Zapewnienia współpracy, tam, gdzie to właściwe, na szczeblu krajowym i międzynarodowym, w tym z odpowiednimi organami międzynarodowymi oraz w ramach policji, w celu zwalczania brutalnej zorganizowanej przestępczości z nienawiści; i

29 Decyzja Rady Ministerialnej 10/07, *op. cit.*, uwaga 27

30 Decyzja Rady Ministerialnej OBWE 13/06 „Walka z nietolerancją i dyskryminacją oraz promowanie wzajemnego szacunku i zrozumienia”, Bruksela, 5 grudnia 2006 r., <<http://www.osce.org/mc/23114?download=true>>.

- Podejmowania działań informacyjnych i edukacyjnych, zwłaszcza wspólnie z organami ścigania, skierowanych do społeczności i grup społeczeństwa obywatelskiego, które udzielają pomocy ofiarom przestępstw z nienawiści³¹.

Na kijowskim spotkaniu Rady Ministerialnej w 2013 r. państwa uczestniczące OBWE podkreśliły „związek pomiędzy bezpieczeństwem a pełnym poszanowaniem wolności myśli, sumienia, religii lub przekonań” i wyraziły głębokie zaniepokojenie „kontynuacją aktów przemocy i nietolerancji w odniesieniu do poszczególnych osób i wspólnot religijnych lub duchowych opartych na myśli, sumienia, religii i przekonań na całym świecie”. Rada Ministerialna wezwała państwa uczestniczące do:

- „Ukierunkowania na przeciwdziałanie nietolerancji, przemocy i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach, w tym i przeciwko (...) Żydom (...), potępienie przemocy i dyskryminacji ze względu na religię i podjęcia starań w zakresie zapobiegania i ochrony przed atakami skierowanymi wobec osób lub grup opartych na myśli, sumieniu, religii lub przekonaniach;
- Promowania dialogu pomiędzy wspólnotami religijnymi lub duchowymi a władzami publicznymi, w tym, w razie potrzeby, w kwestiach dotyczących korzystania z miejsc kultu i mienia o charakterze religijnym; i
- Prowadzenia polityki mającej na celu zachęcanie do poszanowania i ochrony miejsc kultu i obrzędów religijnych, pomników religijnych, cmentarzy i świątyń przed wandalizmem i zniszczeniem.”³²

W Deklaracji z 2014 roku przyjętej w Bazylei przez Radę Ministerialną o „wzmoczeniu wysiłków na rzecz walki z antysemityzmem”, państwa uczestniczące wyraziły „zaniepokojenie w związku z niepokojącą liczbą incydentów antysemitycznych, które mają miejsce na obszarze OBWE i pozostają zagrożeniem dla stabilności i bezpieczeństwa”. Rada Ministerialna również odrzuciła i potępiła „przejawy antysemityzmu, nietolerancji i dyskryminacji w stosunku do Żydów”. Rada Ministerialna wezwała państwa uczestniczące OBWE do:

- „Zintensyfikowania wysiłków na rzecz realizacji istniejących zobowiązań OBWE, związanych z monitoringiem przestępstw z nienawiści i gromadzeniem stosownych danych, w tym na temat przestępstw na tle antysemitycznym; i
- Skutecznego szybkiego i bezstronnego dochodzenia w sprawie aktów przemocy na tle antysemitycznym i pociągnięcia do odpowiedzialności osób winnych”³³.

31 Decyzja Rady Ministrów OBWE 9/09, „walka z przestępstwami z nienawiści”, Ateny, 2 grudnia 2009 r., <<http://www.osce.org/cio/40695?download=true>>.

32 Decyzja Rady Ministerialnej, Kijów 3/13, *op. cit.*, Uwaga 2.

33 Deklaracja Rady Ministerialnej, Bazylea 8/14, *op. cit.*, Uwaga 1.

Międzynarodowe prawo praw człowieka i standardy Organizacji Narodów Zjednoczonych

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka wymienia podstawowe prawa człowieka, które muszą być uniwersalnie chronione³⁴. Różne przejawy antysemityzmu podważają lub naruszają podstawowe zasady praw człowieka, zawarte w Deklaracji, takie jak godność wszystkich ludzi, wolność religii lub przekonań oraz niedyskryminacji. Zgodnie z międzynarodowym prawem praw człowieka, rządy są zobowiązane do poszanowania, ochrony i realizowania praw człowieka. Wzięły one na siebie te zobowiązania poprzez ratyfikację traktatów i umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka, takich jak Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP)³⁵ i Europejska Konwencja Praw Człowieka (EKPC)³⁶. Obowiązek poszanowania oznacza, że same państwa nie mogą ograniczać praw człowieka. Obowiązek ochrony oznacza, że na państwach spoczywa pozytywny obowiązek ochrony osób i grup osób przed naruszeniami praw człowieka. Obowiązek realizowania oznacza, że rządy muszą podjąć pozytywne działania, aby ułatwić realizację praw człowieka wszystkim ludziom³⁷. Zobowiązania te odnoszą się bezpośrednio do obowiązków państw w walce z antysemityzmem.

Traktaty międzynarodowe dotyczące praw człowieka zawierają szereg postanowień, które są szczególnie istotne dla zwalczania antysemityzmu. W preambule MPPOiP, na przykład, podkreślona jest „przyrodzona godność osoby ludzkiej” i ideał „wolności od strachu”, spośród których oba są pogwałcone przez ataki antysemickie. Zarówno MPPOiP, jak i ETPC zawierają zasadę niedyskryminacji, w tym na podstawie religii, która jest kluczową zasadą w walce z antysemityzmem.

Zarówno MPPOiP (artykuł 6), jak i ETPC (artykuł 2) zobowiązują państwa do zapewnienia ochrony prawnej prawa do życia. Przepisy te są szczególnie istotne w przypadku najgorszych rodzajów ataków antysemickich, które pozbawiają lub stanowią zagrożenie dla życia ludzi.

W myśl MPPOiP (artykuły 18 i 27) i ETPC (artykuł 9), państwa są również zobowiązane do poszanowania, ochrony i realizacji prawa do wolności religii lub przekonań przysługującego wszystkim ludziom. Komitet Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, organ nadzorczy wobec MPPOiP, wyraźnie dał do zrozumienia, że wolność wyznania obejmuje szeroki zakres działań, w tym budowę miejsc kultu, korzystanie z rytualnych formuł i przedmiotów, wystawianie publiczne symboli i przestrzeganie

34 Zgromadzenie ogólne ONZ, „Powszechna deklaracja praw człowieka”, 10 grudnia 1948 roku, 217 A (III), <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf>.

35 Zgromadzenie ogólne ONZ, „Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych”, 16 grudnia 1966 r., <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

36 Rada Europy, „Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”, 4 listopada 1950 r. <<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680063765>>.

37 Urząd Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. praw człowieka, „Międzynarodowe prawo w zakresie praw człowieka”, ohchr.org <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/International-Law.aspx>>.

świąt oraz noszenie charakterystycznych ubrań lub nakryć głowy³⁸. Zobowiązania państw do spełnienia tych praw w sposób oczywisty stosują się do judaizmu, a także do innych religii. Deklaracja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie likwidacji wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach głosi, że państwa powinny podejmować wszystkie niezbędne działania w celu zwalczania nietolerancji na tle religii lub innych przekonań³⁹, co oznacza odpowiedzialność za walkę z antysemityzmem³⁹.

Artykuł 20.2 MPPOiP stanowi, że „popieranie w jakikolwiek sposób nienawiści narodowej, rasowej lub religijnej, stanowiące podżeganie do dyskryminacji, wrogości lub gwałtu, powinno być ustawowo zakazane.” Komitet Praw Człowieka w swoim Komentarzu ogólnym 22 do MPPOiP, stwierdził, że przepis ten jest ważnym zabezpieczeniem przed naruszaniem praw mniejszości religijnych, a także przed aktami przemocy lub przestępstwami skierowanymi do tych grup.⁴⁰ Specjalny sprawozdawca ONZ ds. wolności religii lub przekonań zaznaczył, że „w świetle międzynarodowego prawa i orzecznictwa (...) państwa mają obowiązek zapewnienia mniejszościom praw do wolności religii, w ramach ograniczeń uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym. Państwo pozostaje odpowiedzialne, nawet jeśli te naruszenia popełnione są w stosunku do mniejszości przez podmioty pozarządowe, takie jak ugrupowania ekstremistyczne. Państwa mają również obowiązek stworzenia warunków do promowania tożsamości, w tym tożsamości religijnej mniejszości narodowych”⁴¹.

Zgodnie z artykułem 2.3 MPPOiP i artykułem 13 ETPC, państwa uczestniczące muszą także zapewnić dostępność skutecznych środków ochrony prawnej dla osób, których prawa człowieka są łamane. Deklaracja Organizacji Narodów Zjednoczonych dotycząca podstawowych zasad wymiaru sprawiedliwości odnoszących się do ofiar przestępstw i nadużyć władzy⁴² stwierdza, że ofiary przestępstw – co odnosi się także do ofiar przestępstw na tle antysemitycznym:

- Należy traktować ze współczuciem i poszanowaniem ich godności;
- Powinny mieć prawo dostępu do mechanizmów wymiaru sprawiedliwości i szybkiej naprawy szkód, które poniosły, zgodnie z prawem krajowym; i
- Powinny otrzymać odpowiednią pomoc w trakcie całego postępowania sądowego.

38 Komitet praw człowieka ONZ, „uwagi ogólne nr 22 w artykule 18 (czterdzieści ósma sesja, rok 1993)”, umn.edu, <<http://hrlibrary.umn.edu/gencomm/hrcom22.htm>>.

39 Zgromadzenie ogólne ONZ w rezolucji 36/55 „Deklaracja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach” pkt 4, 25 listopada 1981 r., <<http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r055.htm>>. Jako uchwała Walnego Zgromadzenia, deklaracja nie jest prawnie wiążąca dla państw, chociaż stanowi ona międzynarodowy standard działania.

40 Ibidem, pkt 9.

41 Specjalny sprawozdawca ONZ ds. wolności religii lub przekonań, „Śródroczne sprawozdanie specjalnego sprawozdawcy komisji praw człowieka w sprawie likwidacji wszystkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach”, 8 września 2000 r., pkt 138, s. 29, <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/637/11/PDF/N0063711.pdf?OpenElement>>.

42 Zgromadzenie ogólne ONZ, Rezolucja 40/34, „Deklaracja podstawowych zasad wymiaru sprawiedliwości odnoszących się do ofiar przestępstw i nadużyć władzy”, 29 listopada 1985 r., <<http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>>.

Ponadto, Deklaracja przewiduje, że ofiary powinny otrzymać odszkodowanie. Gdy odszkodowanie nie może być uzyskane w całości od sprawcy lub z innych źródeł, państwa powinny podjąć działania w celu zapewnienia rekompensaty finansowej ofiarom i ich rodzinom. Deklaracja zawiera również inne postanowienia, które mogą mieć szczególne znaczenie w zwalczaniu ataków antysemitycznych, stwierdzające że:

- Pracownicy policji, wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, opieki społecznej i innych zaangażowanych służb powinni być szkoleni w celu uwrażliwienia ich na potrzeby ofiar i przekazania wytycznych w zakresie zapewnienia właściwej i terminowej pomocy;
- W przypadku świadczenia usług i pomocy ofiarom, należy zwrócić uwagę na te z nich, które mają szczególne potrzeby, ze względu na charakter wyrządzonej szkody.

Państwa mają również pewne obowiązki w zakresie zapobiegania przestępczości, choć większość z nich nie jest zawarta w międzynarodowych traktatach dotyczących praw człowieka. W Wytycznych Narodów Zjednoczonych w zakresie zapobiegania przestępczości⁴³ przedstawiono zalecenia dotyczące efektywnego zapobiegania przestępczości, które stanowią że:

- „Za tworzenie, wspieranie i promowanie kontekstu, w którym odpowiednie instytucje państwowe i wszystkie sektory społeczeństwa obywatelskiego mogą odgrywać skuteczną rolę w zapobieganiu przestępstwom, odpowiadają władze na wszystkich szczeblach;
- „Zapobieganie przestępstwom” obejmuje działania związane przeciwko strachu przed przestępstwami;
- Zaangażowanie społeczności, a także współpraca/partnerstwo są ważnymi elementami koncepcji zapobiegania przestępczości;
- Strategie zapobiegania przestępczości powinny brać pod uwagę szczególne potrzeby najbardziej narażonych członków społeczeństwa;
- Aktywne uczestnictwo społeczności i innych grup społeczeństwa obywatelskiego jest integralną częścią skutecznego zapobiegania przestępczości;
- Struktury państwowe powinny promować współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapobiegania przestępczości; i
- Rządy powinny przyczynić się do zwiększania kompetencji społeczności w zakresie odpowiedzi na ich potrzeby”.

---

43 Rezolucja ECOSOC 2002/13, „Wytyczne Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakresie zapobiegania przestępczości, Rada Gospodarcza i Społeczna”, 2002, załącznik, <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf>.

II. Główne zasady

Poniższe zasady powinny leżeć u podstaw działań podejmowanych przez rządy w zwalczaniu antysemickich przestępstw z nienawiści i zaspokajaniu potrzeb w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich. Podejście państw uczestniczących do antysemickich przestępstw z nienawiści i wyzwiał w zakresie bezpieczeństwa powinno być:

1. Oparte na prawach człowieka

Podejście oparte na prawach człowieka to ramowa koncepcja oparta na międzynarodowych standardach w dziedzinie praw człowieka i mającą na celu promowanie i ochronę praw człowieka⁴⁴. Jeśli chodzi o antysemityzm, takie podejście uznawałoby, że przejawy antysemityzmu podważają lub naruszają podstawowe zasady praw człowieka, takie jak godność człowieka, wolność religii lub przekonań i niedyskryminacji. Walka z antysemityzmem jest integralną częścią promowania i ochrony praw człowieka osób i wspólnot dotkniętych tym problemem.

Podejście oparte na prawach człowieka w zakresie rozwiązywania problemów bezpieczeństwa, z jakimi borykają się społeczności żydowskie powinno zatem opierać się na zrozumieniu, że zgodnie z wieloma przepisami prawa międzynarodowego, omawianymi powyżej, państwa uczestniczące OBWE mają obowiązek chronić wspólnoty religijne przed atakami. Takie podejście gwarantuje, że wszystkie działania, które mają na celu przeciwdziałanie atakom antysemickim, są w pełni zgodne z międzynarodowymi standardami i normami w zakresie praw człowieka.

2. Skoncentrowane na ofierze

Państwa uczestniczące OBWE przyjęły podejście skoncentrowane na ofierze w zwalczaniu przestępstw z nienawiści i dyskryminacji⁴⁵. Podejście to stawia ofiarę antysemickich przestępstw w centrum uwagi, uznając znaczenie postrzegania i doświadczenia ofiary oraz zwracając szczególną uwagę na jej prawa i potrzeby. Podejście skoncentrowane na ofierze podkreśla świadomość wpływu antysemickich przestępstw z nienawiści na Żydów i społeczności żydowskie. Nawet jeśli celem przestępstwa antysemickiego jest mienie, to jest to przesłanie wysyłane do całej społeczności.

Organizacja Narodów Zjednoczonych uznała również znaczenie podejścia skoncentrowanego na ofierze w zapobieganiu naruszeniom praw człowieka. Wysoki komisarz ds. praw człowieka zalecił przyjęcie przepisów, które zapewniłyby skuteczne środki ochrony prawnej dla ofiar i podkreślił znaczenie tworzenia skutecznych mechanizmów monitorowania w celu sprawdzania rzeczywistych i potencjalnych naruszeń⁴⁶.

---

44 Urząd Wysokiego komisarza ONZ ds. praw człowieka, „Często zadawane pytania dotyczące podejścia opartego na prawach człowieka w zakresie współpracy na rzecz rozwoju”, Nowy Jork i Genewa, 2006, s. 15, <<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FAQen.pdf>>.

45 Decyzja Rady Ministerialnej 9/09 Ateny, *op. cit.*, Uwaga 31.

46 Wysoki Komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, „Rola zapobiegania w promowaniu i ochronie praw człowieka”, A/HRC/30/20, 16 lipca 2015 r.

Ponadto, Dyrektywa Unii Europejskiej 2012/29/UE ustanawiająca minimalne standardy w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw, stanowi, że osoby, które stały się ofiarą przestępstwa, należy traktować z szacunkiem i zapewnić im odpowiednią ochronę, wsparcie i dostęp do wymiaru sprawiedliwości⁴⁷.

3. Niedyskryminujące

Zgodnie z traktatami międzynarodowymi w zakresie praw człowieka, państwa mają obowiązek zapewnić, by wszystkie osoby znajdujące się na ich terytorium i podlegające ich jurysdykcji mogły korzystać z praw człowieka bez żadnych różnic czy jakiegokolwiek dyskryminacji⁴⁸. Dlatego też państwo musi zapewnić, by urzędnicy państwowi nie angażowali się w działania lub zaniechania wynikające z uprzedzeń lub dyskryminujące w stosunku do Żydów lub społeczności żydowskich. Odmowa ochrony żydowskich społeczności z powodu uprzedzeń do Żydów; nieuznawanie, nieodnotowywanie i niezgłaszanie antysemitycznych przestępstw z nienawiści z powodu uprzedzeń do Żydów, lub kwestionowanie wiarygodności ofiary lub świadka z powodu takich uprzedzeń byłyby sprzeczne z zasadą niedyskryminacji.

4. Partycypacyjne

Stworzenie możliwości usłyszenia głosów ofiar antysemityzmu ma zasadnicze znaczenie przy opracowaniu reakcji rządów na antysemityczne przestępstwa z nienawiści oraz przy ocenie potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa. Ci, których dotyczą antysemityczne przestępstwa z nienawiści i których bezpieczeństwo jest zagrożone powinni odgrywać aktywną rolę w opracowywaniu i doskonaleniu polityki, poprzez dzielenie się swoim doświadczeniem, wyrażanie potrzeb i dostrzeganie komentarzy odnośnie projektowanych środków i planowanych działań. Głosy w tym procesie powinny być różnorodne, i powinny odzwierciedlać szerokie spektrum zainteresowanych, dając możliwość wypowiedzi na równych zasadach kobietom i mężczyznom, reprezentującym wszystkie grupy wiekowe i wszystkie punkty widzenia.

5. Wspólne

Punktem wyjścia do wypracowania reakcji rządu i społeczeństwa obywatelskiego powinno być uznanie, że antysemityzm jest problemem wspólnym. Chociaż antysemityzm ma najsilniejszy wpływ na życie Żydów, problem powinien być dostrzegany i rozwiązywany przez społeczeństwo jako całość, a nie tylko przez społeczność będącą obiektem przestępstw. Przeciwdziałanie antysemityzmowi jest kwestią praw człowieka i jest wspólnym obowiązkiem całego spektrum zainteresowanych ze strony organizacji rządowych i pozarządowych. Silne koalicje, które zrzeszają różne grupy społeczeństwa obywatelskiego i oficjalne instytucje mają najsilniejszą pozycję w walce z antysemityzmem jako konkretnym problemem, któremu można przeciwdziałać na równi z innymi wspólnymi problemami, takimi jak rasizm i ksenofobia.

47 Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustanowienia norm minimalnych w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw, zmieniająca Decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, 25 października 2012 r. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=O-D:L:2012:315:0057:0073:PL:PDF>.

48 Zob. na przykład, MPPPIP, Artykuł 2.1 i ETPC, Artykuł 14.

6. Oparte na współpracy

Zasada partnerstwa jest ważnym elementem wszelkich starań zmierzających do wyeliminowania uprzedzeń i reagowania na przestępstwa z nienawiści. Różni zainteresowani, w szczególności eksperci rządowi i reprezentanci społeczności żydowskich – mogą opierać się na wzajemnych doświadczeniach i łączyć siły w rozwiązywaniu tego problemu z różnych punktów widzenia na szczeblu międzynarodowym, krajowym i lokalnym. Tworzenie sposobów komunikacji, koordynacji i współpracy ze społeczeństwem obywatelskim powinno być integralnym elementem każdej polityki w zakresie reagowania na antysemityczne przestępstwa z nienawiści i mieć na celu zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim.

7. Empatyczne

Empatyczna odpowiedź na antysemityzm oznacza uświadomienie sobie narażenia Żydów i dostrzeganie ich doświadczenia jako ofiar. Ulica, która wydaje się być bezpieczna osobie niebędącej Żydem może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osoby, która może być zidentyfikowana jako Żyd. Bycie empatycznym oznacza więc uświadomienie sobie i próbę zrozumienia poczucia zagrożenia i narażenia Żydów, szczególnie w świetle ataków antysemitycznych.

Ataki antysemityczne mają wpływ emocjonalny na ofiary, ich rodziny i społeczności. W odpowiedzi na atak, urzędnicy państwowi powinni wziąć pod uwagę punkt widzenia tych, którzy byli celem i ofiarą. Funkcjonariusze muszą zrozumieć, że dane antysemityczne przestępstwo z nienawiści może być tylko ostatnim z szeregu sposobów, na które ofiara doświadczyła antysemityzmu. Szkolenia i działania informacyjno-edukacyjne dla urzędników państwowych mogą być dla nich szansą na lepsze poznanie wpływu antysemityzmu na życie ofiar.

8. Wrażliwe na płęć

Działania rządowe, które są podejmowane w celu przeciwdziałania antysemitycznym przestępstwom z nienawiści i zapewnienia bezpieczeństwa społecznościom żydowskim, powinny być wrażliwe na płęć. Muszą one traktować mężczyzn i kobiety na równi i brać pod uwagę konsekwencje wszelkich podjętych działań dla obu płci. Ważne jest uwzględnienie faktu, że mężczyźni i kobiety mogą doświadczać antysemitycznych przestępstw z nienawiści i ich skutki na różne sposoby. Ponadto, niektóre przestępstwa z nienawiści mogą być motywowane zarówno uprzedzeniami z powodu płci, jak i antysemityzmu. Ponadto, niektóre rodzaje przestępstw antysemitycznych mogą być częściej popełniane w stosunku do mężczyzn, niż kobiet i na odwrót.

9. Transparentne

Rządy powinny mówić w sposób jasny i przejrzysty o tym, jak zamierzają reagować na antysemityzm i antysemityczne przestępstwa na tle nienawiści. Przekazywanie odpowiednich planów działań i raportów poszkodowanym społecznościom i ogółowi społeczeństwa jest jednym ze sposobów zapewnienia przejrzystości wysiłków podejmowanych przez rząd. Zapewnianie szybkiego dostępu do danych dotyczących przestępstw

z nienawiści, w dostępnych formach stanowi kolejny element przejrzystości. Regularne konsultacje między organami ścigania a społecznościami żydowskimi, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, mogą sprawić, że strategie policji będą przejrzyste i że społeczności będące celem przestępstw z nienawiści będą zawsze w pełni poinformowane o planach i projektach. Może to obejmować wymianę odpowiednich ocen zagrożenia ze społecznościami żydowskimi. Konsultacje umożliwiają również społecznościom przekazanie informacji zwrotnej i przyczynienie się do podnoszenia skuteczności działań rządowych przeciwko przestępstwom z nienawiści. Przejrzystość jest również jedną z kluczowych wytycznych dla wysiłków podejmowanych przez rząd we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim mające doprowadzić do większej zgłaszalności przestępstw z nienawiści, jako krok w kierunku bardziej skutecznego rozwiązania problemu.

10. Holistyczne

Państwa uczestniczące OBWE uznały znaczenie kompleksowego podejścia do przewzięcia nietolerancji, w tym antysemityzmu.⁴⁹ W świetle tego, jest rzeczą jasną, że reagowanie na antysemityczne przestępstwa na tle nienawiści i problemy w zakresie bezpieczeństwa, z jakimi borykają się społeczności żydowskie jest tylko częścią rozwiązania. Inwestowanie w konkretne inicjatywy edukacyjne mające na celu zapobieganie antysemityzmowi i promowanie tworzenia koalicji w społeczeństwie obywatelskim są również ważnymi elementami długoterminowego rozwiązania. Złożony problem, taki jak antysemityzm, wymaga podejścia kompleksowego i holistycznego.

Co więcej, walka z antysemityzmem powinna stać się częścią szerszego, całościowego podejścia do walki z wszystkimi formami nietolerancji i dyskryminacji. Uświadomienie sobie i skonfrontowanie z konkretnymi historiami i współczesnymi przejawami antysemityzmu powinno być postrzegane i wykorzystywane jako narzędzie do promowania wolności i godności wszystkich ludzi. Koncentrowanie się na antysemityzmie nie oznacza rezygnacji z holistycznego podejścia wobec szerszych problemów nietolerancji i dyskryminacji. Jednocześnie, wiele elementów skutecznej polityki państwa w odniesieniu do antysemitycznych przestępstw z nienawiści może znaleźć zastosowanie do przestępstw z nienawiści opartych na innych uprzedzeniach.

III. Kroki praktyczne

1. Uznanie problemu

Punktem wyjścia dla rządów w zapewnianiu bezpieczeństwa społecznościom żydowskich i odpowiedzi na antysemityczne przestępstwa z nienawiści jest uznanie, że antysemityzm jest problemem, który stanowi zagrożenie dla stabilności i bezpieczeństwa oraz że antysemityczne incydenty wymagają szybkiej reakcji. To uznanie powinno być oparte na zrozumieniu wielu sposobów, na jakie przejawia się antysemityzm.

Spółczeństwo obywatelskie, w tym eksperci akademicy i naukowcy, może wspierać rządu poprzez zapewnianie niezależnych eksperckich analiz dotyczących występowania

49 Decyzja Rady Ministerialnej 10/07 Madryt, *op. cit.*, Uwaga 27

i przejawów antysemityzmu, a także skutecznych sposobów przeciwdziałania mu. Oficjalnie uznając ten problem, rządy dają jasno do zrozumienia, że zapobieganie, przeciwdziałanie i walka z antysemityzmem nie jest obowiązkiem społeczności żydowskich. Jednocześnie, stwierdzenie to może również służyć jako zachęta dla społeczności żydowskiej, aby dzielić się problemami związanymi z antysemityzmem.

Rekomendacja:

Pomimo, że rządy mogą problem antysemityzmu, czasami brakuje im danych do opracowania odpowiedzi opartej na dowodach. Rządy mogą finansować badania naukowe, aby zapewnić statystycznie wiarygodne dane na temat występowania antysemityzmu, a także skutecznych sposobów przeciwdziałania mu.

Przykłady dobrych praktyk:

Plan działań na rzecz walki z antysemityzmem 2016-2020 rządu norweskiego przewiduje, że „Ministerstwo Samorządu Terytorialnego i Modernizacji przydzieli środki na program badawczy na temat antysemityzmu i życia Żydów we współczesnej Norwegii. Celem jest poszerzenie ogólnego badania na ten temat”⁵⁰.

W Niemczech, na podstawie decyzji niemieckiego Bundestagu została utworzona niezależna grupa ekspertów ds. antysemityzmu, której zadaniem jest walka z antysemityzmem i wspieranie społeczności żydowskiej w Niemczech. Grupa ta przygotowała raport przedstawiający informacje na temat przejawów antysemityzmu w Niemczech, wyjaśniający złożony charakter antysemityzmu i zawierający rekomendacje dla działań rządu. Zalecenia zawarte w tym raporcie służą jako punkt odniesienia dla federalnych organów władzy państwowej w prowadzeniu polityki w zakresie walki z antysemityzmem⁵¹.

Uznanie, że antysemityzm jest problemem, może również stanowić podstawę do krytycznej analizy i oceny istniejących mechanizmów zapobiegania i reakcji.

Uznanie, że problem antysemityzmu istnieje może wywołać dyskusję na temat dodatkowych kroków, jakie można podjąć w celu zaspokojenia potrzeb bezpieczeństwa społeczności żydowskich i skuteczniejszego reagowania na antysemickie przestępstwa z nienawiści.

Ważne jest, aby istnienie problemu dostrzegły władze publiczne na wszystkich szczeblach. Pomimo, że to funkcjonariusz policji pełniący służbę „na pierwszej linii” prawdopodobnie będzie pierwszą osobą odpowiadającą na atak antysemicki, skuteczne, holistyczne podejście wymaga działań również ze strony urzędników i przywódców politycznych.

50 „Plan działań na rzecz walki z antysemityzmem 2016-2020”, Norweskie Ministerstwo Samorządu Terytorialnego i Modernizacji, Grudzień 2016 roku, <<https://www.regjeringen.no/contentassets/dd258c081e6048e2ad0ca-c9617abf778/action-plan-against-antisemitism.pdf>>.

51 „Expertenkreis Antisemitismus” [Eksperti ds. antysemityzmu], bmi.bund.de, <http://www.bmi.bund.de/DE/Themen/Gesellschaft-Verfassung/Gesellschaftlicher-zusammenhalt/Expertenkreis%20Antisemitismus/expertenkreis-antisemitismus_node.html>.

„Antysemityzm zostanie zakwestionowany bez wyjątku, gdziekolwiek go znajdziemy” – *Amber Rudd, Minister Spraw Wewnętrznych Wielkiej Brytanii*

W niektórych państwach uczestniczących OBWE, parlamentarzyści jako pierwsi zaczęli włączać problemy związane z antysemityzmem do krajowej agendy, w tym także problemy związane z bezpieczeństwem. Inne kraje nadały problemowi antysemityzmu priorytetowe znaczenie, poprzez utworzenie międzyrządowych grup roboczych, mających za zadanie dokonanie przeglądu różnych aspektów tego problemu, zapewnienie koordynacji i wzmocnienie zaufania wśród społeczności żydowskich, polityków i urzędników. Innym rozwiązaniem jest utworzenie stałego forum mającego na celu identyfikację problemów związanych z antysemityzmem, w którego skład wchodzi urzędnicy rządowi, służby bezpieczeństwa, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego i liderzy społeczności lokalnych.

„Państwa uczestniczące OBWE zobowiązały się do przeprowadzenia szeregu działań w walce z antysemityzmem i promowania bezpiecznego środowiska, wolnego od przemocy antysemitycznej. W związku z tym ważne jest, aby przywódcy rządów zdecydowanie i szybko wypowiadali się na temat antysemitycznych incydentów i innych przestępstw z nienawiści. To przywódcy mają największe możliwości, by dotrzeć do opinii publicznej z przesłaniem, że w naszym społeczeństwie nie ma miejsca na antysemityzm i inne formy nietolerancji”. – *Doris Barnett, członek niemieckiego Bundestagu, Skarbnik Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE*

Istnieją różne inne sposoby uznania przez rządy i parlamentarzystów problemów związanych z antysemityzmem:

- Wykazywanie, że antysemityzm może być wyrażony w subtelnej, zakodowanej postaci i zapewnienie, by takie przejawy antysemityzmu były rozpoznawane, demaskowane i potępiane;
- Zamawianie opinii i zaleceń eksperckich u naukowców i badaczy w celu lepszego zrozumienia problemu przez rząd;
- Uznawanie że społeczności żydowskie stają się celem dla terrorystów i włączanie społeczności i organizacji żydowskich do list potencjalnych celów ataków terrorystycznych;
- Tworzenie regulacji prawnych, które pozwalają rządowi skutecznie rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem, z jakimi borykają się społeczności żydowskie - we współpracy z tymi społecznościami.

Europejska Komisja Rady Europy Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) zaleca, aby rządy państw członkowskich:

- potraktowały jako najwyższy priorytet walkę z antysemityzmem, podejmując niezbędne działania w celu zwalczania wszystkich jego przejawów, niezależnie od ich pochodzenia;
- zapewniły, by działania mające na celu przeciwdziałanie antysemityzmowi, stałe zajmowały należne im miejsce wśród działań, mających na celu walkę z rasizmem;
- zapewniły, by walka z antysemityzmem odbywała się na wszystkich szczeblach administracyjnych (narodowym, regionalnym, lokalnym) i promowały zaangażowanie w te wysiłki szerokiego kręgu uczestników z różnych sektorów społecznych (politycznych, prawnych, gospodarczych, społecznych, religijnych, edukacyjnych)⁵².

Angażowanie się w dialog z żydowskimi społecznościami na temat zagrożeń i wyzwań, z którymi się one spotykają jest kolejnym sposobem, w jaki rządy mogą zasygnalizować swoje uznanie, że żydowskie organizacje i społeczności w przeszłości stawały się ofiarami ataków i dlatego potrzebują ochrony.

2. Ocena zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa i zapobieganie atakom

Proces współpracy, który włącza społeczność żydowską może być najbardziej skutecznym podejściem do oceny zagrożeń dla bezpieczeństwa i zapobiegania atakom. Ustanowienie kanałów komunikacji jest ważne nie tylko w celu zapewnienia skutecznej wymiany informacji o potencjalnych zagrożeniach, lecz także do tworzenia długofalowych strategii.

Ugruntowane kanały komunikacji mogą być również istotne w przypadku reagowania na sytuacje nadzwyczajne. Przezroczystość w wymianie informacji może przyczynić się do wzmocnienia zaufania wśród urzędników i członków społeczności. Informacje pochodzące ze społeczności mogą pomóc służbom specjalnym poprawić oceny ryzyka i skupić się na kwestiach szczególnie istotnych. Jednocześnie, informacje przekazywane przez służby specjalne mogą pomóc społeczności podjąć odpowiednie kroki zapobiegawcze.

---

52 Zalecenie dotyczące ogólnej polityki polityczne ECRI nr 9 r. „Walka z antysemityzmem”, 25 czerwca 2004 r., <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecrt/activities/TIIP/En/Recommendation_N9/Rec.09%20en.pdf>.

Rekomendacja:

Rządy powinny rozważyć stworzenie procesu opartego na współpracy, obejmującego społeczność żydowską, którego celem byłaby ocena potrzeb społeczności w zakresie bezpieczeństwa i opracowanie sposobów zapobiegania atakom.

Przykład dobrych praktyk:

Rząd Zjednoczonego Królestwa i policja ustaliły bliskie i wspólne podejście do walki z antysemityzmem poprzez ścisłą współpracę z organizacją Community Security Trust (CST).

W kwietniu 2016 roku, CST podpisało porozumienie w sprawie wymiany informacji z Radą krajowego szefa policji, aby dzielić się informacjami na temat incydentów i przestępstw antysemickich. CST jest również członkiem międzyresortowej grupy roboczej ds. walki z antysemityzmem, która zrzesza przedstawicieli właściwych ministerstw i organów żydowskich, a także zarządza grantem rządowym, który finansuje ochronę w żydowskich szkołach.

Policja i CST wymieniają się także ocenami zagrożeń bezpieczeństwa i współdziałają, organizując wspólne patrole, ćwiczenia szkoleniowe, śledztwa w sprawach antysemickich przestępstw z nienawiści i prowadząc regularne konsultacje.

Tworzenie formalnych instytucji lub nieformalnych platform dla przedstawicieli społeczności żydowskiej umożliwiających im bieżące wyrażanie potrzeb i problemów w zakresie bezpieczeństwa może uspokoić społeczność i stanowić wsparcie dla organów bezpieczeństwa. Może to być również krok w kierunku wywiązania się ze spoczywających na rządach obowiązków w zakresie ochrony praw człowieka społeczności żydowskich. Współpracując, urzędnicy państwowi i przedstawiciele społeczności żydowskiej są w stanie lepiej ocenić potrzeby w zakresie bezpieczeństwa wspólnoty i jej instytucji, takich jak szkoły i synagogi oraz podjąć niezbędne działania w celu zapewnienia odpowiedniej ochrony potencjalnych celów.

Istnieją różne praktyczne działania, które rządy mogą podejmować, aby zapewnić bieżącą komunikację z żydowskimi społecznościami na tematy związane bezpieczeństwem:

- Używać dostępnych danych na temat przestępstw z nienawiści do identyfikacji trendów przestępczości i „punktów zapalnych” ataków;
- Konsultować się ze społecznościami żydowskimi w zakresie monitorowania napięć w celu udaremnienia przemocy antysemickiej;
- Ustanowić oficera łącznikowego ze społecznością żydowską we wszystkich oddziałach policji i służbach bezpieczeństwa;
- Informować społeczność żydowską za każdym razem, gdy zostanie zidentyfikowane konkretne zagrożenie oraz gdy poziom zagrożenia zostanie zmieniony;

- Wejść w dialog z organizacjami społeczności żydowskich, aby zapewnić, że środki bezpieczeństwa są odpowiednie dla społeczności i że społeczność jest informowana o ich wprowadzaniu; oraz
- Przeprowadzać i aktualizować, w miarę potrzeby, analizę zagrożeń i ryzyka dla obiektów społeczności żydowskiej oraz używać tych analiz jako podstawy do tworzenia polityki.

Przy opracowywaniu strategii polityki, urzędnicy rządowi mogą również konsultować się z lokalnymi żydowskimi społecznościami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na temat konkretnych sytuacji, które mogą wywołać ataki antysemitki, bez wysnuwania wniosku, że takie ataki mogą nastąpić tylko jedynie w takich konkretnych warunkach. Grupy społeczeństwa obywatelskiego, które wzięły na siebie obowiązek monitorowania antysemityzmu mogą być również ważnymi źródłami informacji dla rządów przy identyfikacji problemów i potencjalnych zagrożeń.

Policja powinna współpracować z lokalną społecznością żydowską i wyznaczonymi pracownikami służb bezpieczeństwa w zakresie zalecania i pomocy we wdrażaniu zapobiegawczych środków bezpieczeństwa, odpowiednich do oceny poziomu zagrożenia, takich jak zapewnienie, aby:

- Budynki użyteczności publicznej (takie jak synagogi, szkoły lub biura) były przeszukiwane przed rozpoczęciem użytkowania;
- Żydowskie szkoły i synagogi miały zewnętrzne i widoczne zabezpieczenia podczas ich użytkowania;
- Personel bezpieczeństwa publicznego i policji był w stanie gotowości aby śledzić podejrzaną osobę, obiekty i atrakcje w pobliżu budynków użyteczności publicznej;
- Dostęp do parkingów samochodowych był monitorowany i ograniczony tylko do znanych pojazdów. Wszystkie powinny pozostać zamknięte na klucz, gdy nie są użytkowane;
- Wszystkie zewnętrzne drzwi były zamknięte i zabezpieczone przed nieautoryzowanym dostępem, zapewniając przy tym łatwy dostęp w przypadku ewakuacji;
- Wewnętrzne drzwi były zamknięte i chronione, gdy nie są używane, jednocześnie zapewniając łatwe wyjście na wypadek ewakuacji w sytuacji awaryjnej;
- Pracownicy i goście mieli zakaz gromadzenia się na zewnątrz budynków, zaś goście i uczestnicy byli zachęceni do jak najszybszego rozejścia się;
- Procedury zamykania na klucz zapewniały, że wszystkie okna i drzwi są dobrze zamknięte;
- Urządzenia zabezpieczające – alarmy, oświetlenie zewnętrzne i systemy kamer monitoringu (CCTV) były regularnie sprawdzane, zaś soczewki CCTV były czyste, a sprzęt wideo rejestrował;

- Kamery monitoringu były monitorowane w czasie, kiedy budynki są w użyciu;
- Poczta i paczki były dokładnie sprawdzane przed otwarciem, w tym za pomocą promieni rentgenowskich i innych urządzeń do wykrywania metali.

3. Podnoszenie świadomości

W dłuższej perspektywie, antysemickie przestępstwa z nienawiści i potrzeby w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich mogą być skutecznie podjęte, jedynie pod warunkiem, że leżące u ich podstaw uprzedzenia, które stanowią siłę napędową ataków na żydowskie społeczności i miejsca będą traktowane w sposób . Aby to zrealizować, trzeba skupić się nie tylko na skutkach antysemityzmu, lecz także na uświadomieniu sobie tego, w jaki sposób przestępcy są eksponowani na antysemickie przekonania i dlaczego zaczynają im hołdować. A zatem, zwiększanie świadomości jest kluczowym elementem walki z atakami antysemickimi.

Zwiększanie świadomości społeczeństwa może przybierać różne formy. Szczegółne znaczenie mogą mieć programy edukacyjne, które mogą być kierowane do młodzieży, urzędników państwowych i ogółu społeczeństwa. Edukacja i szkolenia mogą pomóc uczestnikom zrozumieć, zdekonstruować i odrzucić antysemickie uprzedzenia. Na wyższym szczeblu, przesłuchania parlamentarne dotyczące problemu antysemityzmu mogą zwiększyć świadomość, włączając problem do krajowego porządku obrad.

Rekomendacja:

Opracowanie programów skierowanych do urzędników rządowych, młodzieży i ogółu społeczeństwa w celu zwiększenia świadomości i zrozumienia antysemityzmu.

Przykład dobrych praktyk:

W Niemczech, Federalne Ministerstwo do spraw Rodziny, Osób Starszych, Kobiet i Młodzieży opracowało ogólnokrajowy program „Promowanie Tolerancji - Wzmacnianie kompetencji”, który promuje zobowiązanie do tolerancji i różnorodności na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Program wspiera lokalne plany działania, w których lokalne społeczności i podmioty społeczeństwa obywatelskiego – takie jak wspólnoty, organizacje i młodzież oparte na religii lub przekonaniach – ściśle współpracują, aby opracować strategię przeciwko tendencjom ksenofobicznym i antysemickim. Ponadto program wspiera ponad 50 projektów, które koncentrują się na tematycznych kierunkach historycznego i współczesnego antysemityzmu, a także na radzeniu sobie z różnorodnością i różnicami w nauczaniu początkowym i podstawowym, oprócz innych tematów. Te projekty rozwijają i testują nowe pomysły i metody pracy prewencyjnej w celu promowania tolerancji wśród dzieci i młodzieży⁵³.

53 “Das Bundesprogramm “TOLERANZ FÖRDERN - KOMPETENZ STÄRKEN” [Promowanie Tolerancji – Wzmacnianie Kompetencji], bmfsfj.de, 24 stycznia 2014 r., <<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/aktuelles/alle-meldungen/das-bundesprogramm--toleranz-foerdern---kompetenz-staerken-/88656?view=DEFAULT>>.

Media mogą być kluczowymi partnerami w podwyższaniu świadomości na temat antysemityzmu. Media cieszą się unikalną pozycją w społeczeństwie i mogą informować i mobilizować opinię publiczną w związku z występowaniem antysemityzmu i jego wpływem na społeczności żydowskie. Strategiczne zaangażowanie mediów jako partnerów w ramach działań podejmowanych przez rządy w zakresie zwalczania i potępienia antysemityzmu może dać znaczące korzyści w zakresie świadomości społeczeństwa.

Ukierunkowane szkolenia i programy mające na celu budowanie kompetencji oraz spotkania organizowane na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym mogą przyczynić się do podniesienia poziomu świadomości.

Kampanie i działania w zakresie podniesienia świadomości mogą być ukierunkowane na:

- Pomoc w zrozumieniu cech współczesnych przejawów antysemityzmu, w tym w odniesieniu do Izraela. Podczas, gdy działania w zakresie podnoszenia świadomości skierowane do funkcjonariuszy organów ścigania mogą koncentrować się na konkretnych aspektach identyfikacji i rozwiązywania antysemitycznych przestępstw z nienawiści, podobne działania skierowane do szerokiego grona adresatów mogą skupić się na szerokim spektrum przejawów antysemityzmu;
- Przekaz, że antysemityczne przestępstwa z nienawiści nie są popełniane w próżni. Wręcz przeciwnie, antysemityczne wypowiedzi w internecie i poza internetem, w publicznym dyskursie i codziennych sytuacjach stanowią tło wielu ataków. Kluczową wiadomością może być to, że każdy może przyczynić się do stworzenia klimatu, który zagwarantuje, że przejawy antysemityzmu będą kwestionowane;
- Podkreślanie, że przejawy antysemityzmu podważają kluczowe wartości i zasady praw człowieka, niezbędne dla wolnych i demokratycznych społeczeństw. Kluczową wiadomością może być nawoływanie społeczeństw w szerokim zakresie do wzięcia na siebie odpowiedzialności za pracę nad zakończeniem antysemityzmu, zamiast traktowania antysemityzmu jako problemu, który powinny rozwiązać jedynie społeczności żydowskie. Ważnym punktem będzie sygnalizowanie, że antysemityzm ma wpływ na wszystkich;
- Skupianie uwagi na osobistych historiach, aby zilustrować wpływ antysemityzmu na codzienne życie żydowskiej młodzieży, mężczyzn i kobiet, niezależnie od tego, czy praktykują oni aktywnie swoją religię, czy też nie;
- Publiczne ujawnianie mało znanych historii ludzi, które mogą być inspirującym przykładem tego, jak podjąć działania przeciwko antysemityzmowi; Zwracanie uwagi na życie kulturalne, religijne i edukacyjne życia lokalnej społeczności żydowskiej, która wymaga bezpiecznego środowiska, by się rozwijać.

4. Budowanie zaufania pomiędzy rządem a społecznościami żydowskimi

Niektóre z działań przedstawionych w poprzednich rozdziałach - uznanie istnienia problemu antysemityzmu, ocena ryzyka bezpieczeństwa we współpracy ze społecznością żydowską oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa - również odgrywają ważną rolę w umacnianiu zaufania pomiędzy społecznościami żydowskimi a rządami. Jednocześnie wiele innych działań może przyczynić się do budowania zaufania. Szczególnie ważne może być tworzenie dróg konsultacji, współpracy i koordynacji. Formalna instytucjonalizacja takiej współpracy, na przykład poprzez memorandum porozumienia, może być skutecznym sposobem na budowanie zaufania.

Zalecenia:

Budowanie zaufania poprzez ustanowienie oficjalnych dróg współpracy pomiędzy społecznościami żydowskimi a rządami.

Przykład dobrych praktyk:

Na Węgrzech u podstaw współpracy pomiędzy społecznością żydowską a rządem leży „Narodowa Deklaracja Współpracy pomiędzy Rządem Węgier a Węgierską Społecznością Żydowską”. Stwierdza ono, że rząd obiera zasadę „zero tolerancji” w stosunku do antysemityzmu i oświadcza, że rząd ponosi odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa społeczności żydowskiej. Oświadczenie przewiduje również regularną komunikację pomiędzy rządem a społecznością żydowską poprzez spotkania, gdzie kwestie bezpieczeństwa są częstym punktem porządku obrad.

Ponadto, współpraca ta zakłada wsparcie finansowe ze strony rządu przeznaczone na nowe centrum zarządzania i wyposażenie techniczne, wsparcie policji podczas wydarzeń religijnych i w dni świąt żydowskich oraz zwykłe patrole policji w okolicy instytucji żydowskich w Budapeszcie.

Policja zapewnia również stałą ochronę synagogi na ulicy Dohany - największej synagogi w Europie. Ponadto, w siedzibie społeczności żydowskiej znajduje się stały posterunek policji.

Jednym z najważniejszych kroków, jakie rządy mogą podjąć, aby zbudować zaufanie, jest odwiedzanie instytucji żydowskich i regularny kontakt z ekspertami ze społeczności żydowskiej. Taki kontakt pozwala urzędnikom dowiedzieć się więcej na temat problemów związanych z antysemityzmem i może pomóc w upewnieniu się, że polityka i działania rządu są dostosowane do potrzeb tej społeczności. Regularne kontakty wzmacniają pewność, że rząd gotowy jest rozwiązywać problemy, które wywołują największe zaniepokojenie społeczności. Odwiedzenie społeczności żydowskiej po brutalnym ataku antysemickim lub po zbezczeszczeniu żydowskiego miejsca pamięci może być ważnym znakiem solidarności, ale nie powinno być pierwszym przypadkiem, gdy urzędnik rządowy dociera do społeczności żydowskiej, zarówno na szczeblu przywódców, jak i na szczeblu lokalnym.

Konsultacja, współpraca i koordynacja są szczególnie ważne, jeśli chodzi o organy ścigania, zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym. Pracownicy organów ścigania

na wszystkich szczeblach, od kierownictwa po pracowników policji niższego szczebla, odgrywają istotną rolę w tworzeniu trwałych i opartych na współpracy relacji ze społecznościami żydowskimi, w tym z przywódcami i koordynatorami ds. bezpieczeństwa. Tworzenie tych dróg komunikacji jest ważne nie tylko w celu budowania zaufania, ale też może pomóc w upewnieniu się, że strategie i codzienne działania są bardziej skuteczne i odpowiadają potrzebom ofiar, zwłaszcza na szczeblu lokalnym. Częstotliwość takiej komunikacji ma ogromne znaczenie dla budowania zaufania; sporadyczne kontakty nie są wystarczające. Poważne traktowanie drobnych przestępstw i codzienna praca ze społecznością w celu zapewnienia skutecznej odpowiedzi na antysemitckie przestępstwa z nienawiści mogą pomóc w stworzeniu skutecznych procedur i wzmocnieniu więzi. Istnieje szereg innych działań, które mogą być wdrożone w celu wzmocnienia zaufania pomiędzy organami władzy a społecznościami żydowskimi:

- Organy wymiaru sprawiedliwości mogą wyznaczyć oficera łącznikowego, który działa jako specjalna osoba do kontaktu ze społecznością i jest uprawniona do monitorowania problemów związanych z antysemityzmem. Taki oficer mógłby mieć budowanie zaufania wpisane w zakres kompetencji związanych ze swoim stanowiskiem pracy i być odpowiedzialnym za opracowanie strategii specjalnie w tym celu;

Rekomendacja:

Organy wymiaru sprawiedliwości mogą wyznaczyć oficera łącznikowego dla społeczności żydowskiej jako osobę do kontaktu, monitorującą problemy związane z antysemityzmem.

Przykład dobrych praktyk:

W Belgii istnieje Specjalny Punkt Kontaktowy (SPK) - funkcjonariusz policji w Antwerpii, którego zadaniem jest ułatwienie komunikacji pomiędzy policją a różnymi liderami i instytucjami lokalnej społeczności żydowskiej. Dane kontaktowe SPK są szeroko rozpowszechnione w społeczności, zaś policjant w cywilu, wyznaczony do tego celu, jest dostępny telefonicznie 24/7.

Raz na dwa tygodnie SPK odbywa spotkania ze społecznością, koordynując optymalną alokację zasobów policji w celu ochrony ludności i jest obecny na wielu najważniejszych wydarzeniach społeczności, aby wzmocnić poczucie bezpieczeństwa i zaufania do policji. SPK jest również zaangażowany w szkolenia wolontariuszy społeczności żydowskiej, a także organizuje regularne ćwiczenia sytuacji kryzysowych.

- Burmistrzowie i przedstawiciele policji mogą odwiedzać lokalną synagogę lub żydowskie centrum kultury, aby poznać się z członkami i przedstawicielami społeczności, a także główne żydowskie miejsca pamięci;

Rekomendacja:

Przedstawiciele policji i politycy mogą budować zaufanie, odwiedzając lokalne żydowskie instytucje i spotykając się z członkami społeczności.

Przykład dobrych praktyk:

W Hadze nowi lokalni policjanci, pracujący w obszarach, w których znajdują się organizacje żydowskie, a także funkcjonariusze Holenderskiej Żandarmerii Królewskiej – pełniącej obowiązki wojska i policji cywilnej – są zapraszani do odwiedzenia synagogi i uzyskania informacji od społeczności żydowskiej na temat zwyczajów i tradycji żydowskich.

- Organy wymiaru sprawiedliwości mogą zapraszać społeczności żydowskie do prowadzenia szkoleń dla pracowników organów ścigania;

Rekomendacja:

Organy wymiaru sprawiedliwości mogą brać udział w szkoleniach, organizowanych przez społeczność żydowską, ukierunkowanych na konkretne potrzeby społeczności w zakresie bezpieczeństwa.

Przykłady dobrych praktyk:

W miastach USA organizacja *Anti-Defamation League (ADL)* współpracuje na zasadach partnerstwa z lokalnymi, stanowymi lub federalnymi organami ścigania, aby zapewnić szkolenia w zakresie bezpieczeństwa uwzględniające potrzeby żydowskich organizacji, szkół i placówek oświatowych na wszystkich szczeblach. W te szkolenia może być zaangażowany szeroki zakres specjalistów ze służb społeczności.

Podobnie też w Europie, organizacja „*CEJI-Jewish Contribution to an Inclusive Europe*” oferuje kursy tradycyjne i kursy online, zaprojektowane w taki sposób, aby dać pracownikom organów ścigania środki niezbędne do identyfikacji, ewidencji i monitoringu przestępstw z nienawiści w odniesieniu do konkretnych grup docelowych w ich regionie.

- Organy wymiaru sprawiedliwości mogą organizować szkolenia i wydarzenia, które pomogą wprowadzić funkcjonariuszy w zagadnienia związane ze społecznością żydowską, jej historią i tradycjami religijnymi, a także z problemami, z jakimi boryka się ona z powodu antysemityzmu;
- Władze publiczne, w szczególności Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Sprawiedliwości, mogą zasięgnąć niezależnej porady i opinii zwrotnej u społeczności żydowskich na temat reakcji państwa na przestępstwa z nienawiści, w tym w odniesieniu do narodowego programu szkoleń mających na celu zwalczanie przestępstw z nienawiści;⁵⁴
- Rządy mogą organizować krajowe grupy zadaniowe ds. przestępstw z nienawiści, składające się z przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, środowisk

54 TAHCLE/PAHCT, *op. cit.*, Uwaga 10.

naukowych, oficerów łącznikowych i prokuratorów, które będą spotykać się regularnie, aby omawiać incydenty motywowane uprzedzeniami w społecznościach. Takie grupy zadaniowe mogą być również utworzone na szczeblu lokalnym.

5. Zapewnienie bezpieczeństwa społecznościom żydowskim i miejscom pamięci, w tym podczas wydarzeń specjalnych

Istnieją różne praktyczne kroki, które rządy mogą podjąć w celu ochrony synagog, szkół żydowskich, cmentarzy żydowskich i innych miejsc pamięci, takich jak pomniki Holokaustu:

- Zapewnienie ochrony policji w miejscach, które mogą być celami ataków antysemitycznych, włączając w to nie tylko szkoły żydowskie i synagogi, ale również mniej oczywiste potencjalne cele, takie jak supermarkety i restauracje koszerne;
- Korzystanie z dostępnych danych na temat przestępstw z nienawiści, w celu identyfikacji „punktów zapalnych”, które, być może, zasługują na intensywniejsze patrole policyjne. Mogą one obejmować miejsca, gdzie w przeszłości zdarzały się już antysemityczne przestępstwa z nienawiści;
- Wydawanie rozkazu, by policja regularnie patrolowała miejsca szczególne, takie jak pomniki Holokaustu lub cmentarze, które mogą stać się celem ataku;
- Zapewnienie środków finansowych, które mogą pomóc w zapewnieniu bezpieczeństwa żydowskim społecznościom, np. finansowanie pracownika ochrony lub instalacja sprzętu zabezpieczeniowego. Co ważne, wiele żydowskich społeczności przeznaczają znaczne środki na cele bezpieczeństwa, które mogłyby być wykorzystane do pracy kulturalno-edukacyjnej; i
- Zapewnienie dodatkowej ochrony, a także innych odpowiednich zabezpieczeń i działań w zakresie bezpieczeństwa (w tym zarządzanie ruchem drogowym i tłumem) w kluczowych momentach, na przykład podczas świąt żydowskich.

Rekomendacja:

Rządy powinny rozważyć podjęcie działań w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa, aby chronić żydowskie instytucje w kluczowych momentach, na przykład podczas świąt żydowskich.

Przykład dobrego praktyk:

W Czechach, w odpowiedzi na zaplanowany marsz neonazistów, który miał odbyć się w żydowskiej dzielnicy Pragi, aby uczcić pamięć pogromu Żydów w hitlerowskich Niemczech w 1938 roku (Pogromnacht, nazywana również Kristallnacht, lub noc kryształowa), społeczność żydowska, przy ścisłej współpracy, komunikacji i koordynacji z czeskimi władzami podjęła szereg wspólnych działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa przed i w trakcie marszu.

Społeczność żydowska zebrała informacje przed rozpoczęciem wydarzenia, zostały opracowane strategie i mechanizmy reagowania na potencjalne incydenty i zostały opracowane plany działania w sytuacjach kryzysowych. Te zostały wyraźnie podane do wiadomości policji, aby upewnić się, że działania

podjęte przez społeczność i policję będą się wzajemnie uzupełniać. Obie strony podzieliły się swoimi wnioskami w odniesieniu do przyjętych procedur i rutynowych działań. Mając na względzie zagrożenie stworzone przez to wydarzenie, czeska policja zapewniła ochronę poprzez zaangażowanie dodatkowych sił policji.

Aktywna współpraca przewidywała również utworzenie, przetestowanie i uruchomienie wspólnego centrum zarządzania, odbywanie wspólnych spotkań informacyjnych, wymianę informacji przed i w trakcie wydarzenia, wzniesienie barier i zamknięcie dróg, a także tworzenie i wspólne monitorowanie punktów kontrolnych. Wspólne wysiłki przyczyniły się do wzmocnienia zaufania pomiędzy obiema stronami oraz uniknięcia duplikacji działań.

6. Praca ze społecznościami żydowskimi w celu stworzenia systemów zarządzania kryzysowego

Wiele żydowskich społeczności w regionie OBWE ustanowiły urzędnika ds. bezpieczeństwa i opracowało strategię bezpieczeństwa oraz plan zarządzania kryzysowego. Wspecjalizowane organy w wielu żydowskich społecznościach, które cieszą się zaufaniem członków społeczności, podejmują działania w celu podniesienia świadomości wśród swoich członków o kwestiach bezpieczeństwa, w tym poprzez szkolenia, publikacje i ćwiczenia sytuacji kryzysowych. Działania te nie mają na celu powielania wysiłków podejmowanych przez rządy lub zmniejszenia odpowiedzialności rządu, ani też nie powinny one być postrzegane jako oznaka braku zaufania. Takie działania są raczej podejmowane w celu uzupełnienia wysiłków podejmowanych przez rządy.

Aby zaspokoić potrzeby w zakresie bezpieczeństwa, a także właściwie przygotować się do scenariuszy kryzysowych, społeczności żydowskie potrzebują silnych partnerów rządowych - szczególnie na szczeblu lokalnym. Jak wspomniano powyżej, zaangażowanie, komunikacja i koordynacja są istotnymi elementami tego partnerstwa. Działania podejmowane przez społeczności, i te podejmowane przez rząd, muszą być skoordynowane, a nieskierowane przeciwko sobie lub dążyć w przeciwnych kierunkach.

Organy rządowe znajdują się w najlepszej pozycji, by udzielać istotnego wsparcia społecznościom żydowskim w opracowaniu strategii i mechanizmów reagowania na ataki i opracowania planów na wypadek sytuacji kryzysowych i systemów zarządzania kryzysowego:

- Organy rządowe mogą zapewnić pomoc w zakresie zabezpieczenia i planowania kryzysowego społecznościom żydowskim poprzez prowadzenie dobrowolnych ocen i badań na temat bezpieczeństwa oraz zapewnianie informacji zwrotnej w zakresie planów społeczności w dziedzinie bezpieczeństwa;
- Przedstawiciele rządu mogą brać czynny udział w warsztatach i działaniach informacyjno-edukacyjnych, mających na celu zwiększenie potencjału społeczności żydowskich w zakresie reagowania na ataki;

- Organy rządowe mogą wymieniać się doświadczeniem i opiniami w odniesieniu do ich procedur i rutynowych działań. Pozwala to zagwarantować, że środki kryzysowe wprowadzone w społeczności uzupełniają środki zapewnione przez organy władzy; i
- Organy rządowe mogą organizować wspólne ćwiczenia dla punktów kontaktowych i podmiotów niosących pierwszą pomoc w społecznościach żydowskich, aby zapewnić jak najlepszą odpowiedź na różne scenariusze sytuacji kryzysowych.

7. Rozpoznawanie i odnotowywanie antysemickiej motywacji przestępstw z nienawiści

Jak wyjaśniono w Części Pierwszej niniejszego przewodnika, wszystkie przestępstwa z nienawiści są motywowane uprzedzeniami. Antysemityzm jest jednym z uprzedzeń, które stanowi źródło przestępstw z nienawiści. Rozpoznawanie i odnotowywanie konkretnego uprzedzenia będącego motywacją do popełnienia przestępstwa z nienawiści, w tym uprzedzenia antysemickiego, zapewnia klasyfikację przestępstwa jako przestępstwo z nienawiści, a także jako „przestępstwo pospolite”. Zbieranie dokładnych danych ma zasadnicze znaczenie dla podejmowania skutecznych działań wobec przestępstw z nienawiści, co pozwala organom ścigania bardziej efektywnie zrozumieć skalę problemu, rozpoznawać wzorce działania, alokować zasoby i prowadzić dochodzenia. Organy decyzyjne mogą również korzystać z danych do podejmowania właściwych decyzji i do bieżącego informowania społeczności.⁵⁵

Gromadzenie danych na temat przestępstw z nienawiści

Ofiary przestępstw z nienawiści z wszystkich warstw społeczeństwa dzielą się destrukcyjnym doświadczeniem emocjonalnym związanym z byciem celem ataku z powodu ich przynależności, lub rzekomej przynależności do określonej grupy. Jednak różne grupy z większym prawdopodobieństwem doświadczą różnych wzorów przestępstwa i różnych poziomów zaufania w zgłaszaniu przestępstwa. Dlatego warto zbierać i analizować dane na temat różnych uprzedzeń, będących motywacją przestępstw, jako oddzielnych kategorii, tak, aby każde z nich mogło być jak najbardziej efektywnie zwalczane z punktu widzenia organów ścigania i przydzielania zasobów w celu wsparcia ofiar i zapobiegania przestępczości. Państwa uczestniczące OBWE uznały szereg uprzedzeń będących motywacją przestępstw, które mogą stanowić podstawę dla przestępstw z nienawiści, w tym antysemityzm.⁵⁶

Rozpoznawanie i odnotowywanie przestępstw popełnionych w oparciu o motywację antysemicką jest jednym z najważniejszych sposobów, w jaki rządy mogą uznać problem oraz jego skalę oraz potwierdzić doświadczenie ofiar będących celem ataków z powodu ich faktycznej lub domniemanej tożsamości żydowskiej. Policja, jako podmiot udzielający pierwszej pomocy w przypadku przestępstw, zazwyczaj odgrywa najbardziej istotną rolę w zapewnieniu kwalifikacji i odnotowania przestępstw z nienawiści jako takich,

⁵⁵ Gromadzenie danych na temat przestępstw na tle nienawiści i mechanizmy ich monitorowania, *op. cit.*, Uwaga 5.

⁵⁶ *Ibid*, strona 14. Wskaźniki uprzedzeń, zobacz Załącznik 1.

decydując początkowo o tym, jak odnotować przestępstwo i czy włączyć antysemityzm jako ewentualne uprzedzenie, które było motywem popełnienia przestępstwa.

Rekomendacja:

Zgodnie z zobowiązaniami w ramach OBWE, rządy powinny zbierać dane na temat przestępstw z nienawiści, w tym zwłaszcza tych, które są motywowane antysemityzmem i podawać te dane do publicznej wiadomości. Policja, jako pierwszy podmiot reagujący na przestępstwa, musi upewnić się, że antysemickie przestępstwa z nienawiści były odpowiednio kwalifikowane i odnotowywane.

Przykład dobrych praktyk:

W regionie OBWE, Dania, Francja, Niemcy, Polska, Hiszpania, Szwecja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone posiadają mechanizmy gromadzenia danych, które pozwalają organom ścigania konsekwentnie odnotowywać uprzedzenie antysemickie przestępstw z nienawiści i dokonywać podziału zebranych danych na temat przestępstw z nienawiści, na różne rodzaje uprzedzeń, stanowiących motywy ich popełnienia.

Informacje zbierane przez policję i sposób ich charakteryzowania mogą mieć kluczowe znaczenie dla zapewnienia, że postępowanie w sprawie traktuje przestępstwo jako antysemickie przestępstwo z nienawiści. To, jak policja reaguje na przestępstwa z nienawiści może mieć wpływ na rehabilitację ofiar, postrzeganie przez społeczność zobowiązań państwa w zakresie walki z przestępstwami z nienawiści oraz na wyniki postępowania.⁵⁷ Jakość informacji zebranych przez funkcjonariuszy policji ma także istotne znaczenie w opracowywaniu długoterminowej polityki i działań zapobiegawczych państwa. Wzmocnienie potencjału organów ścigania w zakresie identyfikacji i odnotowywania przestępstw z nienawiści ma, zatem, kluczowe znaczenie.

„Brak systematycznego gromadzenia danych przyczynia się do znacznie zaniżonego odnotowywania charakteru i cech incydentów antysemickich. Ponadto, stanowi on również przeszkodę dla decydentów w opracowywaniu odpowiednich i celowych działań w walce z antysemityzmem.” - *Michael O’Flaherty, Dyrektor FRA*

⁵⁷ Zapobieganie i reagowanie na przestępstwa z nienawiści, *op. cit.*, Uwaga 11.

Odnotowywanie antysemickich przestępstw na tle nienawiści w regionie OBWE w latach 2009-2015

Od 2009 roku, następujące państwa uczestniczące przedstawiły informacje na temat antysemickich przestępstw z nienawiści:

Austria	Niemcy	Serbia
Belgia	Grecja	Hiszpania
Kanada	Irlandia	Szwecja
Chorwacja	Włochy	Ukraina
Republika Czeska	Mołdawia	Zjednoczone Królestwo
Dania	Holandia	Stany Zjednoczone
Francja	Polska	
Ogółem: 20 ⁵⁸		

Istnieje kilka praktycznych kroków, które można podjąć, aby odnotowywać antysemickie uprzedzenie jako motywację przestępstw z nienawiści.⁵⁹

- Przyjęcie i wprowadzenie w życie przepisów prawnych dotyczących przestępstw z nienawiści oraz stworzenie systemów, procedur i szkoleń, mających na celu zapewnienie rozpoznawania przestępstw z nienawiści przez odpowiednich urzędników i ich odnotowywanie jako takich;
- Stworzenie systemu gromadzenia danych, który pozwala na odnotowywanie antysemickich przestępstw z nienawiści w formularzach zgłoszenia zdarzenia i dostarcza zdezagregowanych danych dotyczących każdego rodzaju antysemickich przestępstw z nienawiści;
- Zademonstrowanie przywództwa politycznego na najwyższym szczeblu rządowym, poprzez przyjęcie polityki wymagającej od organów ścigania identyfikacji i odnotowywania uprzedzeń antysemickich jako motywów przestępstw z nienawiści;
- Dostarczenie organom ścigania zestawu konkretnych wskaźników (znanych jako „wskaźniki uprzedzeń”, patrz Załącznik 1), który może pomóc im w identyfikacji uprzedzeń będących motywem przestępstw z nienawiści, jednocześnie uznając, że obecność takich wskaźników sama w sobie nie udowadnia, że dany incydent był przestępstwem z nienawiści;⁶⁰
- Organizowanie szkoleń i wydarzeń informacyjno-edukacyjnych dla pracowników organów ścigania w celu wzmocnienia ich kompetencji w rozpoznawaniu konkretnych cech antysemickich przestępstw z nienawiści poprzez pracę nad kasusami, konkretnymi przypadkami i scenariuszami;

58 Lista zawiera państwa członkowskie OBWE, które przekazały informacje co najmniej jeden raz we wskazanym okresie.

59 Gromadzenie danych na temat przestępstw z nienawiści i mechanizmy ich monitorowania, *op. cit.*, Uwaga 5.

60 Zapobieganie i reagowanie na przestępstwa z nienawiści, *op. cit.*, Uwaga 11.

Rekomendacja:

Rządy powinny zapewnić szkolenie pracowników organów ścigania w celu wzmocnienia ich zasobów i poznania istoty przestępstw z nienawiści na tle antysemitycznym, sposobu ich odnotowywania i reagowania na nie.

Przykład dobrych praktyk:

W Bułgarii i w Polsce, ODIHR wdrożył szkolenie „Prokuratorzy a przestępstwa z nienawiści” (PAHCT) i szkolenia na temat walki z przestępstwami z nienawiści dla funkcjonariuszy organów ścigania (TAHCLE). PAHCT przeznaczony jest do podnoszenia kwalifikacji prokuratorów w rozpoznawaniu, dochodzeniu i ściganiu pełnego spektrum przestępstw z nienawiści, w tym motywowanych antysemityzmem. Szkolenie pozwala uczestnikom poszerzyć wiedzę na temat koncepcji, kontekstu i wpływu przestępstw z nienawiści, utrwalić wiedzę na temat międzynarodowych norm i przepisów krajowych dotyczących przestępstw z nienawiści oraz poszerzyć ich umiejętności udowodnienia przestępstw z nienawiści w sądzie. TAHCLE jest programem zaprojektowanym w celu zwiększenia umiejętności zawodowych policjantów w rozpoznawaniu, rozumieniu i dochodzeniu w sprawie przestępstw z nienawiści. Ma on również na celu podniesienie poziomu umiejętności policjantów w zakresie zapobiegania i reagowania na przestępstwa z nienawiści, skutecznej komunikacji ze społecznościami, z których pochodzą ofiary, budowania zaufania publicznego i współpracy z organami ścigania.

- Organizowanie spotkań poświęconych zbieraniu danych, gromadzeniu odpowiednich zainteresowanych przedstawicieli instytucji rządowych i pozarządowych, zmierzających do poprawy gromadzenia danych i zapewnienia ogólnego zrozumienia i kategoryzacji dostępnych danych;
- Rozpowszechnianie i udostępnianie raportów na temat antysemitycznych przestępstw z nienawiści, opracowanych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego w celu podniesienia świadomości urzędników państwowych o tym, jak przejawia się współczesny antysemityzm;
- Na podstawie zebranych danych, zlecenie badań, które mogą zapewnić wgląd w to, jak przejawia się antysemityzm;
- Zachęcanie pracowników organów ścigania, aby brali pod uwagę punkt widzenia ofiary podczas odnotowywania i prowadzenia dochodzenia w sprawach dotyczących przestępstw z nienawiści, czyli jeśli ofiara postrzega przestępstwo jako motywowane antysemityzmem, policja automatycznie odnotowuje je jako przestępstwo z nienawiści;⁶¹

61 Gromadzenie danych na temat przestępstw na tle nienawiści i mechanizmy ich monitorowania, *op. cit.*, Uwaga 5, strona 15.

Rekomendacja:

Podczas odnotowywania przestępstw, organy ścigania powinny wziąć pod uwagę punkt widzenia ofiary, uznając, że jeśli ofiara postrzega przestępstwo jako motywowane antysemityzmem, to tak postrzegane uprzedzenie będące motywacją do popełnienia przestępstwa powinno być odnotowane i powinno stanowić podstawę postępowania.

Przykład dobrych praktyk:

Wielka Brytania przyjęła szerokie podejście w wykorzystywaniu sposobu postrzegania jako podstawy do odnotowania przestępstw z nienawiści. Jeśli jakiegokolwiek przestępstwo jest postrzegane przez ofiarę lub dowolną inną osobę jako przestępstwo z nienawiści z konkretną motywacją związaną z uprzedzeniem, to powinno ono być odnotowane przez policję jako ewentualne przestępstwo z nienawiści i być badane jako takie.

- Ułatwienie zgłaszania antysemitycznych przestępstw z nienawiści, poprzez dostarczenie dostępnych i poufnych mechanizmów zgłaszania; i
- Informowanie społeczności żydowskiej gdzie i jak można zgłaszać incydenty.

Programy ODIHR w zakresie budowania kompetencji

Państwa uczestniczące OBWE powierzyły ODIHR zadanie opracowania programów mających je wspierać w walce z przestępstwami z nienawiści. W tym celu ODIHR opracowało szkolenie na temat przestępstw z nienawiści dla funkcjonariuszy organów ścigania (program TAHCLE). TAHCLE został wdrożony w wielu krajach i jest dostosowany do potrzeb każdego kraju. Jest on dostępny dla wszystkich państw uczestniczących OBWE, na ich wniosek i ma pomóc policji w:

- zapewnieniu skutecznego ścigania przestępstw z nienawiści;
- zrozumieniu podstaw, kontekstu i szczególnych cech przestępstw z nienawiści;
- utrwaleniu znajomości krajowych przepisów związanych z przestępstwami z nienawiści;
- promowaniu zapobiegania przestępczości;
- zachęcaniu do współpracy publicznej i do szacunku do policji;
- budowaniu konstruktywnych relacji ze zmarginalizowanymi lub zagrożonymi grupami w społeczeństwie; i
- zapewnieniu, że działania policji służą ochronie i promowaniu praw człowieka, a także zapobieganiu dyskryminacji.⁶²

62 TAHCLE, *op. cit.*, Uwaga 10.

8. Uzyskiwanie dowodów na potrzeby społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa poprzez pracę z nimi w celu zbierania danych na temat przestępstw z nienawiści

Polityka oparta na dowodach

Dokładne i wiarygodne dane są niezbędne do skutecznych działań wobec przestępstw z nienawiści. Dobrze zaprojektowane mechanizmy do odnotowywania i gromadzenia danych umożliwiają organom ścigania zbieranie informacji na temat lokalnych wzorców przestępstw z nienawiści, pomoc w alokacji zasobów i przyczynianie się do bardziej efektywnego dochodzenia w określonych kategoriach spraw. Twórcy polityki mogą wówczas polegać na tych informacjach w podejmowaniu właściwych decyzji i komunikowaniu się z zainteresowanymi społecznościami i ogółem społeczeństwa na temat skali przestępstw na tle nienawiści i reagowania na nie.⁶³

Zbieranie danych na temat antysemitycznych przestępstw z nienawiści jest dla rządu kluczowym sposobem oceny problemów związanych z antysemityzmem i gromadzeniem dowodów na temat potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa. Niezbieranie takich informacji może być postrzegane jak zminimalizowanie problemu lub zaprzeczanie jego istnieniu.

Rekomendacja:

Dane na temat antysemitycznych przestępstw z nienawiści powinny być zbierane, aby umożliwić rządowi dokładniejszą ocenę potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa i bardziej efektywną alokację zasobów.

Przykład dobrych praktyk:

W Szwecji, dane przestępstwa z nienawiści są wstępnie odnotowywane za pomocą zwykłych policyjnych mechanizmów rejestracyjnych. Policja przygotowuje pisemny raport o wszystkich zdarzeniach w cyfrowym systemie odnotowywania przestępstw, gdzie mogą być one oznaczone jako „podejrzanie popełnienia przestępstwa z nienawiści”. Zarejestrowane incydenty mogą obejmować zgłoszenie na policji, zgłoszenia online, anonimowe rozmowy telefoniczne lub raporty policyjne z miejsca przestępstwa.

Po wprowadzeniu zgłoszeń przestępstw do systemu, Szwedzka Krajowa Rada ds. Zapobiegania Przestępczości, używa słów kluczowych (np. „synagoga”) w treści wszystkich raportów policji, dotyczących określonych kategorii przestępstw, aby wykryć ewentualne przypadki przestępstw z nienawiści w celu ich włączenia do oficjalnych danych. Ta metoda może pomóc pozyskać informacje, które mogą być analizowane, aby uzyskać wiedzę na temat rodzajów przestępstw, które są popełniane i związanych z nimi uprzedzeń stanowiących motywację do ich popełnienia.

W wielu państwach uczestniczących OBWE, organizacje społeczeństwa obywatelskiego zgromadziły bogate doświadczenie w zakresie zbierania danych na temat przestępstw

63 *Gromadzenie danych na temat przestępstw na tle nienawiści i mechanizmy ich monitorowania*, op. cit., Uwaga 5.

z nienawiści. O ile na podstawie oficjalnych danych w niektórych krajach można przypuszczać, że antysemickie przestępstwa z nienawiści nie stanowią problemu, o tyle dane społeczeństwa obywatelskiego świadczą o tym, że są one rzeczywistością, której nie można zaprzeczyć.

W niektórych krajach, agencje rządowe współpracują ze społecznościami żydowskimi w zakresie wymiany, weryfikacji i gromadzenia danych na temat antysemickich przestępstw z nienawiści, w oparciu o jasną i wspólną definicję tego, co stanowi przestępstwo z nienawiści. Jeśli policja i organizacje społeczności wymieniają się danymi, dane te są zwykle anonimizowane, aby zapewnić ochronę danych osobowych.

Wymiana danych rządowych i pozarządowych nie tylko sprawia, że dane są bardziej dokładne i pozwala na uzyskanie pełniejszego obrazu, ale również rozwiązuje problem niepełnego zgłaszania i niepełnego odnotowywania tych przestępstw. Wymiana danych jest jeszcze bardziej skuteczna, jeśli współpraca pomiędzy podmiotami rządowymi i pozarządowymi jest sformalizowana za pomocą notatek i protokołów. Eksperti rządowi i pozarządowi, pracujący razem, mogą zwiększyć skuteczność wykorzystania zgromadzonych danych w celu przeprowadzenia analizy trendów i sformułowania polityki. Wymiana danych pomaga także zwiększyć zaufanie społeczności do władz.

Rekomendacja:

Instytucje państwowe mogą współpracować ze społeczeństwem obywatelskim, w tym z organizacjami żydowskimi w zakresie wymiany, weryfikacji i gromadzenia danych o antysemickich przestępstwach z nienawiści, w celu opracowania dokładniejszych statystyk oraz uniknięcia niepełnego zgłaszania i niepełnego odnotowywania.

Przykład dobrych praktyk:

Służba Bezpieczeństwa Społeczności Żydowskiej (SPCJ) we Francji działa w ścisłej współpracy z francuskim Wydziałem ds. Ofiar Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, co miesiąc dokonując weryfikacji konkretnych spraw, w celu zapewnienia szczegółowego i niezawodnego monitoringu. Roczne sprawozdania SPCJ zawierają listę aktów antysemickich, które zostały zgłoszone policji i SPCJ, a które następnie są porównywane z raportami z różnych posterunków policji i „skonsolidowane” w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Praca z organizacjami społeczności żydowskiej w zakresie zbierania danych może również pomóc:

- Poradzić sobie z problemem niepełnego zgłaszania przestępstw, ponieważ przedstawiciele społeczności żydowskiej mogą odgrywać ważną rolę w zachęcaniu swoich członków do korzystania z takich mechanizmów, jak zgłaszanie incydentu na policji, za pomocą internetu, telefonicznie lub za pośrednictwem osób trzecich. Mogą one również działać jako pośrednicy pomiędzy ofiarami a władzami; oraz

- Urzędnikom państwowym w lepszym zrozumieniu kontekstu, w którym zdarzają się przestępstwa z nienawiści i ich wpływu na społeczność żydowską. Uzyskanie informacji z pierwszej ręki na temat zakresu zdarzeń odnotowanych przez społeczności żydowskie może zwiększyć wiedzę urzędników państwowych na temat występowania antysemityzmu, a tym samym przyczynić się do poprawy stanu reagowania na ten problem.

9. Wspieranie społeczności w przypadku ataku

Każdy atak antysemicki powinien być uznany i potępiony przez urzędników rządowych i społeczeństwo obywatelskie, niezależnie od charakteru i ciężaru popełnionego przestępstwa. Nawet drobne przestępstwa mogą szybko eskalować, jeśli nie będzie na nie odpowiedniej reakcji. Przejawy antysemityzmu w publicznym dyskursie również mogą powodować niepokój w społecznościach żydowskich, jeśli nie są potępione i nie ma na nie reakcji w jak najkrótszym czasie.

Wpływ ataku antysemickiego jest jeszcze silniejszy, jeśli atak ten spotyka się z nieodpowiednią reakcją rządu. Z kolei, oświadczenia urzędników państwowych mogą mieć silny wpływ na zaufanie społeczności. Aby upewnić się, że odpowiedź długoterminowa jest właściwa, urzędnicy państwowi muszą koordynować i konsultować ją z liderami społeczności.

Aby wesprzeć społeczność żydowską po ataku, urzędnicy państwowi i przedstawiciele polityczni mogą:

- Wydać oświadczenie prasowe lub na portalach społecznościowych, potępiające atak antysemicki;
- Odwiedzić społeczność żydowską po ataku, aby wziąć udział w nabożeństwie lub ceremonii upamiętniającej;
- Zarządzić wzmożoną ochronę policji i patroli, aby w celu uspokojenia społeczności po ataku; oraz
- Zwrócić się do społeczności żydowskiej, aby skonsultować się z nią na temat rodzajów inicjatyw, które mogą być podjęte w celu zapobiegania atakom w przyszłości. Urzędnicy rządowi powinni nie tylko konsultować się z liderami, ale też z innymi przedstawicielami społeczności, przy jednoczesnym zapewnieniu obecności kobiet i młodzieży wśród osób, z którymi odbywają się konsultacje.

Spółeczeństwo obywatelskie ma również ważną rolę do odegrania w zarządzaniu skutkami poważnych incydentów, w tym we współpracy z parlamentarzystami i urzędnikami państwowymi. Publiczne i otwarte wykazywanie obywatelskiej solidarności z żydowskimi społecznościami, uznanie wpływu ataków antysemickich na żydowskie społeczności, i sygnalizowanie, że obowiązuje polityka zerowej tolerancji wobec wszelkich przejawów antysemityzmu w wielu krajach sprawdziły się jako skuteczne strategie.

Rekomendacja:

Społeczeństwo obywatelskie może odgrywać ważną rolę we wspieraniu społeczności żydowskiej po ataku, w tym we współpracy z parlamentarzystami i urzędnikami państwowymi i innymi wspólnotami, publicznie demonstrując solidarność i sygnalizując politykę zerowej tolerancji dla antysemityzmu.

Przykłady dobrych praktyk:

Gdy francuski naczelny rabin wezwał Żydów do noszenia *kipy* (tradycyjne nakrycie głowy), aby pokazać „wspólny front” przeciwko antysemityzmowi, włoska gazeta rozdała *kipe* jako dodatek do jej codziennego wydania na Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Holokaustu, na znak solidarności z żydowskimi społecznościami w Europie w obliczu wzrostu antysemityzmu.

W USA, w marcu 2017 roku, *Konferencja Liderów na temat praw obywatelskich i praw człowieka* i 155 organizacji obywatelskich i organizacji praw człowieka opublikowały list otwarty, wzywając władzę wykonawczą do szybszego i bardziej zdecydowanego reagowania na incydenty motywowane nienawiścią, w odpowiedzi na niepokojący wzrost przypadków i zgłoszeń aktów przemocy i zastraszania motywowanych nienawiścią. W oświadczeniu odniesiono się do wielu incydentów, takich jak zastrzelenie amerykańskiego Hindusa; spalenie czterech meczetów; liczne groźby detonacji bomby przeciwko centrum społeczności żydowskiej, synagom, i urzędnikom ADL na terenie całego kraju; zastrzelenie amerykańskiego sikha w pobliżu jego domu; atak na mężczyznę pochodzenia latynoskiego i kobietę pochodzenia hiszpańskiego ze względu na pochodzenie etniczne; i zabójstwo siedmiu transseksualnych kobiet rasy kolorowej. W oświadczeniu czytamy, że nikt nie powinien być narażony na akty przemocy lub zastraszanie z powodu swojej rasy, pochodzenia etnicznego, religii, orientacji seksualnej, płci, tożsamości płciowej, niepełnosprawności czy pochodzenia.

Opinia publiczna może pomóc wesprzeć społeczność żydowską po ataku, uznając antysemityczny charakter zdarzenia i wysyłając silny sygnał poparcia dla różnorodności religijnej i kulturowej. Członkowie społeczeństwa mogą wykazać swoje zaangażowanie w pracę na rzecz społeczeństwa, w którym osoby narodowości żydowskiej będą czuć się bezpiecznie, publicznie wyrażając swoją religię, tożsamość i powiązanie z Izraelem.

10. Zapewnienie wsparcia dla ofiar ataków antysemitycznych

Minimalne standardy Unii Europejskiej w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw

Ofiary przestępstw powinny być uznane i traktowane w sposób pełen szacunku, wrażliwości i profesjonalizmu, bez dyskryminacji na jakimkolwiek tle, takim jak rasa, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religia lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, sytuacja majątkowa, urodzenie, niepełnosprawność, wiek, płeć, wyrażenie płci, tożsamość płciowa, orientacja seksualna, miejsce zamieszkania czy stan zdrowia. We wszystkich kontaktach z właściwym organem działającym w ramach postępowania karnego, i wszelkimi służbami mającymi kontakt z ofiarami, takimi jak służby zapewniające wsparcie dla ofiar lub służby sprawiedliwości naprawczej, powinna być uwzględniona sytuacja osobista i pilne potrzeby, wiek, płeć, ewentualna niepełnosprawność i dojrzałość ofiar przestępstw, przy pełnym poszanowaniu ich integralności fizycznej, psychicznej i moralnej. Ofiary przestępstw powinny być chronione przed wtórną i powtarzającą się wiktymizacją, przed zastraszaniem i odwetem. Powinny one otrzymać odpowiednie wsparcie w celu ułatwienia ich rehabilitacji i powinny mieć zapewniony odpowiedni dostęp do wymiaru sprawiedliwości.⁶⁴

Organy państwowe mogą zaoferować cenną pomoc żydowskim społecznościom w celu zminimalizowania szkód po traumatycznym wydarzeniu i pomocy społecznościom w powrocie do codziennego życia po ataku.

W celu poprawy wsparcia ofiar ataków antysemitycznych, rządy mogą:

- Współpracować z krajowymi instytucjami praw człowieka, naukowcami, organizacjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi w celu przeprowadzenia badań, które pomogą ustalić potrzeby ofiar ataków antysemitycznych;
- Konsultować się z żydowskimi społecznościami i instytucjami udzielającymi wsparcia dla ofiar przestępstw w celu opracowania skutecznych strategii wsparcia ofiar;
- Zapewnić, by organy ścigania były wyposażone w wiedzę pozwalającą zrozumieć strukturę społeczności żydowskich i obowiązki ich członków;
- Przyjąć zróżnicowane podejścia po każdym incydencie (czasami może być wystarczające zaangażowanie służb społecznych udzielających wsparcia psychologicznego, zaś zaangażowanie organów ścigania może nie być wymagane); Zapewnić, by ci, którzy wspierają ofiary, byli szkoleni w zakresie szczególnych cech społeczności żydowskiej.

⁶⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego, *op. cit.*, Uwaga 47

Jako podmioty reagujące jako pierwsze na antysemityczne przestępstwa z nienawiści, funkcjonariusze organów ścigania powinni wziąć pod uwagę praktyki religijne i potrzeby ofiary. Wiedza i pamięć o żydowskich praktykach religijnych oraz o świętach i tradycjach żydowskich może mieć znaczenie w przesłuchiowaniu ofiar i świadków, notowaniu zeznań i przeprowadzeniu innych obowiązków policyjnych.

Praktyczne zagadnienia dla policji podczas Szabatu

Sabat, również zwany *Szabat* (hebrajski) lub *Szabos* (jidysz), jest jednym z najważniejszych aspektów wiary żydowskiej. Od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę, Żydzi zobowiązani są do powstrzymania się od „pracy” w Szabat, aby upamiętnić zakończenie pracy Boga na siódmy dzień stworzenia. Żydzi w Szabat tradycyjnie uczęszczają z rodzinami na nabożeństwa do synagogi i świętują ten dzień w towarzystwie rodziny i przyjaciół, przy uroczystym posiłku.

Przestępstwa niezwiązane z sytuacją kryzysową zwykle nie zostają zgłoszone przed zakończeniem Szabatu lub świętowania, ponieważ ortodoksyjni Żydzi nie są skłonni do pisania oświadczeń i podpisywania się oraz korzystania z telefonu.⁶⁵

---

65 Zob. Załącznik 4.

Załączniki

Załącznik 1

Przegląd wskaźników uprzedzeń

Antysemickie przestępstwa z nienawiści to przestępstwa z nienawiści motywowane uprzedzeniami wobec Żydów. „Motywacja spowodowana uprzedzeniem antysemickim” oznacza, że sprawca wybrał cel przestępstwa opierając się na przekonaniu, że jest on, lub ona, Żydem/Żydówką lub jest związany/a z Żydami. Celem może być osoba lub mienie, poprawnie lub błędnie kojarzone z Żydami. Ofiara niekoniecznie musi być Żydem, aby doświadczyć antysemickiego przestępstwa z nienawiści. Obiekty mogą być również związane z Izraelem, historią Żydów i Holocaustem.

Wskaźniki uprzedzeń to jeden lub kilka faktów, które pozwalają przypuszczać, że przestępstwo mogło być popełnione z powodu motywacji uprzedzeniem. I celem jest zapewnienie obiektywnych kryteriów, na podstawie których można sądzić, co było prawdopodobnym motywem, ale niekoniecznie udowodnić, że działania sprawcy były motywowane uprzedzeniem.

Wskaźniki uprzedzeń są przydatne dla policji, prokuratury i organizacji pozarządowych do stwierdzenia czy przestępstwo może być przestępstwem z nienawiści. Ich celem jest rozpoczęcie procesu poszukiwania dowodów poprzez umiejętne zadawanie pytań lub przez szczegółowe postępowanie. Wskaźnik uprzedzenia może być, lecz niekoniecznie musi być dowodem w sądzie.

Lista wskaźników uprzedzeń, która nie jest listą wyczerpującą, w odniesieniu do antysemickich przestępstw na z nienawiści jest przedstawiona poniżej.

Punkt widzenia ofiary/świadka/eksperta

Jeśli pokrzywdzony/a lub świadek uważa, że motywacją sprawcy był antysemityzm, to przestępstwo musi być badane jako takie. Strona trzecia, taka jak społeczeństwo obywatelskie, społeczność żydowska, organizacja, która odnotowuje incydenty antysemickie lub niezależny ekspert może również określić motywację uprzedzeniem, która nie była oczywista dla pokrzywdzonego lub świadków.

Komentarze, pisemne oświadczenia, gesty lub graffiti

Sprawcy przestępstw z nienawiści często jasno wyrażają swoje uprzedzenia przed, w trakcie lub po czynie. *Ważnym dowodem w większości przestępstw z nienawiści są słowa lub symbole używane przez samych sprawców.* Ci, którzy popełniają przestępstwa z nienawiści zwykle chcą wysłać sygnał swoim ofiarom, społecznościom swoich ofiar i całemu społeczeństwu. Ten przekaz, przybierający formę wykrzykiwanych obelg lub graffiti, stanowi silny dowód motywacji uprzedzeniem. Poniższe pytania mogą pomóc określić, czy przestępstwo było motywowane antysemitycznym uprzedzeniem:

- Czy podejrzany czynił komentarze lub oświadczenia pisemne o Żydach, Izraelu i Holokauście, przynależności ofiary lub rzekomej przynależności do społeczności żydowskiej lub rzeczywistym lub domniemanym obywatelstwie izraelskim ofiary? *W związku z tym ważne jest, aby pamiętać, że wypowiedzi lub hasła antysemityczne mogą być błędnie przedstawiane jako po prostu krytyka Izraela lub retoryka antysyjonistyczna. Ponadto, należy uwzględnić fakt, że antysemityzm może być wyrażony poprzez kody i w sposób zakamuflowany.* Na przykład, odniesienia do „Hajbar” przywołują historię Żydów z Hajbar, którzy zostali zamordowani na Półwyspie Arabskim 1400 lat temu, zaś „88” jest rasistowskim kodem liczbowym oznaczającym „Heil Hitler”.
- Czy na miejscu zdarzenia były pozostawione rysunki, graffiti, kreskówki lub dzieła sztuki, które przedstawiają i demonizują Żydów? Czy na miejscu zdarzenia były pozostawione nazistowskie symbole lub znaki, które można uznać za symbole nienawiści w kontekście danego kraju? *Ważne jest, aby pamiętać, że nie każdy incydent, gdzie narysowana jest swastyka, automatycznie stanowi incydent antysemityczny. Swastyka była również stosowana w kontekście przestępstw z nienawiści, motywowanych innymi uprzedzeniami, ale często jest ona wykorzystywana jako wskaźnik antysemityzmu.*
- Czy celem było miejsce o znaczeniu religijnym czy kulturowym, czy na miejscu był pozostawiony przedmiot obraźliwy dla Żydów (na przykład, mięso wieprzowe lub świńska krew)?
- Czy był pozostawiony na miejscu lub narysowany na ścianie symbol żydowski, na przykład Gwiazda Dawida?

Kontekst przestępstwa

Różnice religijne i inne pomiędzy sprawcą a ofiarą nie są same w sobie wskaźnikiem uprzedzenia. Jednak poniższe pytania mogą wyjaśnić kontekst przestępstwa i podpowiedzieć, czy antysemityzm mógł być motywem.

- Czy sprawca wspiera grupę, która znana jest z wrogości wobec Żydów? Czy dostępne dowody świadczą o tym, że sprawca uważał, że konflikt pomiędzy Izraelem a Palestynczykami legitymizuje ataki na Żydów?

- Czy Żydzi są w zdecydowanej mniejszości w porównaniu do członków drugiej grupy w okolicy, gdzie doszło do incydentu?
- Czy ofiara była wyraźnie rozpoznawalna jako Żyd, na przykład, czy miała na sobie *kipę*, naszyjnik z Gwiazdą Dawida lub koszulkę piłkarską z żydowską drużyną piłki nożnej lub drużyną, która jest powszechnie postrzegana jako żydowska?
- Czy celem przestępstwa była osoba, która wyraźnie stawiała w obronie praw społeczności żydowskiej?
- Czy w czasie zdarzenia ofiara była zaangażowana w działania organizowane przez społeczność żydowską, organizację stowarzyszoną ze społecznością żydowską lub organizację, która mogłaby być postrzegana jako związana z Izraelem lub społecznością żydowską?

Zorganizowane grupy nienawiści⁶⁶

Chociaż nie wszystkie przestępstwa z nienawiści popełniane są przez zorganizowane grupy, członkowie i zwolennicy takich grup często uczestniczą w popełnianiu takich przestępstw. Odpowiedź twierdząca na następujące pytania będzie oznaką obecności wskaźników uprzedzenia:

- Czy na miejscu zdarzenia były pozostawione przedmioty lub rzeczy, które sugerują, że przestępstwo zostało popełnione przez neonazistów, inne ekstremistyczne organizacje nacjonalistyczne lub międzynarodową organizację terrorystyczną?
- Czy sprawca wykazał jakiegokolwiek wsparcie dla lub otwarcie poparł działanie lub misję organizacji terrorystycznej, która za cel obrała sobie Żydów?
- Czy działania sprawcy odzwierciedlają działania terrorystów, skierowane przeciwko społecznościom żydowskim?
- Czy sprawca wyraził poparcie w mediach społecznościowych dla grupy antysemitycznej?
- Czy istnieją dowody, że taka grupa jest aktywna w tej dziedzinie (np. antysemityczne plakaty, graffiti i ulotki)?
- Czy sprawca wykazywał zachowanie związane z członkostwem w organizacji nienawiści, takie jak pozdrowienie nazistowskie lub inne gesty związane z pravicowymi ruchami antysemitycznymi lub wypowiadał stwierdzenia, które zaprzeczają Holocaustowi lub trywializują Holocaust?
- Czy sprawca miał na sobie ubrania, tatuaże lub inną symbolikę, kojarzącą go z grupą ekstremistyczną lub grupą nienawiści?

⁶⁶ Na przykład, Baza Danych Symboli Nienawiści ADL stanowi przegląd wielu symboli stosowanych przez grupy nienawiści, głównie w USA: „Hate on Display Hate Symbols Database”, adl.org, <<https://www.adl.org/education/references/hate-symbols>>.

- Czy jakaś grupa nienawiści lub grupa neonazistowska niedawno kierowała groźby publiczne wobec społeczności żydowskiej, na przykład na portalach społecznościowych?

Miejsce i czas

Miejsce i czas przestępstwa może być również wskaźnikiem uprzedzenia antysemitycznego. Odpowiedzi na następujące pytania mogą ujawnić istnienie wskaźników uprzedzenia:

- Czy incydent wystąpił w kontekście eskalacji konfliktu na Bliskim Wschodzie z udziałem Izraela?
- Czy incydent wystąpił w dniu o szczególnym znaczeniu? Takim jak:
  - ♦ Święta religijne (Jom Kippur, Rosz HaSzana, Pesach, itp.);
  - ♦ Dni pamięci ofiar Holokaustu, na przykład, 27 stycznia, 19 kwietnia, albo 9 listopada, bądź też w rocznicę pogromu lub zdarzenia mającego znaczenie z punktu widzenia lokalnej i narodowej historii Holokaustu; i
  - ♦ Dzień mający znaczenie dla nacjonalistów, którego ekstremiści i grupy prawicowe mogą używać do organizowania wieców i pochodów.
- Czy incydent wystąpił w dzień mający znaczenie dla neonazistów? Mogą one obejmować:
  - ♦ 12 stycznia: dzień narodzin Alfreda Ernsta Rosenberga i Hermanna Göringa;
  - ♦ 30 stycznia: Adolf Hitler został wybrany Kanclerzem Niemiec;
  - ♦ 13 lutego: bombardowanie Drezna;
  - ♦ 20 kwietnia: dzień narodzin Adolfa Hitlera;
  - ♦ 30 kwietnia: śmierć Adolfa Hitlera;
  - ♦ 6 czerwca: Dzień D jest wykorzystywany przez niektóre ugrupowania neonazistowskie, aby potwierdzić swoją lojalność wobec nazizmu;
  - ♦ 21 czerwca: przesilenie letnie świętowane przez wiele grup neonazistowskich pochodniami przesilenia;
  - ♦ 22 czerwca: rozpoczęcie inwazji hitlerowskich Niemiec na Związek Radziecki w czasie II Wojny Światowej;
  - ♦ 29 lipca: Hitler ogłoszony przywódcą Narodowo-Socjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników;
  - ♦ 17 sierpnia: śmierć Rudolfa Hössa
  - ♦ 15 października: śmierć Hermana Göringa

- ♦ 9 listopada: Dzień „Puczu piwiarnianego (monachijskiego)” został uznany za uroczysty w nazistowskich Niemczech i poświęcony 16 nazistom, którzy nie przeżyli nieudanego zamach stanu Adolfa Hitlera w Monachium 8-9 listopada 1923 r. Ponadto, dzień 9 listopada jest rocznicą nocy kryształowej z 1938 roku (Pogromnacht).
- Czy incydent wystąpił w dzień mający znaczenie w odniesieniu do konfliktu na Bliskim Wschodzie?
- Czy incydent wystąpił w kontekście toczącej się debaty publicznej dotyczącej kwestii związanej ze społecznością żydowską - na przykład obrzezania lub restytucji?
- Czy incydent wystąpił w przeddzień Szabatu, tj. w piątek wieczorem?
- Czy ofiara była w pobliżu synagogi, szkoły żydowskiej, cmentarza żydowskiego lub budynku społeczności żydowskiej, gdy doszło do incydentu?
- Czy ofiara została zaatakowana w pobliżu miejsca kojarzonego z Żydami, takiego jak muzeum żydowskie, restauracja żydowskie, ambasada Izraela lub w miejscu festiwalu kultury żydowskiej?
- Czy zniszczenie mienia dotyczyło przedmiotu o znaczeniu religijnym lub kulturowym dla Żydów, takiego jak Menora?
- Czy celem sprawcy byli tylko Żydzi?

Wzorce/częstotliwość poprzednich przestępstw lub incydentów

Przestępstwa na tle nienawiści czasami nie są pojedynczymi wydarzeniami, lecz stanowią część większego obrazu. W poszukiwaniu wskaźników uprzedzeń, należy więc zapytać:

- Czy zdarzały się inne antysemityczne incydenty w tej samej okolicy?
- Czy ostatnio miała miejsce eskalacja incydentów antysemitycznych, od drobnego prześladowania i działań nieprzestępczych po poważniejsze przestępstwa, takie jak wandalizm lub napaść?
- Czy ofiara lub społeczność żydowska lub organizacja ofiary otrzymywały groźby lub inne formy zastraszania, np. drogą telefoniczną lub mailową?

Charakter przemocy

Ponieważ przestępstwa z nienawiści są zazwyczaj przestępstwami niosącymi przesłanie, stopień przemocy, zniszczenia i okrucieństwa zazwyczaj jest duży. Następujące pytania mogą ujawnić wskaźniki uprzedzenia:

- Czy atak wskazywał na sposób działania, charakterystyczny dla zorganizowanej grupy nienawiści lub organizacji terrorystycznej?
- Czy jest możliwe, by to działanie były inspirowane przez i starało się naśladować przestępstwo antysemickie o wysokim profilu medialnym?
- Czy incydent obejmował niesprowokowaną i ekstremalną przemoc lub poniżające traktowanie?
- Czy incydent był przeprowadzony publicznie lub w taki sposób, by został upubliczniony, na przykład poprzez nagranie i umieszczenie w internecie?

Załącznik 2

Kazusy

Następujące kazusy mogą być wykorzystane w kontekstach budowania wiedzy koniecznej do pracy ze wskaźnikami uprzedzeń.

Przy omawianiu kazusów należy zadać następujące pytania:

- Co byś zrobił, gdybyś miał prowadzić postępowanie w sprawie tego incydentu?
- Jakie pytania byś zadał?

1. Kradzież z włamaniem i gwałt

Kazus 1

10 grudnia 2014 roku na przedmieściach miasta stołecznego z dużą społecznością żydowską, trzech zamaskowanych mężczyzn włamało się do mieszkania młodej żydowskiej rodziny. Młody mężczyzna został związany, młoda kobieta została zgwałcona, a mieszkanie zostało okradzione. Napastnicy żądali pieniędzy, kart kredytowych i klejnotów, cały czas wypowiadając takie uwagi, jak: „wy, Żydzi, macie pieniądze” i „wy, Żydzi, trzymacie pieniądze w domu, a nie w banku.”

Napastnicy zostali aresztowani i postawieni w stan oskarżenia dwa dni później. Wkrótce potem ówczesny minister spraw wewnętrznych wygłosił publiczne oświadczenie potępiające atak i deklarując, że „związek z antysemityzmem wydaje się udowodniony”. Dodał, że wstępne postępowanie wykazało, że przestępcy wybrali cel na „podstawie przekonania, że bycie Żydem oznacza posiadanie pieniędzy”.

2. Incydenty skierowane przeciwko działaczowi promującemu kulturę żydowską

Kazus 2

Dyrektor instytucji kultury, która skupia się na zagadnieniach dziedzictwa kulturowego, a w szczególności żydowską przeszłością danego miasta, choć sam nie jest Żydem, od lat jest celem mowy i przemocy antysemitki. W ramach oddzielnych incydentów, wrzucono mu przez okna kamienie z namalowanymi swastykami, zostali wezwani saperzy, aby rozbroić ładunek wybuchowy, pozostawiony w pobliżu jego domu, a przez długie lata w mieście rozwieszano plakaty z jego twarzą, opatrzone żydowskimi symbolami i groźbami antysemitki.

We wszystkich przypadkach sprawcy nie zostali zidentyfikowani i pociągnięci do odpowiedzialności karnej, zaś postępowanie w sprawie umorzono.

3. Obelgi antysemitki

Kazus 3

W 2012 roku w mieście stołecznym miało miejsce kilka incydentów związanych z obelgami antysemitki i uprzedzeniem wobec społeczności żydowskiej. Były naczelnik rabin został publicznie znieważony przez mężczyznę, który powiedział mu: „Nienawidzę wszystkich Żydów”. W oddzielnym incydencie, pewien mężczyzna wielokrotnie wykrzykiwał antysemitki wypowiedzi przez drzwi żydowskiego domu modlitwy, w południowej części miasta. 5 października 2012 r. ten sam mężczyzna wrócił do żydowskiego domu modlitwy, kopnął mężczyznę w klatkę piersiową, uderzył go w głowę i krzyknął: „Umrzecie, wy zgnili Żydzi.”

Sprawca został aresztowany, jego sprawę rozpatrzono w przyspieszonym postępowaniu na podstawie konkretnego oskarżenia o popełnienie przestępstwa użycia przemocy motywowanego uprzedzeniem wobec członka społeczności, a także spowodowanie lekkich obrażeń ciała. Został skazany na dwa lata pozbawienia wolności.

4. Profanacja cmentarza żydowskiego

Kazus 4

W 2014 roku cmentarz żydowski na obrzeżach małego miasteczka, bez ludności żydowskiej został zbezczeszczony za pomocą antysemitckiego graffiti. Na nagrobkach zostały napisane sprayem takie hasła, jak „Śmierzący Żydzi”, „Holokaustu nie było, ale będzie” i „Holo-kłamstwa”.

Przestępcy z premedytacją wybrali cmentarz, który był opuszczony i nie był monitorowany. Hasła namalowane sprayem były zwykle używane na antysemitycznych i negujących Holokaust stronach internetowych.

Zarówno władze lokalne, jak i krajowe potępiły ten incydent. Policja odnotowała incydent jako antysemityczne przestępstwo z nienawiści, ale nie była w stanie zidentyfikować i ukarać winnych.

5. Atak na Pomnik Ofiar Holokaustu

Kazus 5

Pomnik Pamięci Ofiar Holokaustu na przestrzeni wielu lat był narażony na liczne ataki. W 2015 roku, z okazji pierwszego wieczoru Rosz HaSzana (żydowski Nowy Rok) nieznani sprawcy ułożyli opony wokół pomnika, oblali je łatwopalną cieczą i podpalili. Incydent ten stanowił szósty atak na to miejsce pamięci w 2015 roku.

Sprawców nie znaleziono.

6. Strzelanina w Centrum Kultury Żydowskiej

Kazus 6

W 2014 roku, z okazji wigilii święta Paschy, były lider nieistniejącej już organizacji rasistowskiej był sprawcą dwóch odrębnych strzelanin - w Centrum Kultury Żydowskiej i w Żydowskiej Społeczności Emerytów.

W strzelaninie zginęły w sumie trzy osoby. Żadna z tych trzech osób nie była Żydem. Morderca został aresztowany po ataku, został osądzony i skazany za popełnienie zabójstwa, usiłowania zabójstwa, napad z bronią w rękę i nielegalne posiadanie broni. W trakcie postępowania sądowego, napastnik oświadczył, że zastrzelił swoje ofiary, bo chciał zabić Żydów zanim umrze.

Załącznik 3

Tabela podsumowująca

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
Członkiem Parlamentu	<p>Wprowadź konkretne, dostosowane do sytuacji przepisy prawne w celu zwalczania przestępstw z nienawiści, zapewniające skuteczne kary z uwzględnieniem ciężkości przestępstw motywowanych uprzedzeniem.</p> <p>Zainicjuj opracowanie ekspertyzy prawnej ODIHR odnośnie ustawodawstwa lub przepisów dotyczących przestępstw z nienawiści.</p> <p>Rozpocznij interpelacje parlamentarne i sprawdź, czy trzeba zrobić coś więcej w celu zaspokojenia potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa.</p> <p>Zwróć się do społeczności żydowskiej w twoim okręgu wyborczym, aby dowiedzieć się o ich problemach.</p> <p>Wykorzystaj każdą okazję, aby potępić i odrzucić przejawy antysemityzmu: online i offline, brutalne i niebrutalne oraz uzyskaj porady ekspertów w celu identyfikacji zakodowanych przejawów antysemityzmu.</p>	<p>Połącz wysiłki z innymi parlamentarzystami z własnej partii, a także z innych partii.</p> <p>Dowiedz się więcej na temat pracy międzynarodowych organów parlamentarnych w odniesieniu do antysemityzmu.</p> <p>Ściśle współpracuj z działaczami społeczeństwa obywatelskiego i liderami religijnymi w swojej społeczności, aby stworzyć koalicję przeciwko antysemityzmowi.</p>	<p>Zapoznaj się z międzynarodowymi zobowiązaniami, które mają zastosowanie do rozwiązania tego problemu.</p> <p>Sprawdź, czy istnieje sposób, abyś mógł zainicjować, wesprzeć i wziąć udział w jednej z wymienionych konkretnych praktycznych inicjatyw.</p> <p>Dowiedz się o konkretnych cechach antysemitycznych przestępstw z nienawiści, aby wzmocnić własną odpowiedź na antysemityzm.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
<p>Urzędnikiem służby cywilnej</p>	<p>Zainicjuj opracowanie programów szkoleniowych na temat antysemitycznych przestępstw z nienawiści dla pracowników służby cywilnej, szczególnie tych, którzy nadzorują i kształtują szkolenia dla pracowników wymiaru sprawiedliwości.</p> <p>W zależności od swojej roli i uprawnień, zainicjuj kampanię mającą na celu podnoszenie świadomości na temat konieczności walki z antysemityzmem.</p> <p>Ministerstwo Spraw Wewnętrznych / Ministerstwo Sprawiedliwości: dowiedz się, jaka jest sytuacja w twoim kraju w zakresie gromadzenia danych o antysemitycznych przestępstwach z nienawiści i wypełnij luki w danych, jeśli takie istnieją.</p> <p>Ministerstwo Spraw Wewnętrznych/ Ministerstwo Sprawiedliwości: oceń i rozważ, czy istnieją mechanizmy, polityki i działania w celu spełnienia potrzeb społeczności żydowskich w zakresie bezpieczeństwa i zapewnienia ochrony miejscom związanym z Żydami.</p>	<p>Prześlij zapytania ekspertom akademickim lub instytutem naukowo-badawczym, a także organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, posiadającym doświadczenie w organizacji takiego szkolenia.</p> <p>Współpracuj z lokalnymi władzami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i partnerami medialnymi.</p> <p>Skontaktuj się z żydowskimi społecznościami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby dowiedzieć się więcej o ich raportach dotyczących antysemitycznych przestępstw z nienawiści.</p> <p>Skontaktuj się ze społecznością żydowską i z ich organem bezpieczeństwa.</p>	<p>Zapoznaj się z kressem antysemitycznych ataków w regionie OBWE i z kluczowymi kontekstami, które stanowią tło tych ataków.</p> <p>Zrozum, dlaczego podnoszenie poziomu świadomości na temat tego problemu jest tak ważne.</p> <p>Uzyskaj dostęp do odpowiednich zasobów i pomyśłów dotyczących znaczenia zbierania danych na temat przestępstw z nienawiści.</p> <p>Rozważ praktyczne sugestie na temat tego, dlaczego i jak urzędnicy państwowi mogą współpracować z żydowskimi społecznościami w zakresie bezpieczeństwa.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
<p>Funkcjonariuszem organów ścigania</p>	<p>Oceń, czy przestępstwo, które odnotowujesz i w którego sprawie prowadzisz postępowanie może być motywowane uprzedzeniem.</p> <p>Umów się na spotkanie z lokalną społecznością żydowską, aby nawiązać kontakty i sprawdzić, jakie są ich problemy w zakresie bezpieczeństwa oraz jak działa społeczność.</p> <p>Zwiększ kompetencje w zakresie zrozumienia i reagowania na antysemickie przestępstwa z nienawiści.</p> <p>Oceń w jaki sposób możesz współpracować ze społecznością żydowską w celu zbierania danych o antysemickich przestępstwach z nienawiści.</p> <p>Koordinuj procedury komunikacji w sytuacji alarmowej ze społecznością żydowską.</p>	<p>Zapytaj ofiarę i świadków o ich sposób postrzegania.</p> <p>Połącz siły z niektórymi ze swoich kolegów, aby umówić się na te spotkania.</p> <p>Poproś swojego przełożonego, aby wziąć udział w programie szkoleniowym, takim jak TAHCLE i PAHCT.</p> <p>Skontaktuj się ze swoimi przełożonymi i zapytaj, czy to mogłoby być podjęte na szczeblu krajowym.</p> <p>Poproś o osobę kontaktową w służbie bezpieczeństwa społeczności żydowskiej.</p>	<p>Sprawdź przegląd wskaźników uprzedzeń, wymienionych w Załączniku nr 1 i zobacz, czy to pomoże ci ustalić motywację uprzedzeniem.</p> <p>Dowiedz się więcej o tym, jak organy ścigania mogą pracować ze społecznościami żydowskimi w zakresie bezpieczeństwa.</p> <p>Zapoznaj się z listą dostępnych zasobów i programów szkoleniowych, takich jak program ODIHR: TAHCLE i z naszym Przewodnikiem „Dziesięć Najlepszych Kroków do Gromadzenia Danych”.</p> <p>Zapoznaj się z dobrymi praktykami w różnych krajach uczestniczących OBWE.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
<p>Przedstawicielem społeczności żydowskiej</p>	<p>Rozpocznij monitorowanie antysemickich przestępstw z nienawiści i zachęcaj członków swojej społeczności, aby je zgłaszali.</p> <p>Stwórz szerokie koalicje organizacji działających w zakresie praw człowieka w celu zwalczania antysemityzmu i zajmowania się kwestiami szerszej tolerancji i niedyskryminacji.</p> <p>Zorganizuj dzień otwartych drzwi w społeczności żydowskiej i zaproś odpowiednich urzędników państwowych i działaczy społeczeństwa obywatelskiego, aby poznali się ze społecznością.</p> <p>Propaguj w rządzie monitorowanie i wdrażanie zobowiązań międzynarodowych.</p> <p>Dotrzyj do instytucji kulturalnych i oświatowych, a także do mediów, aby podzielić się swoimi raportami i obawami związanymi z antysemityzmem.</p>	<p>Dotrzyj do odpowiednich międzynarodowych sieci społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>Skontaktuj się z innymi społecznościami religijnymi, organizacjami kulturalnymi i grupami społeczeństwa obywatelskiego, aby uzyskać ich poparcie dla tej idei.</p> <p>Połącz siły z innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, aby zorganizować taki dzień.</p> <p>Skontaktuj się z odpowiednimi członkami społeczności, a także innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które mają doświadczenie w tej dziedzinie.</p>	<p>Dowiedz się więcej o programach szkoleniowych i zasobach oferowanych przez społeczeństwo obywatelskie i organizacje międzyrządowe, takich jak szkolenie ODIHR dla społeczeństwa obywatelskiego na temat przestępstw z nienawiści i przewodnik po zasobach dla społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>Dowiedz się więcej o międzynarodowych standardach, które mają zastosowanie do twojego rządu.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
Działaczem społeczeństwa obywatelskiego	<p>Sprawdź, czy jest coś, co może zrobić twoja organizacja, aby pokazać solidarność ze społecznością żydowską w świetle ataków antysemitycznych.</p> <p>Zaplanuj wspólne przedsięwzięcia kulturalne ze społecznością żydowską, aby przyczynić się do promowania tolerancji i tworzenia koalicji przeciwko antysemityzmowi.</p> <p>Określ wspólne cele z żydowskimi społecznościami, aby wspólnie działać na rzecz poprawy gromadzenia danych na temat przestępstw na tle nienawiści i w ten sposób tworzyć koalicje.</p> <p>Zorganizuj szkolenie na temat antysemityzmu w swojej własnej organizacji.</p>	<p>Dotrzyj do społeczności żydowskiej lub organizacji społeczności żydowskiej, aby dowiedzieć się więcej o jej obawach.</p> <p>Skontaktuj się ze społecznością żydowską i innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz organizacjami społeczności, zajmującymi się przestępstwami z nienawiści.</p> <p>Prześlij zapytanie ekspertom akademickim lub instytutom naukowo-badawczym, a także organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, posiadającym doświadczenie w organizacji takiego szkolenia.</p>	<p>Dowiedz się o wpływie antysemitycznych ataków na codzienne życie osób narodowości żydowskiej.</p> <p>Dowiedz się więcej o międzynarodowych standardach, które mają zastosowanie do twojego rządu.</p> <p>Zapoznaj się z zakresem antysemitycznych ataków w regionie OBWE i kluczowymi kontekstami, leżącymi u podstaw tych ataków.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
<p>Przywódcą religijnym</p>	<p>Rozpocznij inicjatywę międzywyznaniową, która umożliwi spotkanie członków twojej i innych społeczności, w tym społeczności żydowskiej.</p> <p>Zorganizuj wydarzenie informacyjno-edukacyjne na temat antysemityzmu w swojej społeczności i zaprosz gościa, aby przedstawił inspirujący projekt o budowaniu koalicji społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>Zacznij zbierać dane na temat przestępstw na tle nienawiści, których celem jest twoja społeczność.</p>	<p>Uzyskaj poradę i wsparcie od organizacji, doświadczonych w pracy międzywyznaniowej i zaprosz innych członków swojej społeczności, aby przyłączyli się do ciebie.</p> <p>Dotrzyj do społeczeństwa obywatelskiego i ekspertów akademickich.</p> <p>Dotrzyj do ekspertów w dziedzinie bezpieczeństwa ze społeczności żydowskiej i sprawdź, czy istnieje sposób, aby współpracować z nimi w zakresie zbierania danych na temat przestępstw z nienawiści.</p>	<p>Dowiedz się o niektórych działaniach i inicjatywach międzywyznaniowych, które miały miejsce w regionie OBWE w odpowiedzi na ataki antysemickie.</p> <p>Zapoznaj się ze współczesnymi przejawami antysemityzmu i dowiedz się, dlaczego tak ważne jest, aby je pokonać za pomocą podejścia opartego na współpracy i poszanowaniu praw człowieka.</p> <p>Dowiedz się więcej na temat istniejących dobrych praktyk.</p>
<p>Rzecznikiem praw obywatelskich</p>	<p>Rozpocznij ankietę na temat wiktyimizacji, aby dowiedzieć się więcej na temat potrzeb w zakresie bezpieczeństwa społeczności żydowskich i ich doświadczenia z antysemickimi przestępstwami z nienawiści.</p>	<p>Skonsultuj się z organizacjami wspierającymi ofiary, ze społecznością żydowską i organami międzynarodowymi.</p>	<p>Dowiedz się więcej na temat niektórych cech współczesnego antysemityzmu i tego, jaki ma on wpływ na społeczność żydowską.</p>

Jestem	Co mogę zrobić, aby pomóc rozwiązać problem?	Z kim mogę pracować, aby rozwiązać problem?	Jak mogę wykorzystać ten przewodnik?
Nauczycielem	<p>Sprawdź, czy żydowscy studenci w twojej szkole doświadczają prześladowań, gróźb lub przemocy w drodze do szkoły i ze szkoły oraz w szkole.</p> <p>Stwórz możliwości dla studentów, aby dowiedzieli się o judaizmie.</p> <p>Wspieraj i zaangażuj się w szkolenie na temat współczesnych form antysemityzmu.</p> <p>Upewnij się, że programy edukacyjne o Holokauście w twojej szkole w sposób właściwy i skuteczny odnoszą się do antysemityzmu i Holokaustu.</p>	<p>Skonsultuj się z kolegami, dotrzyj do organizacji w społeczności żydowskiej i żydowskich organizacji młodzieżowych.</p> <p>Szukaj wsparcia ze strony kierownictwa szkoły.</p>	<p>Dowiedz się więcej na temat niektórych cech współczesnego antysemityzmu i tego, jaki ma on wpływ na społeczność żydowską.</p>

Załącznik 4

Community Security Trust: Przewodnik funkcjonariusza policji po judaizmie⁶⁷

(skrócone i edytowane przez ODIHR)

Poniższy tekst stanowi skróconą i edytowaną wersję *Community Security Trust: Przewodnik funkcjonariusza policji po judaizmie*. Niniejszy przewodnik jest dobrym przykładem istniejącego zasobu, którego funkcjonariusze mogą używać, aby lepiej zrozumieć pewne żydowskie tradycje i zwyczaje, zwłaszcza te, które mogą mieć konsekwencje w zakresie praktycznego bezpieczeństwa i/lub współpracy z organami ścigania. Należy zauważyć, że praktyki przedstawione w niniejszym przewodniku opisano w ogólnej formie i z pewnością nie odzwierciedlają one różnorodności zwyczajów i tradycji, które istnieją w świecie społeczności żydowskiej. A zatem, funkcjonariuszom organów ścigania zaleca się ściśle współpracę z członkami swojej społeczności żydowskiej, aby mogli lepiej zapoznać się z ich historią i religijnymi tradycjami, a także z problemami, z którymi boryka się ona w odniesieniu do antysemityzmu.

CZYM JEST JUDAIZM?

Judaizm to religia narodu żydowskiego, która mając historię sięgającą niemal 4000 lat, jest jedną z najstarszych tradycji religijnych, praktykowanych do dziś. Jej wartości i historia są stanowią podwaliny chrześcijaństwa i islamu. Na świecie żyje około 12 milionów Żydów, spośród których sześć milionów mieszka w Izraelu.

Wyznania:

Ortodoksyjny judaizm

Ortodoksyjni Żydzi uważają, że Tora (główne źródłem żydowskiego prawa i etyki) została dana Mojżeszowi przez Boga na górze Synaj, około 4000 lat temu. Tora jest częścią Tanach (Pisma Świętego), który chrześcijanie nazywają Starym Testamentem.

---

⁶⁷ *Przewodnik funkcjonariusza policji po judaizmie*, (Londyn: Community Security Trust, 2010.), <<https://cst.org.uk/data/file/b/e/Police-Officers-guide-to-Judaism.1425054129.pdf>>.

Ortodoksyjni Żydzi kierują się także korpusem prawnym, w tym *Talmudem* - źródłem, z którego pochodzi żydowski kodeks Halaka (prawo).

Podczas gdy wszyscy ortodoksyjni Żydzi przestrzegają Szabatu i tradycji religijnych, Żydzi Haredim (ultraortodoksyjni) są łatwo rozpoznawalni ze względu na ich szczególnie ubiór. Nowocześni ortodoksyjni Żydzi zwykle ubierają się w bardziej współczesny sposób. Często są w większym stopniu zintegrowani ze społeczeństwem i nie są tak łatwo rozpoznawalni jako wyróżniająca się grupa, mimo, że wielu mężczyzn nosi małą kipę (jarmułkę) jako nakrycie głowy.

Konserwatywni (Masorti), Zreformowani i Liberalni

Członkowie tych ruchów nie przestrzegają wiary dokładnie tak samo, jak ortodoksyjni Żydzi. Na przykład, ortodoksyjni Żydzi zwykle noszą nakrycie głowy, które, ich zdaniem, pokazuje szacunek do Boga. Konserwatywni, Zreformowani i Liberalni Żydzi nie uważają, że jest to zawsze konieczne, a także mogą różnie interpretować przestrzeganie Szabatu lub praw dotyczących diety. Ponadto, kobiety mogą zostać rabinami, a mężczyźni i kobiety mogą siedzieć razem w synagodze.

Istnieje również wiele osób, które nie są związane z żadnym wyznaniem lub nie przestrzegają tradycyjnych praw, ale które wciąż identyfikują się jako Żydzi.

1. SZABAT

Sabat, również zwany *Szabat* (hebrajski) lub *Szabos* (jidysz), jest jednym z najważniejszych aspektów wiary żydowskiej. Od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę, Żydzi zobowiązani są do powstrzymania się od „pracy” w Szabat, aby upamiętnić zakończenie pracy Boga na siódmy dzień stworzenia. Żydzi w Szabat tradycyjnie uczęszczają z rodzinami do synagogi i świętują ten dzień w towarzystwie rodziny i przyjaciół, przy uroczystym posiłku.

Zagadnienia praktyczne

Przestępstwa niezwiązane z sytuacją kryzysową zwykle nie są zgłaszane, zanim nie skończy się Szabat lub święto, ponieważ:

- Ortodoksyjni Żydzi nie chcą pisać oświadczeń, ani podpisywać się swoimi nazwiskami; i
- Ortodoksyjni Żydzi nie skorzystają z telefonu.

Co jest uznawane za „pracę”?

We współczesnym kontekście, w Szabat ortodoksyjni Żydzi zwykle powstrzymują się od takich działań, jak:

- Wszystkie rodzaje transakcji handlowych (sklepy i przedsiębiorstwa są zamknięte);

- Prowadzenie samochodu i podróz;
- Używanie sprzętu elektronicznego (w tym telefonów, komputerów, radia i telewizji);
- Obrót gotówką;
- Pisanie; i
- Wnoszenie czegokolwiek poza domem, w miejscach bez religijnego znaku ograniczenia (Eruw).

Dla Żydów przestrzegających praw Szabatu, są one obowiązkowe we wszystkich przypadkach, z wyjątkiem przypadku zagrożenia życia.

Czas Szabatu

Szabat zaczyna się w piątek na godzinę przed zmrokiem, lub 15 minut przed zachodem słońca. Dlatego ortodoksyjni Żydzi muszą wyjść z pracy lub szkoły wystarczająco wcześnie, aby dotrzeć do domu przed nadejściem Szabatu.

Sytuacje zagrażające życiu

W przypadku, gdy istnieje zagrożenie życia z powodów medycznych lub innych nadzwyczajnych okoliczności, prawa Szabatu mogą być pominięte, aby uratować życie. Służby ratunkowe muszą być wezwane w tym przypadku jak i w każdy inny dzień.

2. ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE

Zagadnienia praktyczne

Prawa świąt prawie niczym nie różnią się od praw Szabatu i mają tu zastosowanie dokładnie te same problemy policji:

- Wielu ludzi, którzy zazwyczaj nie uczęszczają na modlitwy w pozostałej części roku, zrobią to w święto. Dlatego synagogi będą pełne, a okoliczne ulice często będą bardzo tłumne.
- Każde święto może być związane ze szczególnymi wymaganiami dla policji. W kalendarzu żydowskim istnieje szereg uroczystości i dni szczególnych, upamiętniających najważniejsze wydarzenia w historii żydowskiej albo stanowiących obchody określonych pór roku.

Rosz HaSzana (Żydowski Nowy Rok)

Rosz HaSzana odbywa się w ciągu dwóch dni we wrześniu lub październiku i jest jednym z najważniejszych okresów w kalendarzu żydowskim. Jest to okazja do refleksji na temat roku poprzedniego.

Zagadnienia praktyczne w Rosz HaSzana

- Wiele synagog będzie mieć dodatkowe nabożeństwa, na ich terenie lub w pobliżu.
- Członkowie społeczności zreformowanych i liberalnych będą często prowadzić samochód w drodze do synagog, a zatem mogą być znaczne korki i problemy z parkowaniem. Nawet w ortodoksyjnych społecznościach może być zwiększony ruch uliczny.
- Pierwszego dnia po południu (lub drugiego dnia, gdy pierwszy wypada w Szabat), wiele Żydów pójdzie nad rzekę, aby symbolicznie „pozbyć się” swoich grzechów. Ceremonia ta nazywa *taszlich*.

Jom Kippur (Dzień Pokuty)

To święto jest najbardziej uroczystym dniem w kalendarzu żydowskim i zawiera modlitwy o przebaczenie za grzechy popełnione w minionym roku i okazywanie pokuty. Każdy Żyd, z wyjątkiem dzieci i osób chorych, powinien powstrzymać się od jedzenia i picia przez 25 godzin od zachodu słońca w przeddzień wieczorem do zapadnięcia nocy następnego dnia.

Zagadnienia praktyczne w Jom Kippur

- Synagogi są otwarte przez cały dzień i jest bardzo tłumne, zwłaszcza podczas wieczornych modlitw.
- Wiele osób będzie wracać do domu pieszo w ciągu dnia na krótką przerwę od modlitwy. Prawdopodobnie będzie ciągły przepływ ludzi na ulicach w ciągu dnia.
- Ponieważ większość rodzin żydowskich będzie w synagodze na nabożeństwie otwierającym i zamykającym Jom Kippur, ich domy mogą być bardziej narażone na włamania.

Sukot (Święto Szałasów)

To święto zaczyna się pięć dni po zakończeniu Jom Kippur i upamiętnia tymczasowe szałas, które Izraelici zbudowali na pustyni po wyjściu z Egiptu. Podczas tego trwającego przez osiem dni święta, religijni Żydzi mogą jeść i spać w podobnym szałasie, znanym jako *Sukka*. Dni środkowe tego święta są zwykłymi dniami roboczymi.

Zagadnienia praktyczne w Sukot

- Wiele Żydów będą nosić do oraz z synagogi długie pudełka, zawierające liście palmowe. Są to rytualne przedmioty używane w ramach święta.
- Na terenie synagog będą się znajdować *Sukka*.

Szmini Aceret i Simchat Tora (Radość Tory)

Zaraz po Sukkot są święta Szmini Aceret (Ósmy Dzień Zgromadzenia) i Simchat Tora, jedno z najbardziej radosnych świąt w kalendarzu żydowskim. Wiele synagog organizuje przyjęcia po wieczornych modlitwach.

Zagadnienia praktyczne w Simchat Tora

- W ten dzień wiele rodzin i dzieci będzie uczestniczyć w modlitwach w synagodze, a tam najczęściej na zewnątrz będą organizowane uroczystości.
- Modlitwy w synagodze zwykle będą trwać znacznie dłużej w ciągu dnia, a wiele społeczności zorganizuje wspólny obiad. W ten sposób, synagogi mogą nie być zamknięte do połowy popołudnia.

Pesach

To trwające osiem dni święto, które często pokrywa się z Wielkanocą, przypomina o wyjściu Żydów z niewoli w Egipcie. Aby pamiętać o pośpiechu, w którym uciekli, podczas tego święta nie wolno spożywać lub posiadać żadnego pożywienia na zakwasie, takiego jak chleb, zboża lub piwo.

Szawuot (Zielone Świątki)

Szawuot odbywa się siedem tygodni po Pesach (zazwyczaj pod koniec maja/na początku czerwca) i świętuje otrzymanie Tory na Synaju. Święto to trwa przez dwa dni i tradycyjnie podczas niego spożywa się produkty mleczne.

Zagadnienia praktyczne w Szawuot

- Tradycyjnie w pierwszy wieczór tego święta Żydzi gromadzą się, aby przez całą noc studiować Torę, więc może być dużo ludzi na ulicach i w synagogach.

Chanuka (Święto Świateł)

To radosne święto obchodzone jest poprzez zapalenie kandelabru (tzw. chanukija) co noc, przez osiem nocy. Inne tradycje obejmują jedzenie, smażone na oleju jak pączki i placki ziemniaczane, dawanie prezentów i organizowanie imprez.

Zagadnienia praktyczne w Chanuka

- Tradycją rodzin jest wystawianie (czasami drogich) kandelabrow w witrynach okien. Dlatego mogą mieć miejsce włamania i pożary, zaś liderzy społeczności powinny otrzymać odpowiednie zalecenia.
- Niektóre społeczności żydowskie będą świętować obchody Chanuka w miejscach publicznych.

Purim

To jednodniowe święto przypomina o historii Estery, żydowskiej królowej w Persji, która zerwała spisek jednego z doradców króla, aby zabić wszystkich Żydów. Ta historia jest czytana w synagodze ze specjalnego zwoju zwanego *Megilla*. Jest to dzień uczt i świętowania społeczności.

Zagadnienia praktyczne w Purim

- Jest to dzień radości i zabaw, oraz wymyślnych strojów, które są tradycyjnie noszone, nawet w miejscach publicznych.
- Dla wielu ludzi tradycją jest spacer po lokalnym sąsiedztwie i zbieranie pieniędzy na cele charytatywne i dostarczanie przesyłek z jedzeniem przyjaciółom.
- Jest to jedna z niewielu okazji w roku, przy której zachęca się do spożycia alkoholu. Może to spowodować sporadyczne przypadki aspołecznego zachowania.

3. JEDZENIE

Żydowskie prawa dietetyczne regulują sposób produkcji i podawania koszernego jedzenia. Żydzi, którzy przestrzegają praw diety Kaszrut jedzą tylko produkty spożywcze, wyprodukowane lub ugotowane, które są opatrzone wiarygodnym pcertyfikatem rabina. Są to produkty mięsne, pieczone i produkty mleczne. Dla religijnych Żydów wszystkie przybory kuchenne, naczynia i sztucce powinny być użyte tylko do koszernych produktów spożywczych. Produkty mleczne i mięsne muszą być przechowywane oddzielnie oraz przygotowywane i podawane w różnych garnkach i naczyniach dla każdego. Religijni Żydzi jedzą tylko w restauracjach, które znajdują się pod nadzorem uznanego organu kontroli Kaszrut.

4. ŻYDOWSKA ODZIEŻ I DOMY

Religijni Żydzi zakrywają głowę przez cały czas, zwykle małym nakryciem głowy zwanym *jarmułką* lub *kipą*. Niektórzy mogą także nosić szaty z frędzlami, zwanymi *cicit*, jako bieliznę, i może to być widoczne poniżej pasa.

Ortodoksyjne Żydówki będące mężatkami zakrywają swoje włosy lub noszą perukę przez cały czas, jako oznakę skromności. Noszą tylko skromne ubrania i wiele z nich nie zakłada spodni, krótkich spódnic lub krótkich rękawów.

Wszystkie tradycyjne domy żydowskie mogą być rozpoznane dzięki *mezuzie*. Jest to małe pudełko, zawierające dwa teksty biblijne, które jest przymocowane do prawej futryny większości pokoi w żydowskim domu, w tym do drzwi wejściowych.

5. SYNAGOGA I MODLITWA

Zagadnienia praktyczne

Nie jest konieczne, by policjanci-mężczyźni, nosili kapelusz przy wejściu do synagogi, niemniej jednak gest zakrycia głowy będzie doceniony, jako znak szacunku.

- Należy stosować dyskrecję w czasie robienia zdjęć, nagrywania filmów lub używania urządzeń do rejestrowania dźwięku podczas Szabatu i świątecznych nabożeństw.
- Tradycyjnie, wszyscy mężczyźni i chłopcy w wieku powyżej 13 lat muszą modlić się trzy razy dziennie. Choć to może być wykonywane indywidualnie, wielu mężczyzn woli chodzić do synagogi i modlić się w obecności co najmniej dziesięciu mężczyzn. Taka grupa modlitewna nazywa się *minian*, jest szczególnie ważna, gdy dana osoba znajduje się w okresie żałoby.
- Codzienne poranne modlitwy odmawiane są zwykle pomiędzy 6:00 a 9:00 rano i trwają około 45 minut. Podczas modlitwy *noszone są filakterie* (małe skórzane pudełka, zawierające teksty biblijne, znane jako *tefilin*) i szal modlitewny.
- Codzienne modlitwy popołudniowe i wieczorne trwają zwykle około 15 minut. Kobiety też się modlą, ale nie mają obowiązku noszenia *filakterii* czy szali podczas modlitwy.

Etykieta synagogi zmienia się w zależności od wyznania judaizmu, do którego należy dana osoba.

- W ortodoksyjnych synagogach kobiety siedzą oddzielnie od mężczyzn, albo na górze, w galerii lub z boku mężczyzn. Mężczyźni noszą tradycyjne nakrycie głowy. Zamężne kobiety zakrywają głowy kapeluszami, perukami lub chustkami i powinny ubierać się skromnie.
- W synagogach konserwatywnych, zreformowanych i liberalnych mężczyźni i kobiety zwykle siedzą razem.

Hebrajski jest tradycyjnym językiem modlitwy żydowskiej i jest używany w różnym stopniu na uroczystościach poszczególnych wyznań.

6. CYKL ŻYCIA ŻYDOWSKIEGO

Narodziny

Żydowski chłopcy zostają obrzezani podczas ceremonii, która nazywa się *brit mila*. Dzieje się tak, gdy dziecko ma osiem dni, lub jak najszybciej po tym czasie, jeśli istnieją medyczne powody do zwłoki. Obrzezanie wykonywane jest przez *mohela*, wyszkolonego żydowskiego medyka, który może również być posiadającym wszystkie uprawnienia lekarzem. Imię chłopca często nie jest ogłaszane aż do obrzezania.

Dziewczynkom zazwyczaj nadaje się imię w synagodze, często w Szabat następujący po ich urodzeniu.

Bar micwa / Bat micwa

W odniesieniu do wielu obrzędów religijnych, chłopcy są uznawani jako pełnoprawni dorośli członkowie społeczności w wieku 13 lat, kiedy świętują swój *bar micwa* (dosłownie „syn przykazania”). Dziewczeta osiągną ten etap w wieku 12 lat, gdy świętują *bat micwa*. Zarówno chłopcy, jak i dziewczeta przechodzą przez okres intensywnej nauki, która doprowadza ich do tego rytuału.

Ślub

Żydowski ślub może nastąpić w dowolnym dniu tygodnia, z wyjątkiem Szabatu, świąt żydowskich i specjalnych okresów żałoby w kalendarzu żydowskim. Żydowski ślub może odbyć się w dowolnym miejscu, ale zwykle odbywa się wewnątrz lub na zewnątrz synagogi. Tradycją jest, że przyjaciele i rodzina pary młodej organizują świąteczne potrawy przez tydzień po ślubie.

Pochówek i żałoba

Ciało nigdy nie powinno być pozostawione bez opieki, i bardzo ważne jest, by jak najmniej ingerować w ciało:

- Oczy i usta powinny być zamknięte, zaś ciało pokryte białym materiałem.
- Pogrzeb musi się odbyć jak najszybciej po śmierci, często w tym samym dniu.
- W ortodoksyjnych społecznościach mogą być tłumy na ulicach, które oplakują zmarłego.

W przypadku śmierci, bardzo ważne jest, aby z ciałem obchodzić się przez cały czas ostrożnie i z ogromnym szacunkiem. Istnieją specjalne zasady przygotowania ciała do pogrzebu i ciała nie należy nigdy zostawiać bez nadzoru. Sekcja zwłok nie jest dozwolona w żydowskim prawie, jeśli nie jest wymagana zgodnie z prawem cywilnym. Kremacja jest praktykowana w niektórych społecznościach zreformowanych i liberalnych, ale kategorycznie zakazana w ortodoksyjnych społecznościach żydowskich. Po pogrzebie, najbliższa rodzina zmarłego obchodzi żałobę w domu przez siedem dni. Ten okres znany jest jako *sziva*.

Załącznik 5:

Święta żydowskie 2017-2022

2017

Pesach (Pascha)	11-18 kwietnia
Szawuot	31 maja - 1 lipca
Tisza B'Aw	1 sierpnia
Rosz HaSzana	21-22 września
Jom Kippur	30 września
Sukkot	5-6 października
Simchat Tora	13 października
Chanuka	13-20 grudnia

2018

Rosz HaSzana	10-11 września
Jom Kippur	19 września
Sukkot	24-30 września
Simchat Tora	2 października
Chanuka	3-10 grudnia
Tu bi-Szwat	31 stycznia
Purim	1 marca
Pesach (Pascha)	31 marca - 7 kwietnia
Szawuot	20-21 maja
Tisza B'Aw	22 lipca

2019

Rosz HaSzana	30 września - 1 października
Jom Kippur	9 października
Sukkot	14-20 października
Simchat Tora	22 października
Chanuka	23-30 grudnia
Tu bi-Szwat	21 stycznia
Purim	21 marca
Pesach (Pascha)	20-27 kwietnia
Szawuot	9-10 czerwca
Tisza B'Aw	11 sierpnia

2020

Rosz HaSzana	19-20 września
Jom Kippur	28 września
Sukkot	2-9 października
Simchat Tora	11 października
Chanuka	11-18 grudnia
Tu bi-Szwat	10 lutego
Purim	10 marca
Pesach (Pascha)	9-17 kwietnia
Szawuot	29-30 maja
Tisza B'Aw	30 lipca

2021

Rosz HaSzana	7-8 września
Jom Kippur	16 września
Sukkot	21-27 września
Simchat Tora	29 września
Chanuka	29 listopada - 6 grudnia
Tu bi-Szwat	28 stycznia
Purim	26 lutego
Pesach (Pascha)	28 marca - 4 kwietnia
Szawuot	17-18 maja
Tisza B'Aw	18 lipca

2022

Rosz HaSzana	26-27 września
Jom Kippur	5 października
Sukkot	10-16 października
Simchat Tora	18 października
Chanuka	19-26 grudnia
Tu bi-Szwat	17 stycznia
Purim	17 marca
Pesach (Pascha)	16-23 kwietnia
Szawuot	5-6 czerwca
Tisza B'Aw	7 sierpnia

Załącznik 6

„Robocza definicja antysemityzmu”, przyjęta przez International Remembrance Alliance (IHRA)

ROBOCZA DEFINICJA ANTYSEMITYZMU, PRZYJĘTA PRZEZ INTERNATIONAL HOLOCAUST REMEMBRANCE ALLIANCE (IHRA)

„W dniu 26 maja 2016 r., na sesji plenarnej w Bukareszcie, IHRA postanowił:

Przyjąć następującą, niebędącą prawnie wiążącą, roboczą definicję antysemityzmu:

Antysemityzm to pewien sposób postrzegania Żydów, który może być wyrażony jako nienawiść do Żydów. Retoryczne i fizyczne przejawy antysemityzmu kierowane są w wobec Żydów lub osób niebędących Żydami oraz/lub ich mienia, wobec instytucji i obiektów religijnych społeczności żydowskich.

Aby wesprzeć IHRA w pracy, następujące przykłady mogą służyć jako ilustracje: przejawy mogą obejmować ataki na państwo Izrael, postrzegane jako zbiorowość żydowska. Jednakże krytyka Izraela, która jest na podobnym poziomie co krytyka dowolnego innego kraju, nie może być uznawana jako antysemitka. Antysemityzm często oskarża Żydów o spisek mający na celu skrzywdzenie ludzkości i często jest używany, aby oskarżać Żydów o to, „że dzieje się źle.” Wyraża się on w formie ustnej, pisemnej, wizualnej i w działaniach, używając złowrogich stereotypów i negatywnych cech charakteru.

Współczesne przykłady antysemityzmu w życiu publicznym, mediach, szkołach, w miejscu pracy i w sferze religijnej mogą obejmować, biorąc pod uwagę ogólny kontekst, lecz nie ograniczają się do poniższych:

- Nawoływanie do, pomocnictwo w lub usprawiedliwianie zabijania lub krzywdzenia Żydów w imię radykalnej ideologii lub ekstremistycznych poglądów na religię.

- Wypowiadanie kłamliwych, dehumanizujących, demonizujących lub stereotypowych stwierdzeń o Żydach jako takich lub o władzy Żydów, jako zbiorowości — na przykład, zwłaszcza, ale nie wyłącznie, mit o światowym żydowskim spisku lub o Żydach kontrolujących media, gospodarkę, rząd lub inne instytucje publiczne.
- Oskarżanie Żydów jako osób będących odpowiedzialnymi za prawdziwe lub wyimaginowane złe czyny popełnione przez jedną osobę narodowości żydowskiej lub grupę lub nawet za czyny popełnione przez osoby niebędące Żydami.
- Zaprzeczanie faktowi, zakresowi, mechanizmowi (np. komory gazowe) lub celowości ludobójstwa Żydów z rąk nazistowskich Niemiec i ich zwolenników i popleczników w czasie II Wojny Światowej (Holokaust).
- Oskarżanie Żydów jako osób, lub Izraela jako państwa, o wymyślenie lub wyolbrzymienie Holokaustu.
- Oskarżanie Żydów o bycie bardziej lojalnymi wobec Izraela, albo wobec rzekomych priorytetów Żydów na całym świecie, niż wobec interesów własnego narodu.
- Odmawianie Żydom prawa do samostanowienia, na przykład, twierdząc, że istnienie Państwa Izrael jest przedsięwzięciem rasistowskim.
- Stosowanie podwójnych standardów poprzez wymaganie od niego zachowania, którego nie oczekuje się lub nie wymaga od dowolnego innego demokratycznego narodu.
- Wykorzystywanie symboli i obrazów związanych z klasycznym antysemityzmem (na przykład, twierdzenia, że Żydzi zabili Jezusa czy tzw. legendy krwi), aby scharakteryzować Izrael lub Izraelczyków.
- Porównywanie współczesnej polityki Izraela z polityką nazistów.
- Pociąganie Żydów do zbiorowej odpowiedzialności za działania państwa Izrael.

Czyny antysemityczne są przestępcze, gdy są one tak określone w przepisach prawnych (np. negowanie Holokaustu lub szerzenie antysemitycznych materiałów w niektórych krajach).

Czyny przestępcze są antysemityczne, kiedy cele ataków, niezależnie od tego, czy są to osoby czy mienie - takie jak budynki, szkoły, miejsca kultu i cmentarze - są wybrane, ponieważ są one, lub są postrzegane jako żydowskie lub związane z Żydami.

Dyskryminacja antysemityczna - to odmowa Żydom możliwości lub usług dostępnych dla innych osób; jest ona nielegalna w wielu krajach.⁶⁸

---

68 Decyzja IHRA podjęta na sesji plenarnej o przyjęciu roboczej definicji antysemityzmu, *op. cit.*, Uwaga 15.